

TARÁS CHEVTCHENKO

o Poeta da Ucrânia

ТАРАС ШЕВЧЕНКО
поет України

TARÁS CHEVTCHENKO
o Poeta da Ucrânia

Paraná - Brasil
2014

ТАРАС ШЕВЧЕНКО
поет України

Парана - Бразилія
2014 р.

**TARÁS CHEVTCHENKO - O POETA DA UCRÂNIA
LIVRO COMEMORATIVO**

em versão bilíngue (em português e ucraniano) publicado por proposta da
REPRESENTAÇÃO CENTRAL UCRANIANO-BRASILEIRA

**ТАРАС ШЕВЧЕНКО - ПОЕТ УКРАЇНИ
ПАМ'ЯТНА КНИГА**

в двомовному втіленні (португальською та українською) за пропозицією
УКРАЇНСЬКО-БРАЗИЛЬСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

Redator:

Mariano Czaikowski

Редактор:

Маріано Чайковський

Autores:

Mariano Czaikowski: Introdução e I parte

Wira Selanski: II e III parte

Автори:

Маріано Чайковський: Вступ і I частина

Віра Селянська: II і III частинна

Traduções:

Para o ucraniano: Mariano Czaikowski

Para o português: Wira Selanski, Helena Kolody e Mariano Czaikowski

Переклади:

На українську мову: Маріано Чайковський

На португальську мову: Віра Селянська, Олена Колодій і

Маріано Чайковський

Correção:

Correção do texto em português: Mariano Czaikowski e António Komarcheuski S.º

Correção do texto em ucraniano: Larysa Myronenko

Правка:

Правка португальського тексту: Маріано Чайковський і Антоніо Комаршевський С.

Правка українського тексту: Лариса Мироненко

Diagramação, impressão e edição:

Верстка, друк і видання:

Estética Artes Gráficas Ltda.

Av. Pres. Wenceslau Brás, 3124 - 81010-001 Curitiba - Paraná - Brasil

Publicação do CONSULADO HONORÁRIO DA UCRÂNIA EM PARANAGUÁ - BRASIL

Видання ПОЧЕСОГО КОНСУЛЬСТВА УКРАЇНИ В М. ПАРАНАГУА - БРАЗИЛІЯ

Curitiba/Paranaguá - Paraná - Brasil

2014

ISBN: 978-85-99395-06-6

Vedada a cópia do todo ou de parte deste, por qualquer meio. Direito de copyright©

Homenagem da Comunidade Ucraniana do Brasil
pelos 200 anos de nascimento de Tarás Chevtchenko,
artista, poeta, profeta nacional, que influenciou a consciência
de libertação dos ucranianos e cujas ideias os inspiram até hoje
na luta pela independência total da Ucrânia.

Vід української громади Бразилії
з нагоди 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка,
митця, поета, національного пророка, який вплинув на визвольну
свідомість українців і ідеї якого досі надихають їх на боротьбу
за цілковиту незалежність України.

“Na poesia de Chevtchenko, as ideias mais elevadas, os pensamentos mais radicais da sua época fundem-se inseparavelmente com o conteúdo popular. É como se ele fosse um facho de cera ucraniana luzindo com o fogo mais brilhante e mais límpido do progresso europeu.

Facho que ilumina todo o desenvolvimento recente da literatura ucraniana.”

Ivan Frankó (*1856 †1916), escritor, poeta ucraniano

“Найвищі ідеї, найрадикальніші думки його доби зливаються в Шевченковій поезії нероздільно з народним змістом. Він є немов великий факел з українського воску, що світитися найяснішим і найчистішим вогнем європейського поступу. Факел, що освітлює цілий новітній розвиток української літератури.”

Іван Франко (*1856 †1916)

“Leiam Chevtchenko, pois lá está criada para vocês a completa revelação, história e alma do povo ucraniano. E enquanto nosso povo estiver lutando pela sua libertação, até então esse filho de servos estará diante dos nossos olhos, dos olhos dos vossos filhos, netos e bisnetos. Ali está para todos os milhões do povo ucraniano o grande livro da sabedoria, livro do amor pela Ucrânia.”

Vassyl Stefanyk (*1871 †1936), escritor ucraniano

“Читайте Шевченка, а там створена вам ціла проява, історія і душа українського народу. І доки наш народ за своє визволення боротися буде, доти той кріпацький син стоятиме перед очима нашими, ваших дітей, внуків і правнуків. Там для всіх мільйонів українського народу велика книга мудрості, книга любові до України.”

Василь Стефаник (*1871 †1936)

AGRADECIMENTOS

A proposta de publicar este livro, como contribuição da Comunidade Ucraniana do Brasil, no âmbito dos festejos do 200º aniversário de nascimento do Poeta de Ucrânia Tarás Chevtchenko, partiu da diretoria da Representação Central Ucraniano-Brasileira.

O presidente da Representação, Vitório Sorotiuk convidou-me a realizar tal projeto: traduzir e republicar, tanto meu livro sobre a vida e a obra do Poeta da Ucrânia, como também o livro de Wira Selanski, contendo o trabalho intitulado: “O encontro das ideias na obra de Tarás Chevtchenko e Antônio de Castro Alves”. Acrescentei ainda, ao texto dessa nova edição, algumas poesias e poemas de Tarás Chevtchenko, no original, em ucraniano, e a sua tradução para o português, efetuada por Wira Selanski em conjunto com a poetisa Helena Kolody. Agradeço ao presidente Vitório Sorotiuk, por me propor tão honrosa tarefa, bem como pela mensagem introdutória a este livro. Agradeço à escritora Wira Selanski, por concordar com a reedição desses seus trabalhos.

Coube-me redigitar e atualizar os textos, providenciar a respectiva tradução e selecionar para publicação as poesias e poemas, cuja tradução para o português já estava disponível. Para escolher as ilustrações, ajudou-me Volodymyr Galat, secretário da Representação Central Ucraniano-Brasileira. No trabalho de tradução para o ucraniano, contei com importante contribuição da estudante ucraniana Yulia Mysko, a quem agradeço pela colaboração.

ПОДЯКА

Пропозиція видати цю книгу як внесок української громади Бразилії у святкування 200-ї річниці від дня народження українського поета Тараса Шевченка внесена правлінням Українсько-Бразильської Центральної Репрезентації.

Голова Репрезентації Віторіо Соротюк запросив мене виконати цей проект, а саме: перекласти на українську мову і перевидати мою книгу про життя і творчість Поета України, а також книгу Віри Селянської, що містить її твір під назвою “Зустріч ідей у творах Тараса Шевченка та Антоніо де Кастро Алвеса”. Я додав до змісту нового видання ще деякі поезії та поеми Тараса Шевченка українською мовою і їх переклад на португальську мову, виконаний Вірою Селянською та поетесою Оленою Колодій. Дякую голові Віторію Соротюку, що запропонував мені таке поважне завдання, а також за його вступне слово до книги. Дякую письменниці Вірі Селянській, що погодилася з перевиданням її згаданих тематичних праць.

Моїм завданням було набрати на комп'ютер та актуалізувати тексти, виконати їх переклад українською мовою та підібрати для видання поезії та поеми Тараса Шевченка, переклад яких на португальську мову вже був здійснений. Підібрати зображення мені допоміг Володимир Галат, секретар Українсько-Бразильської Центральної Репрезентації. У роботі перекладу на українську мову значною мірою мені допомогла

A cuidadosa revisão das traduções, foi efetuada por Larysa Myronenko, Cônsul da Ucrânia em Curitiba, a quem expressei meu agradecimento e também minha admiração, pelo seu profundo conhecimento da língua ucraniana. Agradeço pela diagramação e impressão deste livro, em Curitiba, ao casal Rosângela e Antônio Komarcheuski Sobrinho, proprietários da Estética Artes Gráficas Ltda. e ao seu colaborador Gilberto Aurélio Doroche. Agradeço também à Drª Maryna Hrymych, de Kyiv, pelas calorosas palavras de apresentação e pelo apoio na publicação e divulgação deste livro na Ucrânia.

A língua ucraniana, seu uso, sua defesa, sempre foram a principal preocupação de Tarás Chevtchenko. E está sendo, com certeza, uma grande homenagem ao Poeta da Ucrânia o fato que, nesse ano de 2013 iniciou-se, aqui no Brasil, o ensino à distância da língua ucraniana, em virtude do acordo de cooperação, firmado entre a Universidade Nacional Pedagógica Dragomanova, de Kyiv (Ucrânia) e a Universidade Estadual do Centro-Oeste do Paraná - Unicentro. Junto à Unicentro funciona, a propósito, o Núcleo de Estudos Eslavos-NEES, sob a Coordenação da Profª Drª Mariléia Gärtner, a quem agradeço pelas Primeiras Palavras, que iniciam este livro, cuja publicação se encaixa plenamente nos propósitos do NEES.

Espero que, graças a este livro, a vida e a obra de Tarás Chevtchenko se tornem ainda mais acessíveis a todos os que amam a Ucrânia, sua cultura e literatura, e que este livro seja uma importante contribuição, para os festejos do bicentenário do nascimento do grande Poeta da Ucrânia.

Curitiba, Brasil, 01 de dezembro de 2013
Mariano Czaikowski, coautor e redator

українська студентка Юлія Мисько, якій дякую за співпрацю. Докладну правку тексту виконала Лариса Мироненко, Консул України у м.Курітиба, якій висловлюю мою подяку, а також захоплення її глибоким знанням української мови. Дякую за верстку та друк цієї книги у м. Курітиба подружжю Розанжелі та Антоніо Комаршевському Собрінью, власникам друкарні Естетіка Артес Графікас Лтда, та їхньому співпробітнику Жілберто Аурелію Дороше. Дякую також Др. Марині Гримич, з Києва, за палкі слова презентації та за підтримку видання і розповсюдження цієї книги в Україні.

Українська мова, її вживання, її захист завжди були головним задумом Тараса Шевченка. І безсумнівно виявом великої поваги до Поета України є факт, що в цьому 2013 році саме тут у Бразилії розпочалося дистанційне навчання української мови завдяки договору про співпрацю, підписаного між Національним Педагогічним Університетом імені М. Драгоманова (м.Київ, Україна) та Державним Централно-Західним Університетом Парани - Унісентро. При Унісентро, до речі, діє Центр Слов'янських Студій-ЦСС під координацією Професора Доктора Марілеї Гертнер, якій дякую за Перші Слова, якими починається ця книга. Видання цієї книги повною мірою збігається з намірами ЦСС.

Сподіваюся, що дякуючи цій книзі життя і твори Тараса Шевченка стануть доступнішими для усіх, хто любить Україну, її культуру і літературу, і що ця книга стане вагомим внеском у святкування двохсотлітньої річниці від дня народження великого Поета України.

м.Курітиба, Бразилія, 1 грудня 2013 р.
Маріано Чайковський, співавтор і редактор.

ÍNDICE

Primeiras Palavras	15
O Sonho da Ucrânia Independente	17
Breve apresentação	18
Introdução	19
I PARTE.	21
Tempos difíceis	21
Infância	24
Vocação artística	28
Estudando desenho	33
Libertação de Tarás	35
Surge o Poeta	39
Saudades da Pátria	44
Em ação entre os seus	46
Comprometimento político	50
Preso e exilado	54
Enfim a libertação	59
De volta à pátria	63
Últimos anos e a glória	66
A genialidade de Chevtchenko	68
Patriota da Ucrânia	70
Poeta imortal da liberdade universal	74
Sua sepultura e sua memória	75
Bibliografia	79
II PARTE	81
O Encontro das ideias na obra de Tarás Chevtchenko e Antônio de Castro Alves.	81
III PARTE.	123
Pensamentos (fragmento)	124
O barco	125
O sonho	126
Por que me oprime o pesar? (fragmento)	142
A grande caverna (fragmento)	143

ЗМІСТ

Перші Слова	15
Мрія про незалежну Україну	17
Коротка презентація	18
Вступ.	19
I ЧАСТИНА	21
Важкі часи	21
Дитинство	24
Мистецьке покликання.	28
Вивчаючи малювання.	33
Викуп Тараса	35
Поява поета	39
Ностальгія за батьківщиною	44
В дії серед своїх	46
Політична діяльність	50
Арешт та заслання.	54
Довгоочікуване звільнення.	59
Повернення на батьківщину	63
Останні роки і слава	66
Геніальність Шевченка	68
Патріот з України	70
Безсмертний поет всесвітньої свободи.	74
Поховання та пам'ять	75
Бібліографія.	79
II ЧАСТИНА.	81
Зустріч ідей у творах Тараса Шевченка та Антоніо де Кастро Алвеса	81
III ЧАСТИНА	123
Думи мої (фрагмент)	124
Човен	125
Сон	126
Чого мені тяжко (фрагмент)	142
Великий льох (фрагмент)	143

Anoitecer	148	Вечір	148
É-me indiferente	149	Мені однаково	149
O sol se deita	150	Сонце заходить	150
O lenço	150	Хустина	150
O monge	153	Чернець	153
Um lírio como tu	157	Лілея	157
AUTORES	159	АВТОРИ	159

PRIMEIRAS PALAVRAS

Essa coletânea bilingue, de poesias selecionadas pela comunidade de leitores brasileiros, para comemorar o bicentenário de Tarás Chevtchenko, permite (re)pensar o nacionalismo como o tema fulcrador da obra desse poeta eslavo. Seus textos provocam um diálogo com o povo/leitor (ucraniano que vive na Europa ou nas Américas), por meio da exaltação da língua, da cultura e das tradições populares do homem ucraniano, por se concentrar nas identidades históricas e culturais desse povo. As poesias de Tarás Chevtchenko promovem o sonho de liberdade política da Ucrânia, uma vez que o nacionalismo subjacente, nos seus textos, emana de uma ideologia surgida após a Revolução Francesa e que influenciou a organização política de muitos estados ocidentais durante todo século XIX.

Tarás Chevtchenko, no século XIX, inspirou o renascimento cultural do povo ucraniano, cantando a liberdade e soberania ucraniana, pois o seu nacionalismo filtra as diferenças culturais por meio da afirmação do singular e do individual. Assim, em suas poesias a ideia de “localismo” é suplantada, a identidade do homem ucraniano livre perpassa as fronteiras geográficas: na Europa, ou nas Américas, a voz do homem ucraniano, que ecoa nas poesias de Chevtchenko, canta uma terra natal livre.

Sabe-se que, em linhas gerais, esse nacionalismo está ligado a luta pela libertação da Ucrânia e ao anseio legítimo de definição e afirmação da nação ucraniana, movimento enraizado entre os séculos XVI e XVII, marcado pela conquista do controle político da região ucraniana pelos cossacos.

ПЕРШІ СЛОВА

Ця двомовна збірка поезій, вибраних громадою бразильських читачів з нагоди відзначення двохсотрічного ювілею Тараса Шевченка, дозволяє знову (пере)осмислити національну ідею як основну тематику творів цього слов'янського поета. Його тексти спонукають до діалогу з народом/читачем (українцем, який живе в Європі або в Америках) через звеличування мови, культури та народних традицій українців, втілених в історичній і культурній ідентичності цього народу. Поезії Тараса Шевченка розвинули мрію політичної волі України, бо національна ідея, сформульована в текстах поета, впливає з ідеології, що виникла після Французької Революції та мала вплив на політичну організацію численних західних держав упродовж усього XIX століття.

Тарас Шевченко, у XIX столітті, пробудив культурне відродження українського народу, оспівуючи волю і суверенність України, бо його націоналізм фільтрує культурні відмінності через підтвердження єдиного та індивідуального. Таким чином, в його поезіях ідея “місцевого” витіснена, а ідентичність вільної української людини переважає географічні кордони: в Європі або в Америках голос української людини, що звучить в поезіях Шевченка, оспівує вільну батьківщину.

Відомо, у загальних рисах, що ця національна ідея пов'язана з боротьбою за визволення України та з законним устремлінням до визначення й утвердження української нації, рухом, який укорінився між XVI та XVII століттями і який відмічений завоюванням політичного контролю українського краю козаками.

As poesias de Tarás Chevtchenko eternizaram e universalizaram feitos heroicos e aventuras dos Kozaky, reinventados pela voz do poeta. E, deste modo, o patriotismo alinhava os versos, produzindo um intenso apego à terra natal, mas de forma que ela possa ser um espaço de liberdade.

Aos leitores contemporâneos, brasileiros, filhos (ou netos) de imigrantes ucranianos, esta coletânea bilíngue de poesias de Tarás Chevtchenko, permite uma reconstrução poética do sentido do nacionalismo. Estes leitores já sabem que o tema nacionalismo, peca por um desejo de isolamento cultural que nunca se mostrou possível na realidade das trocas culturais, todavia, a produção de sentido, pelos caminhos do estatuto literário, permite a (re)visitação ao tema, singular para os leitores inseridos num espaço historicizado, marcado pela imigração ucraniana, mas constituído de relações multiculturais.

Profª Drª Mariléia Gärtner
Coordenadora do Núcleo de Estudos Eslavos/NEES/
UNICENTRO

Поезії Тараса Шевченка увічнили та зробили універсальними героїчні дії та пригоди Козаків, відроджені голосом поета. І саме таким чином патріотизм вибудовує вірші, породжуючи сильну відданість Батьківщині, але так, щоб вона стала місцем волі.

Сучасним читачам, бразильцям, синам (або онукам) українських іммігрантів, ця двомовна збірка поезій Тараса Шевченка дозволяє простежити поетичну реконструкцію націоналізму. Ці читачі вже знають, що тема націоналізму грішить через бажання культурного відокремлення, що ніколи не виявилось можливим в реальності культурних обмінів, однак формування цього відчуття літературним рядом дозволяє (пере-)огляд теми, особливої для читачів, які перебувають в історичному просторі, позначеному українською імміграцією, але сформованого багатогатокультурними відносинами.

Проф. Др. Марілея Ґертнер,
Координатор Центру Слов'янських Студій/ЦСС/
УНІЦЕНТРО

O SONHO DA UCRÂNIA INDEPENDENTE

O pintor, poeta e humanista Tarás Chevtchenko, nascido em 9 de março de 1814, sonhava com o fim do Império czarista e a liberdade da Ucrânia. Sonhar: desejar ou ter utopias ou visões do futuro. Foi por seu poema “Sonho” que, pela primeira vez, Tarás Chevtchenko foi preso pela polícia czarista. No poema, ataca a Monarquia e satiriza o czar Nicolau II e canta a liberdade dos povos. Com seus poemas, não só cria a moderna literatura ucraniana, como a sedimenta, constrói e alimenta o sonho da soberana nação ucraniana.

O mesmo sonho de um país soberano no concerto das nações, acalentavam milhões de ucranianos no mundo, dos quais meio milhão no Brasil. Nada mais oportuno, que no ano do 23º aniversário da realização do sonho - da Independência da Ucrânia - e do 200º aniversário do nascimento de Tarás Chevtchenko, que divulgar para os brasileiros a história da vida do herói nacional ucraniano e seus principais poemas.

A presente obra, nos traz a descrição da vida, pelo Cônsul Honorário da Ucrânia Mariano Czaikowski, e os principais poemas de Tarás Chevtchenko, traduzidos para o português pela literata Wira Selanski. São duas contribuições inestimáveis para a comemoração no Brasil, do bicentenário do nascimento do herói nacional ucraniano. Pois os livros transmitem e guardam muitas coisas. E os livros que contam a história e carregam os poemas do herói Tarás, são portadores dos sonhos da liberdade.

Vitório Sorotiuk
Presidente da Representação Central Ucraniano-
Brasileira - RCUB

МРІЯ ПРО НЕЗАЛЕЖНУ УКРАЇНУ

Митець, поет та гуманіст Тарас Шевченко, народжений 9 березня 1814 р., мріяв про кінець царської імперії та про волю для України. Мріяти: бажати, або мати утопії чи видіння майбутності. Саме із-за поеми “Сон” Тарас Шевченко був уперше ув’язнений царською поліцією. У поемі він атакує монархію і піддає сатирі царя Миколу II та оспівує волю народів. Своїми поемами він не тільки творить сучасну українську літературу, але й утверджує, будує і живить мрію про суверенну українську націю.

Цю саму мрію про суверенну країну у спільноті народів також плекали мільйони українців у світі, з них півмільйона в Бразилії. У 23-у річницю здійснення мрії - Незалежної України та з нагоди 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка немає нічого доцільнішого, ніж поширення серед бразильців історії життя українського національного героя та його головних поем.

Ця праця, підготовлена Почесним консулом України Маріаном Чайковським, подає нам опис життя Тараса Шевченка та його головні поеми з перекладом португальською мовою, здійсненим письменницею Вірою Селянською. Це два цінних внески у відзначення в Бразилії двохсотріччя від дня народження національного героя України. Бо книги передають та зберігають багато речей. Отже, це книги, що оповідають історію та містять поеми героя Тараса Шевченка, це скриньки, що зберігають мрії про волю.

Віторіо Соротюк,
Президент Українсько-Бразильської Центральної
Репрезентації - УБЦР

BREVE APRESENTAÇÃO

Já vão dois séculos, que Chevtchenko circula pelo mundo. Entra fácil, sem vistos e entraves, em cada país, não evita cidades e vilas distantes, se inclui lentamente nas literaturas nacionais, entra em cada lar ucraniano e organização comunitária, e se estabelece ali na forma de versos declamados, e também de retratos enfeitados com toalhas bordadas.

Da mesma forma, fácil e espontânea, Chevtchenko conquistou o Brasil. Justamente disso trata o maravilhoso e surpreendente livro de Mariano Czaikowski - jurista, diplomata, tradutor, conhecedor da cultura ucraniana, líder comunitário e escritor.

A publicação de *“Tarás Chevtchenko - o Poeta da Ucrânia”* é um imenso presente intelectual dado tanto para o Brasil, como para a Ucrânia.

Por ser bilíngue, o livro torna Chevtchenko mais próximo dos brasileiros de origem ucraniana, que assim têm a possibilidade de familiarizar-se com a vida e a obra do grande poeta ucraniano, ouvir a melodia dos seus versos na língua original e ao mesmo tempo entender mais profundamente suas ideias, pela publicação das traduções realizadas por Helena Kolody e Wira Selanski.

Para a Ucrânia, o livro de Mariano Czaikowski é uma agradável surpresa. Um Chevtchenko assim nós ainda não conhecíamos. Os paralelos poéticos e de ideias, das obras do poeta ucraniano e do poeta romântico brasileiro Antônio de Castro Alves, tão claramente ali delineados pela escritora Wira Selanski, adicionam à imagem de Chevtchenko um traço completamente novo, forçam o leitor ucraniano a repensar sua obra, compenetrando-se no encantador, passional e brilhante colorido da história e da cultura brasileira.

Maryna Hrymych
Escritora - Cientista
Kyiv - Ucrânia

КОРОТКА ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Ось уже два століття Шевченко мандрує світом. Заходить просто, без віз і перешкод у кожную країну, не оминає далекі міста і містечка, бродить національними літературами, заходить в кожную українську домівку і громадську організацію і оселяється там у вигляді декламованих віршів, а також портретів, прикрашених рушниками.

Так само легко і невимушено Шевченко підкорив Бразилію. Саме про це чудова і несподівана книга Маріано Чайковського - юриста, дипломата, перекладача, українознавця, громадського діяча і письменника.

Видання *«Тарас Шевченко - поет України»* є величезним інтелектуальним подарунком як Бразилії, так і Україні.

Завдяки двомовному втіленню, вона робить Шевченка ближчим бразильським українцям, які мають змогу всебічно ознайомитися з життям і творчістю великого українського поета, вслухатися в мелодію його віршів мовою оригіналу і водночас глибше зрозуміти його ідеї через опубліковані переклади, здійснені Оленою Колодій і Вірою Селянською.

Для України книга Маріано Чайковського - це приємна несподіванка. Такого Шевченка ми ще не знаємо. Поетичні та ідейні паралелі творчості українського поета і бразильського поета-романтика Антоніо де Кастро Алвеса, так яскраво тут описані в тексті письменниці Віри Селянської, надають образу Шевченка абсолютно новий штрих, змушують українського читача по-новому осмислити його творчість, проникшись чарівним, пристрасним і яскравим колоритом бразильської історії та культури.

Марина Гримич
Письменник - Науковець
Київ - Україна

INTRODUÇÃO

Este livro bilingue, é uma contribuição da Comunidade Ucraniana do Brasil, no âmbito dos festejos do 200º aniversário de nascimento do Poeta da Ucrânia TARÁS CHEVTCHENKO.

A I Parte contém biografia, resumida, de Tarás Chevtchenko. O texto já havia sido publicado em 1999, pela Sociedade dos Amigos da Cultura Ucraniana (Curitiba), e agora se republica, com algumas alterações, e com tradução para o ucraniano. O texto foi redigido e elaborado por Mariano Czaikowski.

A II Parte contém obra de Wira Selanski, intitulada “O Encontro das ideias na obra de Tarás Chevtchenko e Antônio de Castro Alves” - já publicada, em português, pela autora, em 1980, pela Sociedade dos Amigos da Cultura Ucraniana (Curitiba), em conjunto com a Companhia Brasileira de Artes Gráficas (Rio de Janeiro) -, que ora se republica, com tradução para o ucraniano.

AIII Parte contém alguns poemas de Tarás Chevtchenko - com traduções para o português de Wira Selanski em conjunto com Helena Kolody - traduções já publicadas anteriormente: o poema “O Sonho” (tradução de Wira Selanski), no mesmo livro mencionado no parágrafo anterior e os demais, poemas e poesias (traduções de Wira Selanski e Helena Kolody), publicados nos livros de Wira Selanski “Antologia da Literatura Ucraniana” (Companhia Brasileira de Artes Gráficas, Rio de Janeiro,

ВСТУП

Ця двомовна книга є внеском української громади Бразилії у святкування 200-ї річниці від дня народження українського поета ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

I Частина містить коротку біографію Тараса Шевченка. Цей текст вже був виданий в 1999 р. Товариством Прихильників Української Культури (м.Курітиба), а тепер перевидається з деякими змінами та з перекладом українською мовою. Текст відредагував та опрацював Маріано Чайковський.

II Частина містить твір Віри Селянської з назвою “Зустріч ідей у творах Тараса Шевченка та Антоніо де Кастро Алвеса” - який вже був виданий португальською мовою у 1980 р. Товариством Прихильників Української Культури (м.Курітиба) разом з Бразильською Компанією Друкарських Мистецтв (м.Ріо-де-Жанейро) - та який тепер перевидається з перекладом українською мовою.

III Частина містить деякі поеми і поезії Тараса Шевченка - з перекладами португальською мовою Віри Селянської разом з Оленою Колодій - переклади, які вже були попередньо видані: поема “Сон” (переклад Віри Селянської) у вищезгаданій книзі, та інші поеми і поезії (переклади Віри Селянської і Олени Колодій), що були видані в книгах Віри Селянської “Антологія Української Літератури” (Компанія

1959) e “Viburno Rubro” (Companhia Brasileira de Artes Gráficas, Rio de Janeiro, 1977). As mencionadas partes dessas suas obras foram gentilmente cedidas por Wira Selanski, para republicação, e integram este livro comemorativo, disponibilizando assim, ao leitor, esses textos num só volume.

Друкарських Мистецтв, м.Ріо-де-Жанейро, 1959 р.) та “Червона Калина” (Компанія Друкарських Мистецтв, м.Ріо-де-Жанейро, 1977 р.). Віра Селянська люб’язно дозволила перевидати згадані частини її творів, які тепер будуть доступні читачеві у цій книзі.

I PARTE

TARÁS CHEVTCHENKO - o Poeta da Ucrânia

Mariano Czaikowski[©]

Há aproximadamente 200 anos, na Europa Oriental, ao norte do Mar Negro, quase no centro da Ucrânia, nasceu, em 09 de março de 1814, TARÁS CHEVTCHENKO. Cercado de muita ternura materna, mas sem qualquer conforto material, num casebre da aldeia de Morentsi, não muito distante da margem direita do rio Dnipró, nasceu o futuro gênio, um fervoroso patriota, um grande artista, o poeta maior da Ucrânia. Armado de refinada arte e de inigualável maestria no manejo da palavra, iria redimir a língua ucraniana e firmá-la, definitivamente, no âmbito da literatura universal. Iria encorajar seus compatriotas, então intimidados com a cruel opressão dos tzares russos, a reagirem contra o servilismo dos nobres e contra a servidão, a que estavam submetidos, e a continuarem a luta pela independência e autodeterminação da Ucrânia.

TEMPOS DIFÍCEIS

A situação econômica e política, dos ucranianos daquela época, era lastimável e dolorosa, em decorrência do domínio estrangeiro dos tzares. Isto era insuportável, para um povo que já respirara por longo período o ar da liberdade. Pois até meados

I ЧАСТИНА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО - поет України

Маріано Чайковський[©]

Біля 200 років тому в Східній Європі на північ від Чорного моря, практично в Центрі України, 9 березня 1814 р. народився Тарас Шевченко. Оточений великою материнською турботою та позбавлений всілякого матеріального комфорту, в невеличкій халупі в с. Моринці недалеко від правого берега ріки Дніпро народився майбутній геній, наполегливий патріот, великий митець, найвідоміший український поет. Озброєний відточеним мистецтвом володіння словом, якому не було рівних, йому було призначено знову вивести на поверхню українську мову і остаточно утвердити її статус на арені світової літератури. Його місією стало заохотити своїх, пригнічених жорстоким російським царством, співвітчизників повстати, відповісти проти служінню заможним панам та проти кріпацтва, за допомогою якого їх утримували, та продовжувати боротьбу за незалежність та самоутвердження України.

ВАЖКІ ЧАСИ

Внаслідок панування іноземного царства економічна та політична ситуація українців в той період була дуже прикрою та болючою. Цього не міг витримувати народ, який вже довгий час вдихав повітря свободи. До середини XVII століття

do século XVII a Ucrânia, como na mesma época a Alemanha, compunha-se de vários condados e ducados, de limites variáveis. E já em meados do século XVI, formou-se na Ucrânia central, uma organização militar de cunho nacional: era a Ordem dos Cossacos, que tinha como objetivo a defesa do território nacional contra os invasores, principalmente turcos, e contra as pretensões colonizadoras das coroas: polonesa e a de Moscou.

O século XVII significa para a Ucrânia uma fase de florescimento cultural. É a época dos “Hétmans”, chefes cossacos, eleitos democraticamente, que zelavam pelo bem-estar da nação. Neste tempo erguem-se, pela Ucrânia inteira, magníficas obras arquitetônicas: palácios, mosteiros, academias, igrejas, cujo estilo próprio é conhecido como “Barroco ucraniano”. O país passa a ter uma rede densa de escolas. Agricultura, comércio e corporações profissionais florescem.

Em 1654, no entanto, o “Hétman” dos cossacos Bohdan Khmelhnêtzkei, fez um tratado de união com o tzar moscovita, para assegurar a proteção do território ucraniano contra os turcos e poloneses. Este tratado, feito na cidade de Pereyaslav, chamado por isso de Tratado de Pereyaslav, foi um erro estratégico e tornou-se a maior desgraça nacional da Ucrânia. Pela primeira vez na história, o tzarismo moscovita firmava seus pés no solo ucraniano.

O século XVIII favoreceu a rápida expansão do império dos tzares, e a situação política, econômica e cultural da Ucrânia, decaíam mais e mais. Os fidalgos estrangeiros, amigos dos tzares e, em parte, dos reis da Polônia, que dominavam a parte ocidental da Ucrânia, recebiam áreas do território e exploravam o

Ucrânia, tal como a Alemanha, formava-se de vários condados e ducados, de limites variáveis. E já em meados do século XVI, formou-se na Ucrânia central, uma organização militar de cunho nacional: era a Ordem dos Cossacos, que tinha como objetivo a defesa do território nacional contra os invasores, principalmente turcos, e contra as pretensões colonizadoras das coroas: polonesa e a de Moscou.

XVII século para a Ucrânia uma fase de florescimento cultural. É a época dos “Hétmans”, chefes cossacos, eleitos democraticamente, que zelavam pelo bem-estar da nação. Neste tempo erguem-se, pela Ucrânia inteira, magníficas obras arquitetônicas: palácios, mosteiros, academias, igrejas, cujo estilo próprio é conhecido como “Barroco ucraniano”. O país passa a ter uma rede densa de escolas. Agricultura, comércio e corporações profissionais florescem.

Em 1654, no entanto, o “Hétman” dos cossacos Bohdan Khmelhnêtzkei, fez um tratado de união com o tzar moscovita, para assegurar a proteção do território ucraniano contra os turcos e poloneses. Este tratado, feito na cidade de Pereyaslav, chamado por isso de Tratado de Pereyaslav, foi um erro estratégico e tornou-se a maior desgraça nacional da Ucrânia. Pela primeira vez na história, o tzarismo moscovita firmava seus pés no solo ucraniano.

O século XVIII favoreceu a rápida expansão do império dos tzares, e a situação política, econômica e cultural da Ucrânia, decaíam mais e mais. Os fidalgos estrangeiros, amigos dos tzares e, em parte, dos reis da Polônia, que dominavam a parte ocidental da Ucrânia, recebiam áreas do território e exploravam o

povo, cometendo, impunes, toda espécie de injustiças, reduzindo a vida cultural do país a um nível de sobrevivência meramente vegetativa, ridicularizando seu idioma como “língua dos campônios” e proibindo a expansão livre de sua literatura.

Em vão, tentara o “Hétman” Ivan Mazepa, através da união com Carlos XII da Suécia, a libertação da Ucrânia. As tropas aliadas foram derrotadas pelo tzar Pedro I, na batalha de Poltava, em 1708. Em 1775, Catarina II da Rússia, mandou destruir o quartel general dos cossacos, que se encontrava em Khortêtsia, ilha do rio Dnipró, dispersando, assim, o exército nacional ucraniano. Moscou adotou, então, a denominação de “Rússia”, querendo desta forma declarar-se herdeira da história gloriosa dos príncipes de Kyiv: Óleh, Íhor, Olga, Sviatoslav, Volodemer, Iaroslav Múdreï, todos soberanos da “Rush”, tradicional e antiga denominação do território e da nação ucraniana, já existente vários séculos antes. Pretendeu apropriar-se, desta forma, também da gloriosa história dos cossacos.

A Rússia constituía, em 1800, um vasto império, composto de moscovitas e de várias outras nações, até então livres e soberanas. Foram subjugadas por Moscou: a Ucrânia, a Polônia, a Lituânia, a Bielorrússia, a Estônia, a Letônia, a Finlândia e várias nações da Sibéria, culminando com a dominação do Cáucaso, que incluía a Geórgia e a Armênia.

Em todo o império, por decretos do tzar, vinham sendo abolidas todas as peculiaridades nacionais das terras e dos povos oprimidos, inclusive, os seus idiomas e até os seus nomes: à Ucrânia, por exemplo, eles denominavam, então, “Malo-róssia”,

знущаючись над ним, без жодного за це покарання, зводячи культурне життя країни до рівня лише вегетативного виживання. Вони насміхалися над мовою народу, яку називали «мовою селян», забороняючи вільне розповсюдження української літератури.

Спроби гетьмана Івана Мазепи звільнити Україну, підписуючи угоду з королем Швеції Карлом XII, стануть марними. Союзні війська були розбиті царем Петром I під час Полтавської битви 1708 р. В 1755 р. російська цариця Катерина II наказала скасувати головну військову частину козацького війська, що знаходилась на одному з островів р. Дніпро - Хортиці, знищивши, таким чином, українське національне військо. Москва перейняла назву «Росія», маючи на меті назватися нащадком великої історії київських князів: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира, Ярослава Мудрого, усіх суверенних правителів «Русі». Так у давнину традиційно називалася українська територія та нація, що існувала за багато століть до того. Таким чином Росія хотіла присвоїти собі величну історію козаків.

В 1800 р. Росія була великою імперією, що складалася із московитів та інших вільних та суверенних націй. Москва підчинила собі Україну, Польщу, Литву, Білорусь, Естонію, Латвію, Фінляндію та різні сибірські народи, завершуючи захопленням Кавказу, що включав території Грузії та Вірменії.

На території всієї імперії за наказом царя скасовувались всі національні особливості земель репресованих народів, включно з мовою та навіть іменами. Так, наприклад, Україну вони називали «Мала Русь», тобто «мала

“Rússia pequena”. Toda e qualquer resistência, contra a dominação, estava sendo esmagada sem piedade. Os patriotas das respectivas nações tinham seus bens confiscados, eram condenados à morte ou exilados para os longínquos confins do império, onde pereciam em sua maioria.

E, finalmente, o governo russo determinou a russificação, forçada e total, de todos os povos subjugados, aplicando-lhes, à força, a denominação de “russos”. Somente a língua russa, era admitida nas repartições públicas, nas escolas e até nas igrejas.

O terror era tão implacável, que o povo, intimidado, já não reagia. A Ucrânia silenciara e parecia que estava se transformando em massa inerte, matéria-prima para a expansão do império russo.

Nesta época de desolação geral, na Ucrânia, nasce Tarás Chevtchenko.

INFÂNCIA

Seu pai, Hrehórii, e sua mãe, Katerena, eram pobres camponeses ucranianos, como milhares de outros. Outrora livres, agora sem direitos e forçados a viver confinados em áreas delimitadas de terra. Como servos destas glebas, eram doados, pelo tzar, aos seus leais fidalgos e aos seus protegidos, devendo permanecer a serviço dos novos senhores. A gleba onde os Chevtchenko viviam, que incluía várias pequenas cidades e aldeias, fora doada ao nobre russo Vassil Engelhardt.

Tarás era o terceiro filho do casal. Antes

Росія». Будь-який опір проти влади безжально знищувався. У патріотів відповідних націй конфісковували їхню власність, засуджували до смертної кари або ж до заслання у віддалені куточки імперії, де вони переважною більшістю й помирали.

Нарешті російський уряд назначив силову і повну русифікацію усіх підпорядкованих йому народів, застосовуючи до них силу і називаючи їх «росіянами». Лише російська мова була дозволеною у громадських відділеннях, школах і навіть церквах.

Страх був таким невблаганним, що заляканий народ вже не реагував. Україна мовчала і таке враження, що перетворювалася на інертну масу, первинну матерію для розширення російської імперії.

У цю епоху загального розпачу в Україні народився Тарас Шевченко.

ДИТИНСТВО

Його батько Григорій і мати Катерина були бідними українськими селянами, як тисячі інших в минулому вільних людей, які тепер не мали жодних прав і примушені були жити обмежено на поділених площах землі. Цар дарував слуг цих земель своїм вельможам та прибічникам, і люди ці повинні були служити новим панам. Територія, на якій жила сім'я Шевченків, складалася з різних маленьких містечок і була дарована шляхетному росіянину Василю Енгельгардту.

Тарас був третім сином подружжя Шевченків.

dele, nasceram Meketa e Katerena. Depois nasceram ainda Iarena, Ossep e Maria, que nasceu cega.

До нього народилися Микита і Катерина. Потім народилися Ярина, Йосип та Марія, яка від народження була сліпою.

Aos dois anos de idade, muda Tarás com sua família, de Morentsi, para aldeia vizinha, Kerelivka, onde já morava seu avô Ivan Chevtchenko e seus tios. Nesta localidade, ambiente rústico e bucólico, ele passa sua infância. A casa era pequena; a vida apertada. Mais tarde, irá escrever o Poeta:

Casa dos pais de Tarás - desenho de T. Chevtchenko, 1843
Батьківська хата Тараса - малюнок Т.Шевченка, 1843 р.

Коли Тарасові було два роки, його сім'я переїздить із Моринців до сусіднього села Кирилівки, де вже жив його дідусь Іван Шевченко з його дядьками та тітками. В цьому місці, у простому сільському середовищі, він

проводить своє дитинство. Хата була малою, а життя важким. Згодом поет писатиме:

*“Chego a tremer, quando recorde
aquela casinha à margem da vila!*

.....
*Ali minha mãe me agasalhava
e em panos, enrolando-me, cantava,
transferindo seus sentimentos de amargura
para seu filho... naquele bosque,
naquela casinha, no paraíso,
o inferno eu via...”*

Paraíso era o lar, o convívio familiar, o amor e o carinho da mãe e da irmã mais velha, o bosque aí nas proximidades, o riacho onde ele gostava de brincar. Inferno era a amargura indisfarçável, que ele, já desde pequeno, lia no semblante de todos e pessoalmente sentia.

A vida dos servos não era nada fácil. O trabalho extenuante consumia todo o tempo e todas as forças,

*Мені аж страшно, як згадаю
Оту хатину край села!*

.....
*Мене там мати повила
І, повиваючи, співала,
Свою нудьгу переливала
В свою дитину... В тім гаю,
У тій хатині, у раю,
Я бачив пекло...*

Раєм для нього був дім, життя в сім'ї, любов і турбота матері та старшої сестри, ліс поблизу дому, струмок, біля якого він любив гратися. Пеклом була для нього явна гіркота, яку він ще змалечку читав на обличчях оточуючих і сам відчував.

Життя кріпаків було зовсім нелегким. Виснажлива робота забирала весь час і сили, не приносячи їм

sem nenhum proveito para eles. Tudo era para o senhor das terras. O sofrimento era tanto, que a sua mãe veio a falecer com apenas 37 anos. Este fato, trágico, aconteceu quando Tarás tinha apenas 9 anos e meio, deixando o menino fortemente abalado.

Seu pai sabia ler e sabia que isso era, seguramente, a única forma de possibilitar ao filho um futuro melhor. Fez Tarás frequentar a escola da aldeia: uma simples sala, em que um sacristão ensinava as crianças, sentadas ao redor de uma grande mesa, a ler e a escrever. O rigor, porém, da disciplina praticada pelo professor simplório, era excessivo e, para um menino esperto e irrequieto como Tarás, os castigos eram tão frequentes, que se tornaram insuportáveis. Mal iniciou a ler e escrever, teve que abandonar a escola.

Mas em casa a situação lhe era ainda mais adversa. Tendo ficado viúvo, seu pai, que permanecia os dias inteiros trabalhando no campo, ou fazendo viagens de carroça para o patrão, não tinha como cuidar da própria casa. O irmão mais velho de Tarás tinha, então, apenas 13 anos, e a irmã menor 4. Era urgente encontrar uma nova mãe, para o lar que ficara abandonado. Tal função só pôde ser aceita por quem estava em situação semelhante: uma jovem, viúva com 3 filhos pequenos. O pai de Tarás casou-se com essa viúva. O lar, então, virou um inferno para o menino, que tinha 10 anos.

A madrasta não o suportava, e ele passou a ser o alvo de toda sua ruindade. Frequentemente teve que fugir e passar, dias e noites seguidas, escondido em algum bosque ou gruta, sofrendo fome e frio. Para se ver livre dele, a madrasta obrigava-o a ir apascentar rebanhos alheios, ficando assim, dias inteiros, completamente abandonado.

самим жодної користі. Все відходило власнику землі. Страждання були такими сильними, що його матір померла у 37 років. Ця трагедія сталася, коли Тарасу було лише дев'ять з половиною років. Ця подія дуже вразила хлопчика.

Його батько вмів читати і знав, що це, напевне, єдиний спосіб забезпечити своєму сину краще майбутнє. Він відправив Тараса в сільську школу. Проста кімната, де різничий навкруги великого столу навчав дітей читати і писати. Та суворість і дисципліна вчителя- простака були неприйнятними для такого розумного і метушливого хлопчика, як Тарас. Його настільки часто карали, що він, практично, не витримував. Навчившись тільки читати і писати, він вже мусив покинути школу.

Та вдома ситуація була ще більш неблагополучною. Залишившись вдівцем, батько Тараса, який весь день працював на полі або їздив на возі на прохання господаря, не міг дбати про дім. Старшому братові хлопчика було 13 років, а найменшій сестрі - 4. Терміново було знайти нову матір для покинутого дому. Таку роль могла взяти на себе лише людина з аналогічною життєвою ситуацією - молода вдова із трьома маленькими дітьми. Тарасів батько одружився з такою. І дім перетворився на пекло для 10-річного хлопчика.

Мачуха недолюблювала Тараса, і він став мішенню всієї її злості. Часто він змушений був тікати і проводити кілька днів і ночей в якомусь лісі чи печері, страждаючи від холоду і голоду. Аби позбутися Тараса мачуха наказувала йому пасти чужі стада, тому він проводив дні і ночі зовсім один.

Certa vez, no verão, seu pai teve de fazer uma viagem distante, de carroça, para o Sul, a serviço do patrão. Sabendo do difícil relacionamento de Tarás com a madrasta, não ousou deixá-lo indefeso e levou-o para acompanhá-lo.

A viagem durou várias jornadas, que se prolongavam noites adentro. Para o inteligente menino isso foi uma experiência fantástica: ver e sentir a imensidão das estepes, outras povoações, acampamentos de ciganos, o céu estrelado à noite, a “lua de face clara”, com a qual aprendeu a “conversar, como irmão com a irmã”. Essa experiência de imensidão e esse sentimento cósmico, aparecem depois em suas poesias.

Mais vezes Tarás acompanhou seu pai em semelhantes viagens, interessantes para ele, extenuantes para o pai. Em uma delas seu pai, já fisicamente alquebrado, resfriou-se e adoeceu gravemente, vindo a falecer em março de 1825, com 47 anos, deixando Tarás totalmente órfão, com apenas 11 anos.

A madrasta assumiu, então, a casa como única dona. Tarás, para manter-se afastado dela, ao saber que viera outro professor para a escola da aldeia, outro sacristão, conseguiu que este o aceitasse em tempo integral, inclusive, para morar junto com ele. Este o nomeou, então, chefe da classe, fazendo dele seu auxiliar para todas as tarefas. Nos ofícios fúnebres cabia-lhe recitar os salmos. Tarás, de tanto repetir, sabia-os de cor.

Tarás apascentando ovelhas – pintura a óleo de Iszakevicz – 1938
Тарас пасе овець – Полотно. Масло. Ізакевич – 1938 р.

Одного разу, влітку, батько Тараса був змушений возом поїхати у довгу дорогу на Південь за наказом господаря. Знаючи про важкі відносини Тараса і мачухи, він не залишив його беззахисним, а взяв із собою. Подорож

тривала багато днів, що розтягувалися на доби. Для розумного хлопчика це стало незабутнім досвідом. Тарас побачив і відчув широкі степи, інші народи, циганські табори, зоряне небо вночі і «місяць зі світлим обличчям», з яким він навчився «говорити, як брат із сестрою». Цей досвід відчуття безмежності та космічності проявляються потім в його віршах.

Багато разів Тарас їздив у подібні виснажливі для батька і цікаві для нього подорожі. Упродовж однієї з них його батько, уже фізично слабкий, підхопив застуду і важко захворів. Він помер в березні 1825 р. в 47 - річному віці, залишивши Тараса повною сиротою в 11 років.

Мачуха перебрала на себе дім як єдина власниця. Тарас хотів триматися подалі від неї і, дізнавшись про те, що до сільської школи прийде новий дяк, зумів переконати його, аби той прийняв хлопчину на повний день, включно з проживанням разом з ним. Завдяки цьому він був призначений старостою класу і став помічником у всіх справах ризничого. Під час поминальних літургій саме він читав усі псалми. Тарас так часто їх повторював, що вивчив напам'ять.

Essa experiência, bem como essa escola, por mais precária que fosse, foi muito útil para ele. Assim, familiarizou-se com os livros, com a palavra escrita, com a linguagem poética dos salmos, com as gravuras das ilustrações. Mas, órfão de pai e mãe, pobre e abandonado, quase só conheceu miséria e injustiça. Pelo trabalho diário nada lhe pagavam. Nem um pedaço de papel, próprio, o menino possuía. A propósito, conta ele mais tarde, em um poema: sem outro recurso, chegou certa vez, a roubar, do sacristão, uma moeda. Adquiriu com ela, uma folha de papel e, dobrando-a, fabricou um caderno, contornando suas páginas com desenhos e fazendo aí, suas primeiras anotações.

Um dia, o professor-sacristão ficou completamente embriagado, e o menino, revoltado com os maus tratos, viu que esta era a hora oportuna, para dar um basta à sua submissão forçada e humilhante. Aplicou uma tremenda surra no bêbado e abandonou a sua casa, fugindo para longe, levando consigo, tão somente, algo que lhe era muito caro: um livrinho com ilustrações. Isso aconteceu quando ele já tinha 13 anos.

VOCAÇÃO ARTÍSTICA

Inteligente e de forte personalidade, já desde pequeno, ele sentia um irresistível impulso de externar seu mundo interior, cheio de mágoa, de revolta e de sentimentos conflitantes. Na falta de interlocutores e introvertido por temperamento, ele fechava-se em si e isolava-se, ao ponto de desaparecer por vários dias e permanecer escondido em algum bosque, ou numa gruta à beira do riacho. Seu passatempo era, como ele mesmo conta, chorar, rabiscar figuras e cantarolar as canções que

Цей досвід, як і школа, якою б бідною вона не була, принесли Тарасу велику користь. Він ознайомився з книжками, письмом, віршованою мовою псалмів та гравюрами ілюстрацій. Проте сирота, без батька й матері, бідний і покинутий, знав лише бідність та несправедливість. За його щоденну працю йому не платили. Хлопчик не мав навіть власного шматка паперу. З цього приводу він згодом розповідає в одному вірші: зовсім без засобів, одного разу він вкрав у ризничого монету. Купив за неї аркуш паперу і, склавши навіпіл, зробив зошита, прикрасивши його сторінки малюнками, і де став записувати свої перші замітки.

Одного разу ризничий-вчитель сильно напився і хлопчик, обурений поганим ставленням до нього, зрозумів, що це був підходящий момент, щоб покінчити з силовими та нікчемними приниженнями. Тарас сильно вдарив п'яного чоловіка і покинув його дім, тікаючи далеко і взявши з собою лише одну дорогу йому річ - книжку з ілюстраціями. Це сталося, коли тарасу було 13 років.

МИСТЕЦЬКЕ ПОКЛИКАННЯ

Розумний, із вольовим характером, ще змалечку Тарас відчував непереборне бажання викласти на поверхню свій внутрішній світ, сповнений печалі, обурення та суперечливих відчуттів. За відсутності співрозмовників, та замкнений за своєю природою, хлопчик настільки закривався від інших та усамітнювався, що міг зникнути на кілька днів, сидючи в якомусь лісі чи в печері на березі струмка. Він проводив час, як він і сам розповідає, плачучи, малюючи фігури і наспівуючи

aprendera na infância, em casa, principalmente com sua mãe.

Chorava de mágoa e de revolta, pois ainda que bem jovem, já tinha consciência e experiência, de sua condição de servo e órfão e via como a paisagem, de sua aldeia, era ofuscada pela miséria, exploração e sofrimento. Nessa solidão ele recordava, certamente com saudade, os bons momentos vividos na infância, em companhia de seus pais e irmãos. Relembrava como seu pai lia em voz alta, para toda a família, aos domingos, a “Meneia”, um dos poucos livros, então, disponíveis e largamente difundidos, que contava as vidas heroicas dos Santos. Recordava as narrativas do seu avô Ivan, um velho cossaco, que participava e era, portanto, testemunha ocular, das recentes revoltas dos camponeses, liderados pelos “Haidamake”, líderes sociais revolucionários, contra os latifundiários e senhores, que os exploravam e maltratavam sem dó, nem piedade.

A mais recente dessas revoltas ocorrera ali nas

pisni, que ele viu em sua infância, principalmente com sua mãe.

Ele chorava de tristeza e dor, porque ainda criança sentia na pele e sabia sobre sua condição de escravo e órfão, e via como a paisagem de sua aldeia era ofuscada pela miséria, exploração e sofrimento. Nessa solidão ele recordava, certamente com saudade, os bons momentos vividos na infância, em companhia de seus pais e irmãos. Relembrava como seu pai lia em voz alta, para toda a família, aos domingos, a “Meneia”, um dos poucos livros, então, disponíveis e largamente difundidos, que contava as vidas heroicas dos Santos. Recordava as narrativas do seu avô Ivan, um velho cossaco, que participava e era, portanto, testemunha ocular, das recentes revoltas dos camponeses, liderados pelos “Haidamake”, líderes sociais revolucionários, contra os latifundiários e senhores, que os exploravam e maltratavam sem dó, nem piedade.

“Cigana vidente” – Aquarela de Tarás Chevtchenko – 1841
Циганка ворожка – Акварель, Т. Шевченко – 1841 р

життя Святих. Він також пригадував розповіді діда Івана, старого козака, який взяв участь, а отже був очевидцем нещодавніх селянських повстань, очолених «гайдамаками», революційними соціальними лідерами. Повстання були проти землевласників та панів, які експлуатували народ і безжалісно до нього ставилися.

Останнє з цих повстань відбулося саме на околицях

imediações e fora cruelmente reprimida pelos senhores, à mão armada. Inúmeros camponeses e seus líderes foram trucidados e, posteriormente, sepultados num vasto cemitério, perto de um mosteiro. Esse local, tornou-se um centro de peregrinação. Tarás, inclusive, já tinha estado lá com sua irmã mais velha, Katerena, que a essa altura já estava casada e morava em outra aldeia. A casa dela era, por sinal, um dos refúgios seguros de Tarás, apesar de provisório e sem maiores perspectivas.

Tendo abandonado a “escola” do sacristão, ele estava agora literalmente na rua. Mas sabia o que queria. A necessidade de criar, era para ele um impulso interior imperioso, categórico. Seu gosto, por cantos populares, já deixava entrever seu talento poético. Era fortemente estimulado pela poesia natural, autenticamente humanística e patriótica, contida nesses cantos. Esse seu talento era tão inato e cheio de conteúdo, que bastaria tão-somente que fosse burilado e estimulado, pelo exemplo e pela leitura de obras de outros poetas, para que explodisse em todo o seu vigor. Isso acontecerá mais tarde.

Mas naquela época, Tarás nem sonhava, ainda, ser poeta. Sonhava ser pintor, o que já era uma decisão. Precisava, por isso, de um mestre que o admitisse como aprendiz dos rudimentos da arte. Assim, ele inicia a sua busca. Dirige-se à vizinha aldeia Lesianke. Havia ali, um pintor. Contatado por Tarás, ele o admite. Aproveita-se, contudo, do rapaz, para fazê-lo trabalhar gratuitamente, puxar baldes e mais baldes de água da fonte, fazer limpeza, preparar tinta, limpar pincéis. Três dias se passaram, e nada de aula de pintura. O rapaz, finalmente, percebeu que estava sendo explorado, como

іхнього села, щоправда воно було придушене панами з пістоletами в руках. Багато селян було вбито і поховано на великому кладовищі, неподалеку від монастиря. Це місце перетворилося на центр паломництва. Тарас теж побував там із сестрою Катериною, яка на той час уже вийшла заміж і жила в іншому селі. Її дім, до речі, став одним із безпечних притулків Тараса, хоча й тимчасовим і без подальших перспектив.

Покинувши «школу» ризничого, Тарас опинився в буквальному значенні слова на вулиці. Та він знав, чого хотів. Необхідність творити була його внутрішнім, крайнім і категоричним спонуканням. Смак хлопця до народних пісень давав можливість розгледіти його поетичний талант. Тараса надихала істинно гуманістична і художня поезія природи в цих співах. Цей його талант був на стільки вродженим і внутрішньо багатим, що вистачило б його витончити, щоб його стимулював приклад і читання інших поетів, і тоді його талант вибухнув би на всю силу. Це станеться трохи згодом.

Та в ті часи Тарас навіть не мріяв стати поетом. Він мріяв стати художником. Тому йому потрібний був вчитель, який узявся вчити його основ мистецтва. Так хлопець розпочав свої пошуки. Він відправився до сусіднього села Лисянки. Там був один художник. Тарас зв'язався з ним, і той прийняв його. Користуючись нагодою, художник змушував хлопця працювати безкоштовно, тягнути відра води з джерела, прибирати, виробляти фарби, чистити пензлі. Минуло три дні, а уроків малювання Тарас і не бачив. Тоді хлопець, нарешті, зрозумів, що його використовували як безкоштовного помічника, і що йому від цього не

ajudante gratuito e que nenhum proveito vinha tendo disso. No quarto dia, resolveu ir embora e dirigiu-se à aldeia Tarasivka, em busca de outro mestre. Esse, por sua vez, com ares de quiromante, pede-lhe que lhe mostre a palma da mão. “Lendo-a”, tenta dissuadir o rapaz, afirmando-lhe que não vê nele nenhuma queda para a pintura, nem sequer para trabalhos manuais. Frustrado, Tarás volta à sua aldeia e emprega-se na casa do pároco local, onde se ocupa dos afazeres domésticos e cuida do gado e das ovelhas.

Pouco tempo depois, porém, insiste em sua busca e vai à vila Hlepnyvke, onde encontra um pintor, que comprova sua queda e seu talento para a arte. Como Tarás era filho de servo, para poder estudar arte com ele tinha que conseguir autorização da parte de seu senhor, na sede em Vilchane.

A essa altura, falece o velho senhor Vassil Engelhardt, e seu filho, Pavló Vassilevitch Engelhardt, herda aquelas propriedades. Ainda jovem, resolve fazer modificações na administração e pede que recrutem novos serviçais. Justo quando Tarás vem, em busca de autorização para estudar pintura, o administrador da propriedade resolve retê-lo ali, para ser um dos novos serviçais do palácio. Com certeza, esse tentou desconversar, mas aquilo era uma ordem e devia ser cumprida.

Assim o vemos já vestido mais decentemente, aprendendo boas maneiras, trabalhando na cozinha e depois como pajem, postado na ante-sala, aguardando o chamado do seu senhor para trazer-lhe e lhe acender o cachimbo, calçar ou descalçar as suas botas, e coisas do gênero. É fácil de se

buло ніякої користі. На четвертий день він вирішив піти геть і подався до села Тарасівки, в пошуках іншого вчителя. Той в свою чергу видавав себе за хіроманта і захотів глянути на долоню хлопця. «Читаючи» по ній, він намагається стримати хлопця, стверджуючи, що не бачить в ньому жодного нахилу до малювання, ні навіть до ручної праці. Розчарований Тарас повертається до свого села і наймається на роботу в дім до місцевого священика, де він веде домашнє господарство, побутові справи, доглядає за рогатою худобою та вівцями.

Згодом Тарас наполягає на своєму і йде до міста Хлипнівки, де зустрічає художника, який підтверджує його здібність і талант до мистецтва. Оскільки Тарас був сином кріпака, то для навчання з цим вчителем необхідно було дістати дозвіл від його пана у Вільшанах.

В цей самий момент помирає пан Василій Енгельгардт, і його син Павло Васильович Енгельгардт успадковує все майно. Будучи молодим, він хоче внести деякі зміни в упорядкування господарства і вирішує найняти нових слуг. Якраз коли Тарас прийшов до нього за дозволом, аби той відпустив його вивчати живопис, управляючий вирішив тримати його слугою в палаці. Тарас, звичайно, спробував заставити його змінити своє рішення, проте це був наказ, який треба було виконувати.

Зустрічаємо ми вже пристойно одягненого Тараса, який вивчав хороші манери, працював спочатку на кухні, а потім як дворецький, поставлений у передпокої, чекаючи на те, що пан покличе його принести і запалити люльку, взути чи роззути його, або такого роду речі. Легко

imaginar a frustração e a revolta do jovem. Mas escapar dali, nem pensar! As consequências podiam ser trágicas.

Sem outra saída, permanece naquela função humilhante e monótona. Para se distrair, observa as decorações e os quadros da ante-sala e de todo o palácio e começa a copiá-los em folhas de papel. O patrão o flagra em tal atividade e o repreende severamente. Mas ele, às escondidas, continua com o passatempo.

Meses depois, ele já acompanha seu patrão nas frequentes viagens, após ter aprendido a falar alguma coisa, ao menos, em russo e polonês. Nos palácios dos senhores e entre os nobres naqueles lugares, falavam-se então essas línguas, e ele, forçosamente, tinha que ir aprendendo-as, aos poucos.

Em meados de 1829, quando Tarás já tinha 15 anos, seu senhor, que era oficial do exército russo, parte para uma longa viagem a Varsóvia, mas primeiro passam por Vilna, na Lituânia, onde permanecem um longo tempo, acomodados num palácio em que se hospedaram.

Numa noite, em Vilna, aconteceu que Pavló Engelhardt saiu para uma festa e nosso jovem, candidato a artista, impressionado com a decoração e a beleza dos quadros do palácio, resolve copiar as pinturas, à luz de vela. Estava tão mergulhado em sua atividade que nem percebeu a chegada do severo patrão, que furioso, aplica-lhe vários puxões de orelha e, aos tapas e gritos, o repreende e manda castigá-lo, com violenta surra com vara, por ter ousado estar ali à noite, com vela acesa, podendo, assim, ter incendiado, não

уявити розпач і обурення молодого хлопця. Та про втечу не було й думки. Наслідки могли бути трагічними.

Не маючи виходу, він продовжував цю принизливу та монотонну службу. Аби відволіктися він споглядав оздоблення та картини у передпокої і у всьому палаці, став змальовувати їх на аркушах паперу. Пан спіймав його на цьому занятті і став суворо дорікати. Та Тарас потайки продовжував займатися цим заняттям.

Через кілька місяців він уже супроводжує свого пана у частих подорожах, попередньо вивчивши кілька слів російською та польською мовами. В панських палацах та в шляхетних середовищах розмовляли цими двома мовами, і він змушений був крок за кроком вивчити їх.

В середині 1829 р., коли Тарасу було вже 15 років, його пан, який був офіцером російської армії, відправляється з ним у довгу подорож до Варшави. Та спочатку вони зупиняються у Вільнюсі, в Литві, де залишаються на довший час, гостюючи у палаці, де їх приймали.

Одного вечора, у Вільнюсі, Павло Енгельгардт пішов на свято, і наш юний кандидат в митці, заворожений оздобленнями та красою картин палацу, вирішив змалювати їх при свічках. Він був настільки занурений в справу, що навіть не помітив, як його суворий пан повернувся додому. Той розсердився, став тягати його за вуха, докоряючи йому ударами та криками, потім наказав покарати Тараса жорстокими побоями палицею за те, що той насмілювався сидіти вночі із запаленою свічкою, ризикуючи спалити не

só o palácio, mas toda a cidade! A fúria e ira de Pavló Engelhardt, naquela oportunidade, deviam ter outros motivos, e só aproveitou a oportunidade para descarregá-las sobre uma vítima inocente, pois a essa altura ele já, com certeza, conhecia o talento e o gosto do seu pajem, pela pintura. Seguiram, pois, viagem a Varsóvia e, chegando lá, ele fez Tarás estudar desenho e pintura com Lampi, um popular artista, pintor de retratos, certamente pensando, assim, em ter futuramente um artista em casa, para “uso próprio”.

ESTUDANDO DESENHO

Embora por interesses escusos do patrão, finalmente, o nosso aprendiz de artista começa a realizar seus sonhos, tão insistentemente almejados. Órfão, servo e pajem, agora se vestia com roupa nova, limpa e bem passada, frequentava aulas a que assistiam gente livre e, inclusive, nobres.

Quem cuidava da roupa de Tarás, a lavava e passava, era uma jovem polonesa, com quem logo travou grande amizade. A essa altura, já devia estar falando e entendendo, bastante bem, a língua polonesa, pois a moça, com certeza, não sabia outra língua. Sobre essa amizade e as conversas bastante cordiais, falará Tarás mais tarde para seus amigos, dizendo, entre outras coisas, que o que mais o intrigava era o fato de que, uma jovem como ele, mas pelo fato de não ser filha de servos, podia fazer um serviço humilde e ser paga por isso, sendo e devendo ser respeitada por todos, enquanto que ele, por ser servo e filho de servos, nada podia dizer quando era tratado por seu senhor e seus prepostos como um cão qualquer. “Eu - contou Chevtchenko, certa vez, a um amigo (Sochenko) -, pela primeira vez, então, pensei, por

tільки палац, але й усе місто! Розлючення та гнів Павла Енгельгарта в той момент повинні були мати інші причини. Він лише скористався моментом і зірвався на невинній жертві, тому що на той момент пан вже точно знав про талант і смак до живопису свого дворецького. Потім вони відправилися до Варшави, і по приїзді туди пан відправив Тараса вивчати малювання у пана Лампі, популярного художника портретиста, думаючи, звичайно, таким чином мати при своєму дворі артиста «для власного використання».

ВИВЧАЮЧИ МАЛЮВАННЯ

Незважаючи на свій приховуваний від господаря інтерес, наш учень починає втілювати в реальність свої палко бажані мрії. Сирота, слуга і дворецький, тепер він в чистому і добре випрасуваному одязі відвідував заняття, які відвідували вільні люди, включаючи благородних панів.

Слідкувала за одягом, прала і прасувала його молода полька, з якою він швидко заприятелював. В той час Тарас уже повинен був добре говорити і розуміти по-польськи, тому що дівчина точно не знала жодної іншої мови, крім своєї. Про їхню дружбу та досить щирі розмови він згодом розповідатиме друзям, говорячи, що найбільше його захоплювало те, що така молода дівчина, як вона, до того ж яка не була донькою кріпаків, могла виконувати таку скромну роботу, їй за це платили і всі її поважали, тим часом як він, слуга, син кріпаків не міг нічого сказати у відповідь, коли пан та його піддані ставилися до Тараса, як до будь якого пса. “Я - оповідав Шевченко, одного разу, другові (Сошенкові) -, вперше прийшов тоді до думки, чому й нам,

que nós, servos infelizes, não seríamos gente tal qual qualquer um das outras classes livres?”

Em 29 de novembro de 1830, inicia-se, em Varsóvia, uma revolta dos poloneses contra o domínio russo, e Pavló Engelhardt é forçado a retirar-se dali, com o seu destacamento militar, para São Petersburgo. Os serviçais permanecem mais tempo e, depois, também são mandados embora para São Petersburgo.

Em São Petersburgo, seu senhor permite somente que ele continue o aprendizado e a prática da pintura com um pintor de paredes e decorador, Cheriáiev. Esse, mau caráter que era, sequer leva em consideração que Tarás já estudara desenho e pintura, em Varsóvia. Humilha-o fazendo-o ocupar-se das tarefas mais simples e cansativas, pintando cercas e muros. Tal atividade, era um retrocesso para ele. Mas com o passar do tempo ele passa a executar as tarefas mais sofisticadas, tendo o pintor que instruí-lo e dar-lhe a necessária orientação, bem como, possibilidade para se especializar no ramo. O sucesso do aprendiz não tardou e, inclusive, passou a ser fonte de renda para Cheriáiev, que por isso, desvendava-lhe todos os segredos da arte e insistia em mantê-lo consigo. Vindo a saber disso, Pavló Engelhardt passa a cobrar de Cheriáiev, pelo seu servo-artista. Tarás nada recebe, mas é contratado para um período de 4 anos por Cheriáiev.

Tanto Tarás, como outros aprendizes e auxiliares, moravam e trabalhavam junto com Cheriáiev, em tempo integral. Somente aos domingos permitia-lhes ir à igreja. Como não tinha nenhuma folga, Tarás costumava sair de madrugada para o serviço e antes de chegar a hora de começar a trabalhar,

нещасливим кріпакам, не бути такими ж людьми, як і інші вільні стани“.

29 листопада 1830 р. у Варшаві почався бунт поляків проти російської влади, і Павло Енгельгардт змушений покинути місто зі своїм військовим підрозділом і переїхати до Санкт-Петербурга. Його слуги залишились на деякий час у Варшаві, та згодом їх також відправили до Санкт-Петербурга.

В Петербурзі Тарасів пан дозволяє йому продовжувати вивчати живопис з малярем стін та декоратором Ширяєвим. Той, зі своїм огидним характером, навіть не брав до уваги те, що Тарас уже вивчав малювання у Варшаві. Він принижував хлопця, заставляючи його виконувати найпростіші і найбільш виснажливі роботи, фарбуючи огорожі та стіни. Таке заняття змушувало його деградувати. Та з часом він починає виконувати більш складні завдання, зважаючи на те, що художник, що навчив його, надав йому потрібний орієнтир з можливістю спеціалізуватися в цій галузі. Успіх учня не забарився, і він навіть став джерелом прибутку для Ширяєва, який тому відкривав йому всі секрети ремесла і наполягав, аби Тараса залишити при собі. Дізнавшись про це, Павло Енгельгардт став стягувати з Ширяєва податок за свого слугу-артиста. Тарас ніколи не отримував грошей, проте Ширяєв найняв його на 4 роки.

Тарас, як і інші учні, жив і працював разом з Ширяєвим упродовж цілого дня. Тільки в неділю їм було дозволено ходити в церкву. Оскільки в юнака не було жодного вільного дня, він виходив з дому на світанку перед роботою, або

ou também à noite, quando voltava do serviço, aproveitava para ir a um grande parque da cidade e desenhar, copiando estátuas de deuses mitológicos.

A sorte, finalmente, sorriu para ele. Num desses serões foi surpreendido por um estranho que, admirado com a qualidade do seu trabalho, interessou-se em saber quem era aquele anônimo artista, com tanto talento. E qual foi a surpresa deles quando descobriram, que ambos eram compatriotas e quase vizinhos na terra natal. Esse estranho era o artista e estudante da Academia de Artes de São Petersburgo Ivan Sochenko.

Isso ocorreu em meados de 1835. Com o inesperado encontro, iria mudar completamente o rumo de sua vida.

LIBERTAÇÃO DE TARÁS

Conterrâneos, falando a mesma língua e irmanados por idêntica vocação artística, ambos tornaram-se, quase que imediatamente, grandes amigos. Sochenko, encantado com o talento e a inteligência do amigo, procura auxiliá-lo como pode. Põe à disposição dele, seu modesto ateliê, e graças ao seu relacionamento e conhecimento com Cheriáiev, consegue que o libere para que Tarás possa visitá-lo, inicialmente aos domingos, e mais tarde, inclusive, nos dias em que não havia serviço.

Os progressos do aprendiz são fantásticos. Já domina a técnica do desenho. Começa a aprofundar-se na arte da pintura de retratos com aquarela. Com o amigo começa a visitar e apreciar as galerias de arte e entra em contato

ввечері, повертаючись з роботи, і йшов у великий міський парк, де змальовував статуї міфічних богів.

Нарешті фортуна таки посміхнулася йому. В один із таких вечорів до нього підійшов незнайомець, захоплений якістю його роботи, і хотів дізнатися ким був анонімний артист з таким талантом. Стало великим здивуванням для обох, коли вони дізналися, що були співвітчизниками, та ще й сусідами на рідній землі. Цього незнайомця, артиста і учня Санкт-Петербурзької Академії Мистецтв звали Іван Сошенко.

Ця неочікувана зустріч відбулася в 1835 році і повністю змінила напрямок життя Тараса Шевченка.

ВИКУП ТАРАСА

Співвітчизники, які розмовляли однією мовою, побратими за однаково сильним мистецьким покликанням, двоє юнаків практично одразу стали великими друзями. Сошенко, зачарований розумом та талантом свого друга, починає, як може, допомагати Шевченку. Він надає в його розпорядження скромне ательє, а завдяки його знайомству та хорошим стосункам з Ширяєвим йому вдається переконати того відпустити Тараса навідуватися до Сошенка, спочатку лише по неділях, але згодом і в дні, коли не було роботи.

Учень неймовірно прогресував. Він вже володіє технікою малюнку олівцем і починає заглиблюватися в написання портретів акварельними фарбами. Зі своїм другом він відвідує і оцінює мистецькі галереї, входить в

com o mundo artístico da capital do império, onde, naquela época, estava concentrado o que de melhor havia nos domínios do czar. Tem acesso a cursos e ciclos de estudos da Sociedade de Apoio aos Artistas, cuja diretoria, vendo a qualidade de seus trabalhos, assegura-lhe a possibilidade de conceder uma bolsa, para que estude na Academia de Artes de São Petersburgo.

Naquela época não era permitido o acesso de servos, pessoas não livres, para serem acadêmicos. Eis mais uma razão para Tarás querer ver-se livre de sua dura e humilhante condição. E agora isto já era mais viável. Conhecera muitas pessoas influentes, do mundo artístico, que lhe eram favoráveis. A esperança era grande e seu empenho, ainda maior.

Ivan Sochenko, logo, apresentou Tarás a seu amigo levhen Hrebinka, escritor e humorista ucraniano, radicado em São Petersburgo, desde 1834, que escrevia em ucraniano e, principalmente, em russo, sobre temas ucranianos. Era alto funcionário na administração do ensino e, por isso, tinha muito prestígio e acesso aos meios intelectuais, artísticos e políticos. Essa nova amizade, foi de imensa importância, pois deu acesso para Tarás, que então já era rapaz, com 23 anos, à biblioteca mais completa disponível naquela época, em São Petersburgo, sobre temas ucranianos e de autores ucranianos antigos e mais recentes, que tratavam de história, como também da cultura, costumes e arte popular. Hrebinka emprestava todos os livros que Tarás queria, e este, como ele próprio testemunhará, lia “tudo o que lhe

contato зі світом мистецтва імперської столиці, де на той час було сконцентроване все найкраще, чим володів цар. Він має доступ до курсів та циклів навчання в Асоціації Підтримки Артистів, директор якої, ознайомившись з роботами Шевченка, забезпечує йому можливість отримання стипендії з метою навчання в Академії Мистецтв Санкт-Петербурга.

В ті часи доступ до навчання в академії для кріпаків та невільних людей був заборонений. Ось чому це була ще одна причина, чому Шевченко хотів звільнитися від свого важкого принизливого становища. І зараз це бажання було вже значно легше втілити в життя. Він познайомиться із багатьма впливовими людьми зі світу мистецтва, які підтримають його. Юнак покладав великі надії на своє звільнення і докладав для цього багато зусиль.

Зовсім скоро Іван Сошенко познайомив Тараса Шевченка зі своїм другом Євгеном Гребінкою, українським письменником і гумористом, який оселився в Санкт-Петербурзі з 1834 р. Він писав українською та, здебільшого, російською мовами на теми про Україну. Він був високопоставленим чиновником в освітній адміністрації, а тому мав повагу та доступ до інтелектуального, артистичного та політичного середовищ. Ця нова дружба стала дуже важливою для Тараса, якому на той час було вже 23 роки. Вона надала йому доступ до найбільш повної доступної на той час Санкт-Петербурзької бібліотеки, де були матеріали на українські теми давніх та більш сучасних українських авторів, які писали про історію, а також культуру, звичаї, фольклор. Гребінка позичав Тарасові всі книги, які той бажав, і Тарас, як сам засвідчує, читав «все, що

caía nas mãos”. Como trabalhava o dia inteiro com pintura, lia à noite, à luz de velas, que seu amigo Ivan Sochenko lhe comprava, pois não tinha dinheiro nem para isso. Como lia de tudo, com certeza, leu também os melhores autores russos e também poloneses, pois já conhecia bem essas duas línguas. Assim teve acesso ao fantástico mundo da literatura, da poesia clássica e romântica, esta última, então, predominante nos meios artísticos.

Por Sochenko e Hrebinka, foi Tarás apresentado ao secretário da Academia de Artes, Vassil Hrihoróvitz, ao artista Venetianov, ao destacado pintor Karló Briulov, ao preceptor dos filhos do tzar e famoso poeta Vassil Zukóvski. A amizade com tais celebridades e intelectuais era de grande importância para Tarás, pois lhe proporcionava acesso às últimas novidades no campo da arte e da literatura. E todos eles, vendo o seu talento, iniciaram gestões para que lhe fosse possível estudar na Academia de Artes. Como isso não lhe era permitido, devido à sua condição de servo, começaram a empenhar-se para libertá-lo. Seu senhor, Pavló Engelhardt, não se mostrava sensível aos argumentos e apelos filantrópicos e humanísticos e não concordava em libertar seu servo, ainda mais agora, que já era tão prestigiado. Finalmente, concordou e deu o seu preço: queria pela sua libertação, 2.500 rublos. A quantia era muito alta e, como nenhum dos seus amigos dispunha dela, resolveram arrecadá-la junto aos nobres, com uma rifa. O pintor Briulov fez um quadro do poeta Zukóvski, então, o poeta mais popular e preferido da corte, e rifando-o, conseguiram o dinheiro necessário. Compraram, assim, a

potraplialo do його рук». Оскільки він весь день малював, то читав вночі, при свічках, які йому купував його друг Іван Сошенко, тому що у Тараса не було грошей навіть на це. Оскільки він читав все підряд, то він звісно читав найкращих російських та польських авторів, оскільки він вже добре володів цими двома мовами. Так йому відкрився фантастичний світ літератури, класичної поезії та поезії періоду романтизму, що переважала в мистецьких середовищах того часу.

Сошенко та Гребінка представили Тараса секретареві Академії Мистецтв Василю Григоровичу, артисту Венеціанову, художнику з особливим статусом Карлу Брюллову, а також наставнику царських дітей, відомому поетові Василю Жуковському. Дружба з такими відомими особистостями та інтелектуалами була дуже важливою для Тараса, тому що у такий спосіб для нього відкривався доступ до останніх новинок в області мистецтва та літератури. І всі вони, бачачи його таланти, стали допомагати юнакові, аби він зміг навчатися в Академії Мистецтв. Оскільки, будучи кріпаком, це для нього було неможливим, вони стали докладати зусиль для його звільнення з кріпацтва. Його власник, Павло Енгельгардт був байдужим до благочинних та гуманістичних тем та закликів і не погоджувався звільнити свого слугу, особливо тепер, коли він став таким авторитетним. Зрештою, він погодився і назвав ціну. За звільнення Тараса він хотів 2.500 рублів. Сума була дуже великою, і оскільки жоден з його друзів не володів такими коштами, вони вирішили зібрати її разом з шляхетними панями за допомогою лотереї. Художник Брюллов написав портрет поета Жуковського, найбільш популярного і всіма обожнюваного поета при царському дворі, потім портрет розіграли в

carta de alforria de Tarás Chevtchenko. Isso ocorreu no dia 22 de abril de 1838, quando ele tinha 24 anos completos. Em memória, a esse seu dia inesquecível, ele dedicou mais tarde, dois poemas aos seus benfeitores e amigos: ao poeta Zukóvski, o poema “Katerena”, e ao secretário da Academia, Vassil Hrihoróvitz, o poema “Haidamake”.

Livre, Tarás Chevtchenko recebeu a bolsa de estudos prometida e começou a frequentar a Academia de Artes. Em pouco tempo, tornou-se um dos melhores alunos do grande mestre Briulov, que lhe franqueou o acesso ao seu ateliê e à sua biblioteca, a qualquer hora, tornando-se seu grande amigo e confidente.

Seus contatos e relacionamento com pessoas cultas e suas amizades, aumentavam cada dia, e além disso, Chevtchenko não só lia, mas devorava todos os livros que lhe vinham às mãos, para recuperar o tempo perdido e compensar o que não pôde aprender antes. E tinha muito o que aprender. Ele mesmo confessa mais tarde, que teve que aprender as mais elementares noções de matemática, pois nem as quatro operações, nunca ainda lhe tinham sido ensinadas, até então, bem como geometria e conhecimentos gerais. Além disso, os teatros, concertos, conversas e debates com pessoas inteligentes e cultas, a Academia, tudo desenvolvia a sua inteligência e aumentava seus conhecimentos. Tão só a lembrança da sua pátria, as saudades de seu povo e a consciência do jugo da servidão, a que seus compatriotas estavam submetidos, transtornavam-no e perpassavam de tristeza e melancolia, esse período tão afortunado e feliz.

лотереї, зумівши зібрати потрібну суму. Таким чином вони купили свідоцтво про звільнення Тараса Шевченка. Це відбулося 22 квітня 1838 року, коли йому вже виповнилося повних 24 роки. Два вірші про цей незабутній день він згодом присвятить своїм добродіям та друзям: поету Жуковському поему «Катерина», а секретареві Академії Василю Григоровичу - «Гайдамаки».

Вже вільний, Тарас Шевченко отримав обіцяну йому стипендію і почав відвідувати Академію Мистецтв. Скором він став одним з найкращих учнів майстра Карла Брюллова, який надав йому можливість в будь-який час відвідувати своє ательє та бібліотеку, ставши його великим другом та довіреною особою.

Його контакти, стосунки з освіченими людьми, коло друзів зростали з кожним днем. Крім того, Шевченко не читав, а пожирав усі книги, що потрапляли до його рук, аби наздогнати втрачений час і компенсувати те, чого він не міг вивчити до того. І йому дійсно потрібно було багато чого вивчити. Він сам згодом зізнається, що йому довелося вивчати найелементарніші математичні поняття, тому що до того ніхто ніколи не навчив його навіть чотирьом основним математичним діям, як і геометрію, і загальні знання. Разом з цим театри, концерти, розмови та дебати з розумними та освіченими людьми, академія. Все це розвивало його розум та знання. От тільки сум за Батьківщиною, спогади про свій народ і усвідомлення того ярма поневолення, в яке його співвітчизники були заковані, засмучували його і сповнювали печаллю та меланхолією цей щасливий період.

SURGE O POETA

É como um homem livre, que Tarás Chevtchenko começa a escrever, sistematicamente, versos, embora suas primeiras tentativas datem do ano de 1837. Desse período, somente conservou-se o seu primeiro poema romântico: “Pretchena” (Louca), publicado por Evhen Hrebinka em seu almanaque “Lastivka”, em 1841.

O que lia, o que sentia e pensava sobre a Pátria sofrida e tão profundamente amada, ele recantava em versos, anotava-os em folhas de papel e guardava em uma caixa debaixo da sua cama, sem mostrar a ninguém, exceto a seu amigo Hrebinka, que o admirava e incentivava.

Após sua libertação, passou a morar junto com seu amigo, Ivan Sochenko. Ambos dividiam um quarto térreo, que lhes servia de moradia, dormitório e ateliê. Juntos estudavam na Academia, juntos moravam e trabalhavam.

A maior ocupação dos artistas, de então, era o desenho e a pintura de retratos. Eles os pintavam sob encomenda e, geralmente, na presença do interessado.

Naquele tempo, um rico senhor ucraniano veio a São Petersburgo e, visitando, entre outros, o seu amigo e escritor Evhen Hrebinka, manifestou-lhe o desejo de fazer um retrato. Este o encaminhou para o seu amigo e protegido Tarás Chevtchenko.

Era o nobre ucraniano Petró Martos, da cidade de Poltava. Ao posar no ateliê para a confecção do seu retrato, viu ali numa folha de papel manuscritos uns

НАРОДЖЕННЯ ПОЕТА

Уже вільною людиною Тарас Шевченко стає систематично писати вірші, хоча його перші спроби сягають 1837 р. Із цього періоду до нас дійшла лише його перша поема «Причетна», опублікована в альманасі Євгена Гребінки «Ластівка» в 1841 р.

Про все те, що він читав, відчував і думав про сповнену страждань Батьківщину, яку так любив, він розповідав у своїх віршах. Тарас записував свої вірші на листках паперу і зберігав в коробці під ліжком, не показуючи їх нікому, крім свого друга Гребінки, що захоплювався талантом Шевченка і всіляко заохочував його.

Після свого звільнення Тарас мешкає з своїм другом Іваном Сошенком. Вони ділили кімнату на нижньому поверсі, що служила їм житлом, спальнею і ательє. Вони разом вчилися в Академії, разом жили і працювали.

Найбільше двоє артистів працювали з малюнками олівцем та написанням портретів. Вони малювали на замовлення і здебільшого в присутності замовника.

В той час один багатий українець приїхав до Санкт-Петербурга, навідуючи свого друга письменника Євгена Гребінку. Йому хотілося написати свій портрет. Гребінка направив його до свого друга та протеже Тараса Шевченка.

Це був шляхетний українець Петро Мартос з міста Полтава. Позуючи для свого портрета в студії, він побачив листок паперу з

versos. Ao lê-los, ficou admirado com a beleza do poema e com o seu conteúdo patriótico. Tratava-se do poema “Tarassova nitch” (Noite de Tarás), que retratava um “Kobzar” (trovador, geralmente ex-guerreiro cego, que cantava e declamava poemas épicos, tocando um instrumento musical de cordas, chamado “Kobza”). O poema iniciava com os seguintes versos:

*“Na encruzilhada um “Kobzar” está sentado,
tocando a sua “Kobza”...”*

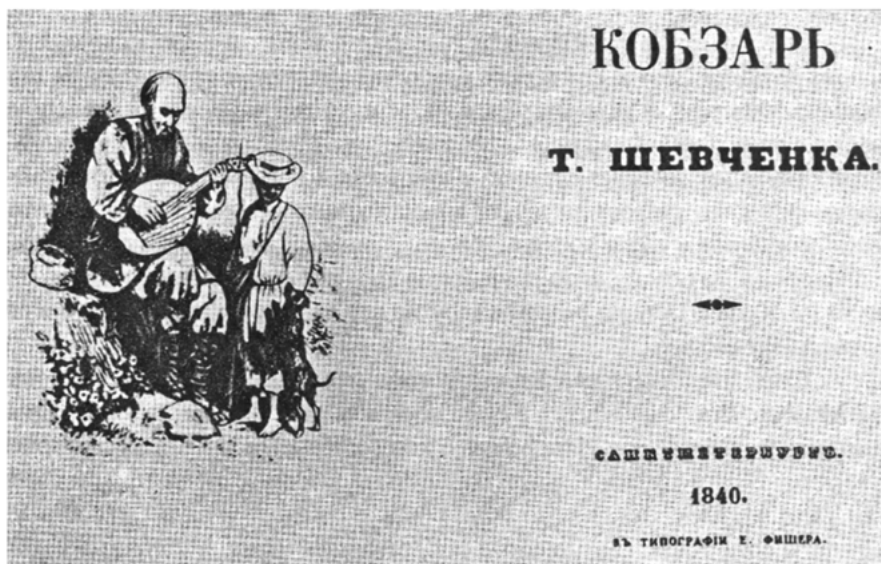
Daí provém o título da primeira coletânea de poesias de Tarás Chevtchenko. Mais tarde, Petró Martos, com a concordância do novel poeta, levou este e mais outros sete poemas para o seu amigo Evhen Hrebinka e, convencido do seu alto valor literário e artístico, providenciou sua publicação, o que ocorreu em 1840, em São Petersburgo. Sob o título de “KOBZAR”, foram publicados 8 poemas. Além de “Tarassova nitch”, mais os seguintes: “Zaspiv” (“Dume moí dume”), “Perebéndia”, “Katerena”, “Topolha”, “Na stzó mení brove”, “Do Osnovianenka” e “Ivan Pidkova”.

O “KOBZAR” era tão somente um livrinho, mas o seu conteúdo e a forma fizeram o povo estremecer: antes de Chevtchenko, ninguém ainda, na Ucrânia, tinha escrito assim, sobre a exploração do

рукописними віршами. Читаючи один з них, він захопився красою вірша та його патріотичним змістом. Йшлося про поему «Тарасова ніч», що описувала «кобзаря», зазвичай колишній воїн, сліпий, який співав та декламував епічні поеми, граючи на струнному музичному інструменті кобзі. Поема починалася наступними рядками:

*На розпутьті кобзар сидить
Та на кобзі грає ...*

Звідси й назва першої збірки віршів Тараса Шевченка. Згодом Петро Мартос з дозволу поета показав цю поему і ще сім інших віршів своєму другові Євгену Гребінці і переконаний у їхній високій літературній та мистецькій цінності, подбав про їх публікацію в 1840 р. в Санкт-Петербурзі. Під назвою «КОБЗАР» було опубліковано 8 поем. Окрім «Тарасової ночі» у збірку увійшли: «Заспів» («Думи мої думи»), «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Нащо мені брови», «До Основ'яненка» та «Іван Підкова».

Capa da primeira edição do “KOBZAR” - 1840
Обгортка першого видання «Кобзаря» - 1840 р.

«Кобзар» був лише маленькою книжечкою, проте його зміст та форма заставили народ тремтіти. До Шевченка в Україні ще ніхто так не писав про експлуатацію народу, ніхто так красиво не

povo, ninguém ainda pintara tão lindamente o passado da Ucrânia, ou lamentara, de tal forma, o fato do povo daquele tempo nada saber sobre a glória de outrora, permanecendo calado e submisso. Pessoas idosas, inclusive, os mais ricos e livres, que já desde há muito, estavam distanciados e, até desacostumados, da língua materna, choravam, lendo o “KOBZAR”.

Lendo as palavras do jovem poeta, a Ucrânia estremece e levanta a cabeça. O Poeta, com uma sutileza, sem igual, conhecendo profundamente sua terra, encontrou uma forma de falar, que atingiu diretamente a alma do seu povo, e suas palavras boas e suaves, profundas e humanas, mas sobretudo penetrantes, despertaram o que estava profundamente adormecido, amortecido pelo infortúnio e pela desolação: o sentimento nacional ucraniano.

O Poeta revela um extraordinário amor à sua terra e à sua gente. E em palavras sedutoras, novas e ardentes, descreve as belezas e os encantos da terra ucraniana, descreve a vida simples e os sentimentos humanos do seu povo. Todos ouvem maravilhados a voz nova: os lábios apertados pela dor, entreabrem-se. Os corações degelam e começam a pulsar de uma forma diferente. Os olhos das pessoas adquirem na sua expressão algo de novo. Os sentimentos começam a vibrar suavemente, em manifestações quentes de lágrimas, de melancolia, de nostalgia, de saudades de algo que era belo, era precioso, mas que se foi. Toda a Ucrânia passou a falar do seu ex-servo, glorificando-o e não lhe poupando elogios.

Contrária foi a reação, dos escritores e críticos de arte de São Petersburgo e Moscou. Era de se esperar, e eram coerentes com suas

описував українське минуле і не тужив в такій формі за тим, що народ в ті часи нічого не знав про славу минулих днів, залишаючись німим та покірливим. Люди похилого віку, включаючи найбільш багатих та вільних, які вже давно не мали контакту і практично відвикли від рідної мови, плакали, читаючи «КОБЗАР».

Читаючи слова молодого поета, Україна затремтіла і підняла голову. Поет з тонкістю, якій немає рівних, глибоко знаючи свою землю, знайшов спосіб вираження, що доходив прямо до душі свого народу. Його добрі й легкі слова, такі глибокі і людяні, та, насамперед, проникливі, пробудили те, що глибоко спало, що було притуплене бідами та спустошеннями - українське національне почуття.

Поет виявляє неймовірну любов до своєї землі та народу. Звабливими, новими та палючими словами він описує красу та чарівність української землі, просте життя та людські почуття свого народу. Усі з подивом слухають звучання нового голосу, чії губи, стиснені від болю, відкриваються лише на половину. Серця розмерзаються і починають пульсувати по-новому. У погляді людей з'являється щось нове. Почуття починають легко вібрувати, виражаючись в гарячих сльозах, сповнених меланхолії, ностальгії та суму за чимось хорошим та цінним, чого вже не стало. Вся Україна заговорила про свого колишнього кріпака, стала прославляти його, не жалкуючи теплих слів.

Протилежною ж була реакція письменників та мистецьких критиків у Санкт-Петербурзі та Москві. Слід було очікувати, що вона буде такою ж, як і

mentalidades imperialistas e chovinistas, que viam beleza e arte somente em sua língua e em obras de seus pares. Um crítico, Visarion Bielinski, esqueceu-se até de tratar o aspecto literário e artístico da obra do novo poeta e, baixando o nível, atacou-o ferozmente e com ironia, censurando-o por “pretender” fazer arte literária, usando a “língua dos camponeses” - assim ele denominava a língua ucraniana, considerando-a um simples dialeto, uma corruptela da língua russa, para ele, a única idônea para a literatura do império. Censurou-o, por ocupar-se com temas que ele considerava banais e desinteressantes, pois a arte literária, dogmatizava ele, destinasse a pessoas cultas, e não ao povo simples, com temas mais interessantes e idealizando a realidade.

A reação de Tarás não tardou. Logo em 1841, publica seu grande poema histórico-patriótico, “Haidamáke” e, numa passagem, ironiza o conselho daquele crítico de não esbanjar seu talento, mas aproveitá-lo escrevendo em língua russa: “É quente o agasalho, mas, muito obrigado, não me serve.”

Em 1841, Tarás Chevtchenko chega a escrever uma peça de teatro e alguns poemas, em língua russa, para provar a seus críticos mais impertinentes que a conhecia, mas que não a usava na sua obra literária, porque não gostava. Na língua materna, sua veia poética fluía espontaneamente. Na estranha, só forçando a criatividade. Sobre o seu crítico, escreve a um amigo: “Que ladre o cão, o vento dissipará seus latidos!”

їхній імперіалістичний шовіністський менталітет, що вбачав красу і мистецтво, виражених лише своєю мовою та у творах собі рівних митців. Критик Вісаріон Белінський “забув” оцінити літературний і мистецький аспекти роботи нового поета, знизившись у своєму професійному рівні, і з жорстокою іронією напав на Шевченка, критикуючи його за те, що той «хотів» займатися мистецтвом літератури, використовуючи «мову селян», як він називав українську мову, вважаючи її крайовим діалектом простолюддя, зіпсованою російською - єдиною, на його думку, мови, гідної для імперської літератури. Белінський розкритикував Тараса, що той писав на банальні і нецікаві теми. Він стверджував, що літературне мистецтво з більш цікавими темами, що ідеалізують реальність, призначене для освічених людей, а не для простого народу.

Реакція Тараса не заставила себе довго чекати. Відразу ж в 1841 р. він опубліковує свою велику історико-політичну поему «Гайдамаки» і в одному з уривків іронізує над порадою того критика і радить йому не розтратити свого таланту, а скористатися ним, аби писати російською мовою: “Спасибі за раду: теплий кожух, тільки шкода - не на мене шитий...”

В 1841 р. Шевченко напише театральну п'єсу та декілька віршів російською мовою, щоб довести своїм найбільш зухвалим критикам, що він знав цю мову, та не використовував її у своїх літературних працях, тому що не хотів. Пишучи рідною мовою, кров у його поетичній вені лилася більш спонтанно. Пишучи іноземною мовою, він лише силував свою творчість. Про того критика він писатиме своєму другові: “Нехай собака лає, вітер рознесе.”

Nesse período, sua vida é muito movimentada. Escreve muito, lê tudo e, o quanto pode. Na Academia de Artes, continua seus estudos e já pintando a óleo. De 1840, justamente deste período, data seu famoso auto-retrato, com pose, adereços e expressões, idealizados no melhor estilo romântico daquela época. As encomendas de quadros avolumam-se e com elas começa a entrar dinheiro, o que lhe permite arrumar-se melhor, frequentar ambientes mais requintados e levar uma intensa vida social, mais compatível com a sua crescente fama de artista de pintura e da palavra. Frequenta assiduamente o teatro e participa de todos os eventos culturais. Seu desempenho na Academia de Artes é objeto de menção honrosa da Sociedade de Apoio dos Artistas, que lhe renova, por isso, a bolsa de estudos. Torna-se amigo íntimo do jovem pintor, alemão de origem, V. Sternberg que, após ter passado uma temporada pintando na Ucrânia, estava agora em São Petersburgo, cursando a Academia de Artes. Colegas da Academia, com o tempo, dividem o aluguel de quarto e passam a morar juntos. Com Sternberg, Tarás Chevtchenko participa dos serões literários da colônia alemã em São Petersburgo, e assim conhece as obras literárias dos escritores europeus e a música clássica e romântica, dos grandes compositores do continente.

Tarás Chevtchenko. Auto-retrato, 1840
Т. Шевченко. Автопортрет, 1840

Ce був дуже бурхливий період в його житті. Він багато пише, читає все і коли може. Він продовжує навчання в Академії, малюючи вже масляними фарбами. 1840 роком датується його усім відомий автопортрет в позі, з прикрасами та ідеалізованим виразом обличчя, написаний в найкращих традиціях романтизму тієї епохи. Замовлення на портрети зростають, аз ними починає надходити і прибуток, що дозволяє Тарасу краще облаштуватися, відвідувати більш витончені середовища і вести активне соціальне життя, що більше підходило до його невпинно зростаючої слави митця слова та пензля. Він ревно ходить в театр і бере участь у всіх культурних подіях. Його старанність в Академії була поміченою Асоціацією підтримки Артистів і тому поновлюють йому стипендію на навчання. Він стає добрим другом художника німецького походження В.Стенберга, який провів сезон, малюючи в Україні, а тепер навчався в Академії в Санкт-Петербурзі. Колеги по академії згодом стають ділити квартплату і мешкати разом. З Стенбергом Шевченко бере участь в літературних вечорах німецької колонії в Петербурзі, завдяки чому знайомиться з творами великих європейських письменників, а також з класичною і романтичною музикою великих композиторів континенту.

SAUDADES DA PÁTRIA

O relativamente pequeno número de exemplares impressos, do “KOBZAR”, logo se espalha entre os seus conterrâneos e, os seus versos, já circulavam na Ucrânia de mão em mão, em cópias manuscritas. Com a sua popularidade, crescia também o número de amigos compatriotas, que passaram a apreciar muito o poeta e procuravam ajudá-lo, como podiam. Eram intelectuais, como o poeta e historiador Mekola Markévitz, artistas como o grande Mechailo Stchépkin - também filho de servos e agora muito popular -, patriotas e militares, como o comandante do exército, no Mar Negro, Iákov Kucharenko, ricos senhores, como o fazendeiro de Katchanivka, Ternóvski, e muitos outros. Com eles e com muitos outros, mantinha, Tarás Chevtchenko, viva e frequente correspondência, onde falava de suas dificuldades e anseios e recebia deles incentivo e informações sobre as últimas novidades de sua terra e a repercussão da sua obra poética e patriótica e, inclusive, convites para que viesse visitá-los, assim que pudesse voltar à própria terra.

Tendo concluído o 5º ano de estudos na Academia - o curso durava 6 anos -, nas férias de verão, em meados de 1843, finalmente, realizou seu maior desejo: viajou para a sua terra, foi rever a sua Ucrânia, agora como pessoa livre. Partira de lá em 1829, com 15 anos e meio. Voltava 14 anos depois, com 29.

Permanece ali vários meses, visitando os amigos na região de Tchernihiv e de Poltava, onde se hospeda e é recebido com muita festa e calor humano. Ali conhece muitas pessoas de destaque, entre os quais o príncipe ucraniano Répnin, antigo governador-geral residente em

НОСТАЛЬГІЯ ЗА БАТЬКІВЩИНОЮ

Vідносно малий тираж примірників «КОБЗАРЯ» швидко розповсюдився серед співвітчизників Тараса Шевченка. Його вірші переходили з рук в руки по цілій Україні в рукописних копіях. Разом із його славою зросла також кількість його друзів співвітчизників, які стали дуже цінувати поета і всіляко допомагати йому. Це були інтелектуали, такі, як поет та історик Микола Маркевич, артисти, такі, як Михайло Щепкін, який також був сином кріпаків, а тепер здобув велику славу; патріоти та військові, такі, як командир армії Чорного Моря Яків Кушаренко; заможні пани, такі, як поміщик Терновський із Качанівки та інші. З ними та багатьма іншими Тарас Шевченко вів жваве і часте листування, в якому розповідав про свої труднощі та тривоги, а взамін отримував заохочення та останні новини з рідної землі, відголоси на його поетичні та патріотичні твори, а також запрошення в гості, як тільки він зможе повернутися на рідну землю.

Закінчивши 5-й курс навчання в академії, що тривало 6 років, під час літніх канікул всередині 1843 р. Тарас, нарешті, здійснив своє найбільше бажання - відвідав рідну землю, знову побачив свою Україну, тепер уже в якості вільної людини. Він виїхав звідти, коли йому було 15 з половиною років, і повернувся 14 років потому, 29 - річним.

Він пробув там декілька місяців, відвідуючи друзів в Чернігівській та Полтавській губерніях, де його прийняли з великою радістю та людським теплом. Там він знайомиться з багатьма важливими людьми, такими, як князь Рєпнін, нещодавно звільнений царем колишній генерал-губернатор,

Kyiv, recentemente exonerado pelo tzar. Fica amigo da filha de Répnin, a princesa Varvára Répnin, que lhe foi de suma importância mais tarde. Eles continuaram amigos ao longo de suas vidas.

Visitou seus familiares em Kerelivka, esteve em Kyiv, e visitou o mosteiro Mejhírskei Spas (que seria depois o palco do seu poema “Tchernetch” - monge). Visitou lugares de grande importância histórica. Esteve em Tchegheren - capital dos cossacos, conheceu as cachoeiras do rio Dnipro, no meio das quais, em uma ilha denominada Khortêtsia, situava-se o quartel general dos cossacos. Foi a Subótiv, propriedade e antiga residência do “Hétman” Bohdan Khmelhnêtskei. Reviveu parte do passado histórico, mas só viu ruínas. O contraste entre as duas realidades o magoa, fere-lhe a alma, a inevitável reflexão patriótica faz nascer, no Poeta, o desejo indomável de fazer algo para mudar esta realidade. É aqui que o Poeta torna-se Profeta. Aqui nascem os poemas “Rosreta mohela” (Túmulo profanado), “Tchegheren”, “Velêkei lhokh” (Grande caverna). Aqui toma forma a concepção política anti-moscovita de Tarás Chevtchenko.

Após 10 meses, volta a São Petersburgo para o último ano de curso na Academia. Mas volta com o coração cheio de dor e amargura, devido à situação social e política de sua pátria. Ele viu como o povo da Ucrânia era mantido na ignorância, para que não conhecesse o “espírito da verdade”, para que não tentasse reagir e reivindicar seus direitos e a liberdade. Viu que os nobres e os ricos, além de não importar-se com a Ucrânia, ainda por cima, ajudavam “aos moscovitas a dominar e a arrancar dela, até a camisa já remendada”. De sua pena só flui mágoa

який проживав в Києві. Він дуже потоваришував з його донькою, княгинею Варварою Рєпніною, знайомство з якою згодом стало йому у великій пригоді. Вони залишилися друзями протягом усього життя.

Шевченко відвідав своїх родичів в Кирилівці, побував в Києві та відвідав монастир Межигірський Спас (що потім стане сценою дій його поеми «Чернець»). Він відвідав важливі історичні місця. Був в Чигирині - козацькій столиці, відвідав водоспади Дніпра, був на острові Хортиця, де знаходилася основна козацька військова частина. Був у Суботові, древній резиденції, що належала Богдану Хмельницькому. Він пережив частину історичного минулого та побачив там лише руїни. Контраст між реальностями робить йому боляче, раниць його душу, і неминучі патріотичні роздуми народжують в душі поета непереборне бажання зробити щось, щоб змінити реальність. Саме в цей момент Поет стає Пророком. В цей час народжуються поеми «Розрита могила», «Чигирин», «Великий льох». Тут набирає форми антимосковська політична позиція Тараса Шевченка.

Після 10 місяців подорожі Тарас Шевченко повертається до Санкт-Петербурга для завершення останнього курсу Академії. Він повернувся з серцем, сповненим горя та болю, спричинених соціальною та політичною ситуаціями на батьківщині. Поет зрозумів, що український народ тримали в незнанні, аби він не дізнався про «дух правди», аби він не намагався відреагувати і відомстити за свої права та свободу. Тарас побачив, що шляхетні і заможні пани не тільки не звертали уваги на Україну, а ще й допомагали «москалям панувати і здирати з неї навіть вже

e tristeza no poema “Rosreta mohela” (Túmulo profanado). No poema “Son” (Sonho) condena e satiriza a ordem imposta pelos tzares.

Durante o ano de 1844, conclui seus estudos. Diploma-se como artista e pintor profissional, em 22.03.1845. A seguir, volta para a Ucrânia e fixa-se na capital Kyiv.

EM AÇÃO ENTRE OS SEUS

Em Kyiv, devido à sua condição de artista profissional diplomado, logo vincula-se à Universidade local e integra a Comissão Arqueográfica criada por essa instituição, para inventariar e redescobrir o passado da Ucrânia, reconstituindo e redesenhando os monumentos históricos em ruínas, anotando os usos, costumes e tradições do povo, coletando lendas e canções populares. Mas o seu interesse não era meramente cultural e artístico. Estudando o passado, a sua preocupação era com o presente. Estudando e pesquisando o passado glorioso, ele procurava as razões da atual desgraça nacional. Suas constatações, análises e conclusões, eram o tema de seus poemas desse período.

Essas ideias patrióticas e políticas Chevtchenko já tinha começado a desenvolver, nos poemas, desde 1843. Mas no ano de 1845, ele aprofunda e detalha mais a sua mensagem. Escreve seu fantástico “Kavkás” (Cáucaso). Também escreve “Ierétek” (Herege), “Psalmê Davêdovi” (Salmos de Davi), “Nevólhnek” (Prisioneiro), “Subótiv”, “Náimetchka” (Empregada). Estes poemas e alguns outros mais curtos, mas não menos importantes, seguem uma linha de pensamento comum. À medida que os

полатану сорочку». Лише біль та сум ллються із його поеми «Розрита могила». В поемі «Сон» він засуджує та висміює царські накази.

Протягом 1844р. він закінчує навчання, і 22.03.1845 р. отримує диплом професійного артиста та художника. Після цього він повертається в Україну і починає мешкати в Києві.

В ДІЇ ЗІ СВОЇМИ

В Києві, дякуючи своєму статусу професійного артиста із дипломом, він швидко зв’язується з місцевим університетом і приєднується до Археографічної Комісії, створеної університетом з метою скласти опис та заново відкрити минуле України, реконструювати та перемалювати історичні монументи в руїнах, записуючи народні звичаї та традиції, обряди, колекціонуючи народні пісні та легенди. Та інтерес Шевченка не був виключно культурним та артистичним. Вивчаючи минуле, він переймався теперішнім. Вивчаючи та досліджуючи славне минуле, він шукав причини теперішнього бідування нації. Його пошуки, аналізи та висновки ставали темами його віршів цього періоду.

Починаючи з 1843 р. Шевченко уже почав розвивати ці патріотичні та політичні теми в своїх творах. Та в 1845 р. він робить більш глибоким та детальним своє послання. Тарас пише свій неймовірний «Кавказ», а також «Єретик», «Псалми Давидові», «Невольник», «Суботів», «Наймичка». Ці та інші більш короткі, втім не менш важливі поеми відображають його загальний хід думок. Тарас як тільки закінчував твір зачитував його своїм друзям. Ті в свою

escrevia, com certeza imediatamente os declamava para os amigos. Estes os transcreviam e distribuíam para o povo e, inclusive, para pessoas influentes, que os liam entusiasmadas. A todos, esses poemas faziam pensar. Para muitos, abriam os olhos. Estimulavam o surgimento de uma nova mentalidade. Além de poeta, Tarás já era de fato o Profeta Nacional.

Tarás Chevtchenko, consciente de sua popularidade e da grande autoridade de suas palavras, escreve em 14.12.1845, sua famosa "Poslânie" (Mensagem). Em tom solene e palavras fortes dirige-se, claramente e sem rodeios, aos senhores, ricos e nobres ucranianos, que esquecidos de sua origem, servem a interesses estrangeiros e colaboram com os dominadores, maltratando o povo, submetendo à servidão os "irmãos menores".

"... Repensem! Sejam gente, senão a desgraça é iminente: libertar-se-á logo o povo acorrentado, e far-se-á justiça!..."

Como as palavras que lhes dirige, valem para todas as gerações, ele endereça esta mensagem aos seus "conterrâneos mortos, vivos e ainda não nascidos, que estão na Ucrânia e fora dela". Uma passagem deste poema, contém um conselho que tem valor universal:

чергу записували його і розповсюджували серед народу, включно із впливовими особами, які захоплено читали Шевченківські вірші. Ці поеми змусили задуматися усіх. Багатьом вони відкрили очі, стимулювали появу нової ментальності. Окрім поетом Тарас безсумнівно став національним пророком.

Tarás Chevtchenko. Auto-retrato, 1845
Т. Шевченко. Автопортрет, 1845

14.12.1845 р. Тарас Шевченко, який добре знав про свою популярність та авторитет своїх слів, напише своє відоме «Послання». Урочистим тоном і з сильними словами він ясно і безповоротно звертається

до панів, заможних та шляхетних українців, які забули про своє походження і служать іноземним інтересам, співпрацюють з царським правлінням, нещадно ставлячись до народу, принижуючи до рівня слуг своїх «братів менших».

***Схаменіться! будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром
Заковані люди;
Настане суд ...***

Слова, з якими Шевченко до них звертається, актуальні для усіх поколінь. Він звертається з цим посланням до своїх - «До мертвих і живих і ненарождених земляків моїх в Україні й не Україні сущих, моє дружнєє послання». Уривок із поеми, що несе в собі пораду універсальної цінності:

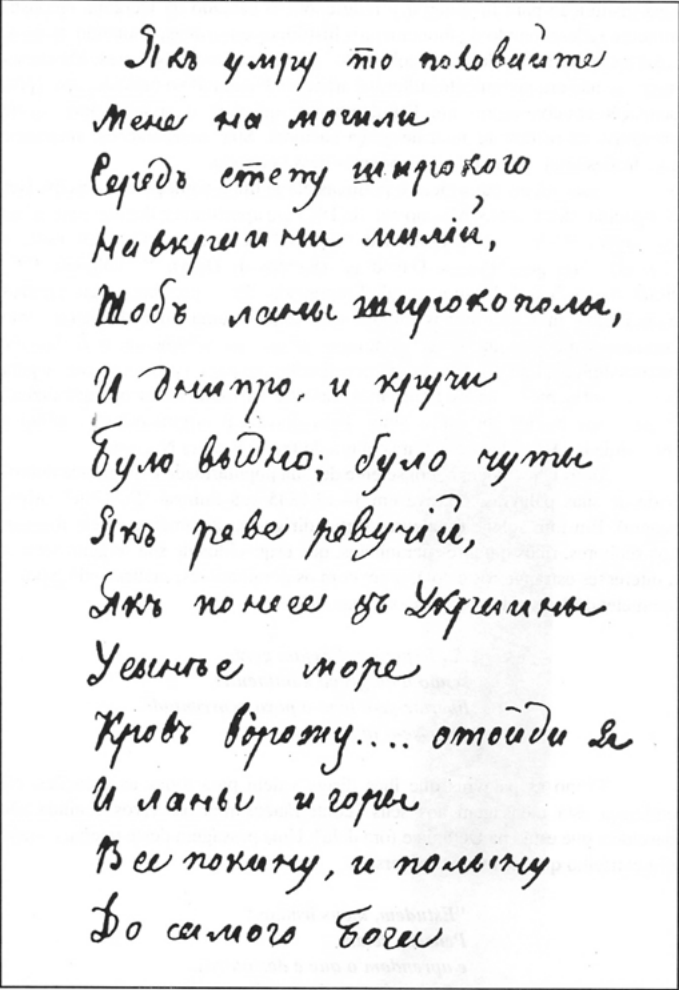
*“Estudem, meus irmãos!
Pensem, leiam,
e aprendam o que é dos outros,
não se afastem do que é seu...”*

*Учітеся, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь, -
Свого не цурайтесь;*

Era sua intenção, publicar suas poesias datadas de 1843 a 1845. Escreve, então, uma poesia chamada “Trê litá” (Três anos), que seria o preâmbulo desse livro. A publicação não era possível, pois não passaria pela censura czarista. A coletânea permaneceu manuscrita e desta forma continuou sendo divulgada.

Em fins de dezembro de 1845, contrai o tifo e adoece tão gravemente que já pensa em morrer. Movido por forte emoção, unindo os sentimentos contraditórios de ódio e supremo amor, revolta-se contra Deus, em face das injustiças na Ucrânia, e com uma piedade singela, escreve seu “Zapovit” (Testamento).

Esse poema, que é uma declaração de amor à Pátria e ao seu povo injustiçado, já foi traduzido para várias dezenas de idiomas e é um dos mais conhecidos. Abaixo segue uma tradução literal:

*Як умиру тію половинте
Мене на могили
Вертод стету щирокого
Навкриниши мийн,
Щобъ ланки щирокополы,
И днipro, и кручи
Було вiдно; Було чути
Якъ раве ровучий,
Якъ почесе въ Украини
Усмысь море
Кровъ вiражу... отойди в
И ланки и горы
Все покину, и покину
До самого Бога*

Manuscrito do “Testamento” (fragmento)
Рукопис “Заповіту” (фрагмент)

ненависть та величну любов, він повстає проти Бога в обличчі несправедливості в Україні, і з щиросердною жалістю пише свій «Заповіт».

Цей вірш, що є зізнанням в коханні до Батьківщини та свого заляканого народу, був перекладений на десятки іноземних мов і є одним з його найвідоміших творів:

Шевченко мав намір опублікувати свої вірші, написані від 1843 р. до 1845 р. Він пише вірш під назвою «Три літа», що мав би бути вступом до книги. Проте він не зміг її опублікувати, тому що на це не дала згоди царська цензура. Збірка залишилася рукописною, і в такій формі розповсюджувалася серед народу.

В кінці грудня 1845 р. Шевченко заражається тифом, тяжко хворіє і думає, що помре. Дуже схвильований, відчуваючи два протилежних відчуття:

TESTAMENTO

*“Quando eu morrer sepultem-me
numa colina, em meio à estepe ampla,
na amada Ucrânia:
para que eu possa ver
os vastos campos semeados,
o Dnipró, as margens íngremes
e ouvir como, ruidoso, ele ruge!*

*Quando for levado da Ucrânia
ao mar azul o sangue inimigo,
então, eu tudo deixarei, campos e montes
e até Deus voarei para rezar.
Mas até, então, a Deus eu desconheço!*

*Sepultem-me e levantem-se,
arrebentem as algemas
e com o mau sangue inimigo
reguem a liberdade!*

*E não deixem de recordar-me
na grande família,
na família livre, nova,
com uma boa, suave palavra!”*

(Tradução de Mariano Czaikowski)

Gravemente doente, submete-se aos cuidados do médico A. Kosatchkóvskiei, seu grande amigo de Pereiaslav, cidade próxima à margem esquerda do rio Dnipró. Com a dedicação do amigo médico, ele consegue recuperar-se e, em pouco tempo, retorna às suas atividades.

ЗАПОВІТ

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Вкраїні милій:
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, - було чути,
Як реве ревучий!*

*Як понесе з України
У сенєє море
Кров ворожу, - отоді я
І лани, і гори -
Все покину, і полину
До самого Бога
Молитися. А до того -
Я не знаю Бога!*

*Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!*

*І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.
25.12.1845 - Переяслав*

Важко хворого його береться лікувати лікар А. Козачковський, його хороший друг із Переяслава, міста на лівому березі Дніпра. Дякуючи старанням друга медика він одужує і швидко повертається до своїх справ.

COMPROMETIMENTO POLÍTICO

Em meados de abril de 1846, Tarás Chevtchenko está de volta à capital Kyiv. No ano anterior, ele visitou inúmeras cidades e lugares históricos, das quais fez grande quantidade de esboços e pinturas. Em fevereiro de 1846, faz suas pesquisas históricas e etnográficas em Nizen, famoso centro cultural, ao norte de Kyiv. Aí, estudou, quando jovem, um dos mais famosos poetas de língua russa, Gogol, que era ucraniano de nascimento e era, em sua obra poética, muito admirado por Chevtchenko. Nessa cidade encontrou Tarás seu grande amigo e benfeitor e antigo colega de São Petersburgo, Ivan Sochenko, com o qual passou horas amenas, recordando os velhos tempos. Encontrou-se também com Mekola Herdelh, que iria futuramente traduzir sua obra poética para a língua russa.

A seguir vai para Tcherníhiv, cidade histórica, onde havia muitos vestígios históricos, do tempo do “Hétman” Ivan Mazepa.

A essa altura já era primavera, o clima mais ameno, e Tarás já estava recuperado fisicamente. Em Kyiv, o esperam, muitos amigos e muito trabalho. Ele volta. A Capital é um dos maiores centros históricos da Ucrânia, desde remota antiguidade. Tarás desenha e reconstitui ali palácios, igrejas, mosteiros antigos. Ele é apaixonado pela Capital. Mas sua paixão maior ainda é o rio Dnipro, que a banha, caudaloso, e é a eterna testemunha de sua vida e de sua longa história. Às suas margens, Tarás passa horas, meditando. É ali que escreve as poesias “Russalka” (Sereia) e “Lileia” (Lírio).

Nesse período, ele escreve pouco. Dedicase,

ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Всередині квітня 1846 р. Тарас повертається до Києва. Рік перед тим він відвідав численні міста та історичні місця, де намалював багато ескізів та малюнків. В лютому 1846 р. він проводить свої історичні дослідження в Ніжині, відомому культурному центрі на північ від Києва. Там молодим вчився один із найвідоміших російськомовних письменників Гоголь, який був українцем за походженням. Шевченко дуже захоплювався його творами. В цьому місті Тарас зустрів свого хорошого друга та мецената, колегу із Санкт-Петербурга Івана Сошенка, з яким вони провели кілька приємних годин, згадуючи про старі часи. Він також зустрівся з Миколою Герделем, який перекладе в майбутньому його твори російською мовою.

Слідом за цим він їде до історичного міста Чернігова, де залишилося багато слідів часів гетьмана Івана Мазепи.

На той час вже наступила весна, клімат покращився, і Тарас вже зовсім одужав. В Києві на нього чекають численні друзі та багато роботи. І він повертається. Столиця - один з найбільших історичних центрів України ще з давніх часів. Тут Тарас малює, відновлює палаци, церкви, старі монастирі. Він закоханий у столицю. Та ще більше поет любить річку Дніпро, що омиває місто своїми бурхливими водами і є вічним свідком життя та великої історії Києва. Тарас може годинами сидіти і роздумувати на берегах Дніпра. Саме в цей період Шевченко пише поеми «Русалка» та «Лілея».

В цей період Шевченко мало пише. Весь свій

em tempo integral, aos trabalhos da Comissão Arqueográfica, cujo relatório final deverá ficar pronto até o final de dezembro de 1946. Em setembro, viaja para Volenh e Podilha, na Haletchená, parte ocidental da Ucrânia, onde faz também suas pesquisas. Ali, encontra o etnólogo Tchimkévitx e informa-se sobre a situação cultural e política nessa parte da Ucrânia, que estava mais sob influência das ideias liberais, democráticas e abolicionistas do ocidente da Europa. E no campo literário havia ali também grandes novidades. Haviām passado tão só 10 anos, desde que, o grande poeta Markian Schaschkévitz, publicara a coletânea de poesias próprias e de alguns novos poetas da região, sob o título de “Russalka Dnistrová” (Sereia do rio Dnister), em língua ucraniana. Este mesmo poeta, entusiasmado com os ideais românticos e com as ideias liberais, fundara com mais dois amigos poetas, Iákv Holovátskei e Ivan Vehelévetz, uma associação, que chamaram de “Rushka tríitcha” (Trintade rutena) em que se comprometiam a trabalhar para o bem do povo, cuidando da sua instrução e educação no espírito nacional e ajudando-o assim a libertar-se. Markian, morreu em 1837, mas seus amigos continuaram e ampliaram sua obra.

Isso tudo interessava, sobremaneira, a Tarás Chevtchenko. Em Kyiv, ele pertencia a um círculo de jovens intelectuais e patriotas, irmanados por ideais semelhantes, inclusive, bastante ousados. Chamavam o círculo de “Tovarestvo Sviatekh Kerela i Metódia” (Sociedade dos Santos Cirilo e Metódio) em homenagem aos grandes apóstolos dos eslavos. Essa irmandade, de forma clandestina, debatia e divulgava a unidade cultural e política de todos os povos eslavos, mantendo cada povo sua independência e seu próprio governo nacional. Advogavam também pela imediata abolição da

час він присвячує роботі в Археографічній Комісії, звіт якої повинен був бути готовим до кінця грудня 1846 р. У вересні він відвідує Волинь, Поділля і Галичину, західну частину України, де теж проводить свої дослідження. Там він зустрічає етнолога Чимкевича і довідується про культурну та політичну ситуації в цій частині країни, що перебувала під впливом ліберальних, демократичних та аболіціоністських ідей Західної Європи. На літературному схилі там також було багато новинок. Минуло лише 10 років з того часу як великий поет Маркіян Шашкевич опублікував збірку своїх віршів та творів деяких нових поетів регіону під назвою «Русалка Дністрова» українською мовою. Цей самий поет, якого надихали романтичні та ліберальні ідеї, разом із двома друзями - поетами Яковом Головацьким та Іваном Вагилевичем заснували товариство під назвою «Руська Трійця», в рамках якого вони працювали на користь народу, дбаючи про його освіту та виховання в національному дусі, допомагаючи в такий спосіб здобути йому свободу. Маркіян помер в 1837 р., та його друзі продовжували поширювати його працю.

Це дуже зацікавило Тараса Шевченка. В Києві він входив в коло молодих інтелектуалів, які були об'єднані спільними, іноді навіть досить сміливими ідеями. Це коло називалось «Товариство Святих Кирила і Мефодія» на честь великих слов'янських апостолів. Це братерство, в підпільній формі, обговорювало та сприяло культурному та політичному возз'єднанню усіх слов'янських народів, залишаючи при цьому кожному народу право на незалежність та на свій уряд. Вони також відстоювали негайне скасування кріпосного

servidão e pela liberdade para todos os camponeses.

A Sociedade fora fundada pelo professor Kostomáriv e dela faziam parte jovens intelectuais idealistas e patriotas, tais como Pantalêimon Kulisz, Mekola Hulak, Vasselh Bilosérskiei e muitos outros.

Com o aparecimento de Tarás Chevtchenko, ele é logo convidado a associar-se a eles, que o admiravam e o adotaram como um ideólogo revolucionário, “uma luz vinda do céu”.

A amizade entre eles se consolida cada vez mais e as reuniões são frequentes. Durante o Natal, reúnem-se no quarto do amigo e estudante Mekola Hulak. Cantam canções de Natal. Debatem política. Resolvem editar um jornal, em língua ucraniana. Tarás Chevtchenko, entusiasmado, declama suas poesias revolucionárias. A reunião festiva e ruidosa prolonga-se até a madrugada e não agrada ao estudante Olékcii Petrov, que mora no quarto ao lado.

Em 31.12.1846, Tarás Chevtchenko e outros membros da Comissão Arqueográfica entregam ao Governador Geral em Kyiv, Bibikov, o relatório, os desenhos e todo o material coletado. Tarás pleiteia do Governador a nomeação para professor de desenho na Universidade de Kyiv.

Enquanto aguarda a nomeação, aproveita para viajar. É convidado pelo amigo Pantalêimon Kulisz para ser padrinho de casamento. O casamento foi em 24 de janeiro e transformou-se numa grande festa patriótica. Os noivos, que muito admiravam o genial poeta e artista, comunicam-lhe

prava та надання волі всім селянам.

Товариство було створене професором Костомаровим, і його членами були молоді інтелектуали, ідеалісти та патріоти, такі як Пантелеймон Куліш, Микола Гулак, Василь Білозерський та багато інших.

Із появою Шевченка його відразу запросили приєднатися до товариства, де ним захоплювалися і де його прийняли як ідеолога революціонера, «світло, що прийшло з неба».

Дружба між Шевченком та членами товариства кожного разу міцнішає, і вони часто проводять зібрання. На Різдво усі вони зібралися в кімнаті друга студента Миколи Гулака. Вони співають різдвяні пісні, обговорюють політику, приймають рішення видавати україномовну газету. Тарас Шевченко з натхненням читає свої революційні вірші. Святкове і шумне зібрання затягується до ночі і стає не до вподоби студентові Олексію Петрову, який мешкає в сусідній кімнаті.

31.12.1846 р. Тарас Шевченко та інші члени Археографічної Комісії подають на розгляд міському голові Києва Бібікову звіт, малюнки і весь зібраний матеріал. Тарас подає свою кандидатуру на посаду професора малювання в Київському Університеті.

Поки Шевченко чекає на своє призначення він користується нагодою, щоб подорожувати. Пантелеймон Куліш просить його стати свідком на своєму весіллі. Весілля було 24 січня 1847 р. і перетворилося на велике патріотичне свято. Наречені, які захоплювалися геніальним поетом та митцем, розповідають, що хочуть поїхати в

seu plano de viajar a estudos para a Itália e convencem a Tarás que viaje também, que eles custeariam a viagem e a estadia. Surpreso, mas feliz com a ideia, que era seu antigo sonho, devido à insistência, ele concorda e decide-se a viajar. Isso deveria ocorrer nos próximos meses. Mas antes, vai para Sédniv, passar uma temporada na residência de seu amigo Lezohub. Permanece ali até abril.

Ali, em 7 de março de 1847, escreve seu grande poema “Vidma” (Feiticeira) e no dia seguinte escreve o prefácio do segundo livro de suas poesias, que pretendia editar no exterior, de comum acordo com seu amigo Pantalêimon Kulisz, possivelmente na Alemanha, com uma introdução e comentários em alemão, “para que o nome ucraniano fosse glorificado em todas as línguas”, como escrevia, então. No prefácio advogava a necessidade de uma literatura ucraniana de alta qualidade, mas castiça, genuína, patriótica e ligada ao povo e às suas necessidades e anseios.

Em fins de março recebe uma carta de seu amigo de Kyiv, Kostomáriv. Uma boa notícia: estava confirmada sua nomeação para professor de desenho na Universidade. E junto um convite para ser padrinho de casamento de Kostomáriv.

Já era Semana Santa. Passa aí as festas de Páscoa e em 5.4.1847, viaja de barco, rio Dnipró abaixo, para a capital, para o casamento do amigo, que seria naquele mesmo dia.

Mas uma terrível surpresa o espera na chegada, em Kyiv. Ao descer do barco, é preso e lhe confiscam a mala, com todos os manuscritos que levava consigo.

pізнавальну подорож до Італії. Вони умовляють Тараса поїхати з ними, при цьому вони візьмуть на себе витрати на дорогу та проживання. Здивований та щасливий з приводу такої новини, що була його давньою мрією, Шевченко погоджується і вирішує поїхати в подорож разом із подружжям. Вони повинні були поїхати наступного місяця. Проте перед цим він їде до Сидніва, щоб пожити один сезон в резиденції свого друга Лизогуба. Там він пробув до квітня.

У Сидневі 7 березня 1847 р. Шевченко пише свою велику поему «Відьма». І наступного дня пише вступ до другої збірки віршів, яку хотів видати за кордоном, попередньо домовившись про це з Пантелеймоном Кулішем, якщо можливо, то в Німеччині, зі вступом та коментарями німецькою мовою, «щоб славилася українське ім'я в усіх мовах», як він пише. У вступі поет відстоює необхідність високоякісної української літератури, більш чистокровної, патріотичної та пов'язаної з народом, його потребами та тривогами.

В кінці березня він отримує лист від свого друга Костомарова з Києва. Хороша новина - його затвердили на посаді професора малювання в Університеті. Разом з цим запрошення бути свідком на весіллі у Костомарова.

Це вже був страсний тиждень. Він святкує Пасху в Сидневі, а 5.4.1847 пливе вниз по Дніпру на кораблі до столиці на весілля свого друга, що мало відбутися в той же день.

Та поприїздів Київ його чекає жахливе несподіванка. Зійшовши на берег, його затримали, конфіскували валізу з усіма рукописами, які він віз із собою.

Protesta e pede que o deixem ir ao casamento do amigo. Informam-lhe que não haverá casamento, pois o noivo também fora preso! O estudante Petrov tinha dado parte da reunião deles e entregue à polícia o nome de todos os membros da “associação política clandestina”.

PRESO E EXILADO

Preso, é submetido a inquérito. Os seus escritos o incriminam. Principalmente, o poema “Son”, que insulta a família do tzar russo, e o “Posláníe”, que fala em revolução armada e sangrenta. Junto com todos seus manuscritos e o inquérito, ele é mandado, sob escolta, para São Petersburgo, onde chega em 17.5.1847 e fica preso, aguardando o julgamento. Na solidão, escreve 13 poesias “miniaturas”, no estilo de “baladas”, dedicadas aos seus amigos de infortúnio, presos com ele. O julgamento é rápido. A sentença não tarda. Dia 30.5.1847, Tarás e todos seus amigos também presos e julgados, ouvem as sentenças. A maior é a dele: 10 anos de prisão e exílio para a cidade de Orenburg, onde devia servir como simples soldado, sujeito à dura disciplina militar. O tzar Nicolau acrescentou, por própria conta, na sentença:

Vin protestuє і просить дозволити йому піти на весілля друга. Йому повідомляють, що весілля не буде, тому що його друга теж затримали. Студент Петров взяв участь у зібранні товариства і подав правоохоронним органам імена усіх учасників цієї «підпільної політичної організації».

АРЕШТ ТА ЗАСЛАННЯ

Шевченка затримали і залишили під судовим слідством. Його твори перетворили його на злочинника. Особливо поема «Сон», що зображає російську царську сім'ю, та «Посланіє», в якому йдеться про озброєну кровопролитну революцію. Разом з усіма рукописами та судовим слідством Т.Шевченка під супроводом відправляють до Санкт-Петербурга, куди він був доставлений

17.5.1847 і де поет залишається ув'язненим в очікуванні суду. В самотності він пише 13 «мініатюрних» віршів у стилі балад, присвячених своїм друзям по нещастю, як і він ув'язнених. Суд був швидким і вирок не забарився. 30.5.1847 Тарас та усі його ув'язнені та

“Tarás Chevtschenko sendo levado ao exílio” - Litografia de M. Samokys, 1939
«Т. Шевченка визуть на заслання» - М. Самокиш, літографія - 1939 р.

представлені перед судом друзі слухають вирок суду. Найбільше покарання - Шевченка. Йому присудили 10 років ув'язнення та заслання в Оренбург, де він повинен був служити як простий солдат, підпорядкований суворій військовій дисципліні. Цар Микола додав від себе у вирок:

“sob a vigilância mais severa, com a proibição de escrever e pintar”.

Todos foram condenados ao exílio e proibidos de voltar à Ucrânia.

O golpe é duro. Mas não consegue fazer calar a musa do grande Poeta. A sentença é cumprida, imediatamente. No dia seguinte, levam Tarás para Orenburg. A viagem dura 8 dias. Em 18.6.1847, é incorporado ao batalhão, que parte para a fortaleza de Orsk, onde chega em 23.6.1847. Ali, começa seu duro calvário.

Não bastasse o exílio e a disciplina militar, tinha que submeter-se ainda ao vexame de executar as mais humildes tarefas. Mas o pior de tudo, para ele, era a proibição de escrever e pintar. Estas duas atividades eram para ele uma necessidade vital do seu espírito. E por ser insuportável essa privação, ele logo começa a escrever, às escondidas. À noite, enquanto todos dormiam, ele, à luz de vela, escrevia seus versos. E o fazia em folhas de papel, que ele dobrava em quatro, cortando-as antes ao meio e depois costurando-as em forma de caderninhos. Para não ser flagrado em qualquer inspeção, ele levava esses caderninhos sempre consigo, escondendo-os dentro do cano de suas botas. Por isso tais caderninhos são conhecidos como “zakhalhávni”, ou seja “de dentro do cano da bota”. Eles eram, para o poeta, toda a sua riqueza. Seus primeiros versos, cheios de melancolia, assim iniciam:

***“Pensamentos meus, pensamentos meus!
Sois só o que me resta!
Ao menos vós não me abandoneis
na hora da desgraça!...”***

“Під найсуворіший нагляд, із заборonoю писати й малювати”.

Усім було присуджене заслання та заборона повертатися до України.

Удар був важким, проте він не зміг замовчати музу великого поета. Вирок було відразу виконано. На наступний день Тараса везуть до Оренбурга. Подорож триває 8 днів. 18.6.1847 його включено до батальйону, що відправляється до фортеці Орська, куди він приходить 23.6.1847. Тоді і починаються жорстокі страждання Тараса Шевченка.

Не досить було заслання та суворої військової дисципліни, йому доводилось принижуватись до виконання найпринизливіших завдань. Та найгіршим для нього була заборона писати і малювати. Ці два заняття були його духовними життєвими потребами. Оскільки Шевченко не міг довго витримувати цю заборону, вже скоро він починає писати потайки. Вночі, коли всі спали, він при світлі свічки писав свої вірші. Тарас писав на аркушах паперу, що згинав на чотири частини, попередньо перерізавши їх посередині, і потім прошивав, утворюючи маленький зошит. Аби їх не спалили під час якоїсь перевірки, Шевченко завжди носив зошити з собою, ховаючи їх у верхній частині чобота, що в народі називають «халявою». Тому ці зошити відомі як «захалявні». Вони були всім його багатством. Його перші, сповнені меланхолії вірші починаються так:

***Думи мої, думи мої!
Ви мої єдині!
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині!***

Desta forma, ele legou à posteridade, dezenas de suas obras escritas de 1847 a 1850.

A distante fortaleza de Orsk, ficava na região dos montes Urais. O clima aí, era muito insalubre e rigoroso. Não tarda muito e Tarás Chevtchenko, enfraquecido, adoece. Inicialmente, era o reumatismo que o torturava. A seguir, devido à alimentação inadequada e fraca, é acometido pelo escorbuto, que o transfigura fisicamente.

Debilitado fisicamente e psiquicamente abatido, recupera-se, graças ao grande apoio que lhe dá a sua influente amiga ucraniana, a princesa Varvara Répnin, da cidade de Iahóten, filha do antigo governador-geral da Ucrânia. Possibilitam-lhe corresponder-se, e é ela a sua maior interlocutora. Informada por ele, do seu estado de espírito, ela o anima e o incentiva, com grande elevação mística.

Um outro amigo, que lhe escreve e posteriormente lhe envia livros e até material para pintura, é Lezohub, em cuja residência Tarás estivera, nos últimos meses, na Ucrânia, antes de ser preso.

Esta correspondência é vital para ele, rompendo-lhe um pouco a solidão e mantendo-o, ao menos parcialmente, ligado à sua amada pátria e à literatura, pelos livros que lhe conseguem remeter.

Em maio de 1848, o militar e geólogo russo Butakov, organiza uma grande expedição científica, que parte do forte de Orsk, sob escolta militar, até o distante mar Aral.

У такий засіб він передав у спадок нащадкам десятки своїх творів, написаних в період з 1847 по 1850 рр.

Далека Орська фортеця знаходилася в Уральських горах. Клімат там був дуже суворим та шкідливим для здоров'я. Не минуло багато часу, як Тарас Шевченко ослаб та захворів. Спочатку на ревматизм, що надокучав йому. Потім, через невідповідне та погане харчування, його атакує цинга, що фізично змінює його.

Ослаблений фізично та потуплений психічно, він одужує завдяки великій підтримці, яку йому надає його впливова українська подруга, княгиня Варвара Рєпніна із Яготина, донька колишнього генерал-губернатора України. Їм дозволяють листування, і вона стає Тарасовим найвірнішим співрозмовником. Дізнавшись про його стан душі, Варвара оживляє і стимулює його великим духовним підняттям.

Інший друг, який теж починає писати Тарасові, посилає йому книги та навіть матеріали для малювання - це Лизогуб, в чиєму домі він провів останні місяці в Україні, ще до свого арешту.

Це листування життєво важливе для Шевченка, воно згладжує його самотність і підтримує зв'язок з його коханою батьківщиною та літературою завдяки книгам, які вдається його друзям передати Тарасові.

В травні 1848 р. російський військовий геолог Бутаков організовує велику наукову експедицію, що відправляється із форту Орськ аж до Аральського моря під військовим супроводом.

A finalidade da expedição, era pesquisar e descrever o mar Aral, ainda desconhecido, que ficava na imensa região, anexada ao império russo. Essa região, corresponde aos atuais Turkmenistão e Uzbequistão.

Como precisavam de um desenhista, para esboçar as paisagens daquelas regiões e, sabendo da aptidão profissional de Tarás Chevtchenko, Butakov consegue incluí-lo na comitiva. Tarás parte com a expedição, em 11.5.1848. A viagem pelas estepes desérticas é feita em ritmo lento e, geralmente, à noite. De dia, o calor é quase insuportável. O sofrimento é grande, mas para Tarás há uma regalia. Ele é tratado como profissional e não como simples soldado, por sua tarefa na expedição, desenha e pinta livremente, mesmo sem ter sido, oficialmente, suspensa a proibição constante em sua sentença de condenação. Somente em 19.6.1848, portanto, 5 semanas depois, chegaram ao mar Aral. Acampam e, os membros da expedição, montam o barco à vela que trouxeram na comitiva. Com esse barco, o comandante Butakov e limitado número de profissionais, inclusive, Tarás, iniciam as pesquisas. Atravessam o mar indo estabelecer-se na margem oposta, no forte Kos-Aral. Tarás trabalha desenhando e pintando e aproveita, da relativa liberdade, para escrever, se bem que discretamente e sempre em seus caderninhos. Um quarto de sua obra poética, data desse período.

A expedição termina somente em fins do ano seguinte. Voltam a Orenburg, em 1.11.1849.

Devido ao seu relacionamento e seu prestígio com os oficiais, ele tem grande regalia, não

Метою експедиції було дослідити та описати в той час майже незнане Аральське море, що знаходилося у величезному регіоні, приєднаному до Росії. Цей регіон сьогодні відповідає території Туркменістану та Узбекистану.

Їм потрібен був художник, щоб малювати ескізи пейзажів тих регіонів. Знаючи про професійні здібності Тараса Шевченка, Бутакову вдається включити його у список людей, які супроводжуватимуть його в експедиції. Тарас від'їздить з експедицією 11.5.1848. Подорож пустельними степами просувається дуже повільно і здебільшого вночі. Вдень панує нестерпна спека. Їм важко все це витримувати. Та у Тараса є певні привілеї. Через його завдання у всій цій експедиції до нього ставляться як до професіонала, а не як до простого солдата. Він може вільно малювати, навіть якщо офіційного наказу про перерву заборони малювати в судовому вирокі не було. Лише 19.06.1848, тобто 5 тижнів потому, вони дійшли до Аральського моря. Солдати організовують місце стоянки і споряджають човен, що привезли з собою. В цей човен командир Бутаков може взяти обмежену кількість професіоналів, включаючи Тараса. Вони розпочинають свої дослідження і перетинають море, зупиняючись на протилежному березі, у форті Кос-Арал. Тарас малює і користується відносною свободою аби писати, правда й досі потайки і у своїх зошитках. Четверть його поетичних творів датується цим періодом.

Експедиція закінчується лише в кінці наступного року. Вони повертаються до Оренбурга 1.11.1849.

Завдяки його добрим відносинам та визнанню Шевченка серед офіцерів у нього є багато

usa mais uniforme militar, mora na casa do amigo K. Gern e consegue dedicar-se às artes. Aí, até fins de abril de 1850, escreve várias poesias, que constituem seu quarto caderninho “Zakhulhávnei”.

Mas em abril, desentende-se com um oficial, que vingando-se, o denuncia de não estar cumprindo sua pena. Por sorte, o amigo Gern consegue por a salvo, seus quatro caderninhos de poesias, pois é feita uma devassa em seu quarto, apreendida toda a correspondência e tudo o que pertencia ao Poeta. Tarás Chevtchenko é preso em 27.4.1850 e levado novamente ao forte de Orsk, sendo daí remetido, em regime carcerário severo, para o forte de Novopetrovsk, às margens do mar Cáspio, em 8.10.1850. É confiado ao carcereiro Potapov, que o submete à mais severa vigilância e a vistorias diárias.

Somente com o passar do tempo, Tarás consegue a simpatia do comandante Uskov e este o inclui numa expedição geológica, que vai pesquisar as montanhas Kara-Tau.

Assim, ele fica 5 meses fora do forte e já pode desenhar e até escrever. A expedição durou, de maio a outubro de 1851. De volta ao forte, a disciplina continua rígida. Mas o comandante já tem um comportamento mais brando, com Tarás Chevtchenko. Tarás, por vezes, tem até acesso ao seu círculo familiar, manifestando grande admiração e simpatia pela esposa do comandante. Pinta o retrato do comandante e da sua esposa e já está mais à vontade. Nesse período, não escreve poesias. Mas a partir de 1851, começa a dedicar-se à prosa e escreve

privileios. Vin ne nosyt vייshkovu uniforomu, zhyve v domi svogo druga K. Gerna i yomu vdaetsya prysvyatyt sebe mystetsstvu. Do kintsya kvitnya 1850 r. vin pyshhe bagato virshiv, sho skladayut yogo chetvertiy zoshit «zakhulhávniy».

Ta u kvitni Shevtchenko ne porozumivsa z odnim iz ofitseriv, yakyy z metoyu pomsty vykryvaye yogo, rozpovidayuchi komu nalezhyt, sho Taras ne vidbuvae svoje pokarannya. Na shchastia, yogo drugovi Gernu vdaetsya zakhovati v nadiiynomu misctsi yogo zoshity z virshamy, tomu sho v Tarasoviy kimnati proveli obshuk i vidnyali u nyogo vsyu korespondentsiyu i vse, sho nalezhalo poetovi. Tarasa Shevtchenka zaareshchuvaty 27.4.1850 i znovu vidpravlyly do fortu Orsk, zvídki 8.10.1850 yogo perevely v karcer u fort Novo-Petrovsk na berezi Kaspiyskogo morya. Yogo dovirili tyuremnyku Potapovu, yakyy trimatyme yogo pid duzhe suvorim shodenim naglyadom.

Лише з часом Тарасу вдається потоваришувати з командиром Усковим, який записує його в геологічну експедицію, що досліджуватиме гори Кара-Тай.

Таким чином 5 місяців Шевченко проводить поза фортом і вже може малювати й навіть писати. Експедиція тривала з травня по жовтень 1851 р. Коли він повернувся у форт, дисципліна була такою ж суворою. Та командир вже набагато м'якше ставився до Шевченка. Тарас іноді навіть спілкувався із родинним колом командира, виявляючи велике захоплення та приязнь до його дружини. Тарас написав портрет командира та його дружини, і вже зручніше себе почував. В цей період він не пише віршів. Та з 1851 р. Шевченко починає присвячувати себе прозі і пише різні

diversos contos. Em 1856, escreve o conto “Khudóznekh” (Artista), sua autobiografia do período de estudante, e muitos outros. E pinta bastante, mas discretamente.

Desde que fora condenado, muitos dos seus grandes e fiéis amigos, mesmo sem que ele soubesse disso, estavam lutando por ele. Inicialmente, empenhavam-se para mitigar sua pena, principalmente, tentando relevar a proibição de pintar. Quem mais se empenhou foi a sua maior amiga, a princesa Varvara Répnin, que usou de toda a sua influência para ajudá-lo. Outros grandes amigos, que muito lhe ajudaram foram os influentes irmãos Lazavévski, muito bem relacionados. Mas a palavra final sempre tinha que ser do czar Nicolau I e este era inflexível.

ENFIM A LIBERTAÇÃO

Finalmente, em 1855, morre o terrível czar Nicolau I. É sucedido pelo seu filho Alexandre II, jovem e de formação mais liberal.

Com isto, as esperanças dos amigos de Tarás se reacendem e eles empenham-se, freneticamente, em sua libertação. Mas passa o ano de 1856 e já chega ao fim, o seu décimo ano de exílio, em maio de 1857. Só então, em 21.7.1857, ele é finalmente solto. Dia 2 de agosto, parte de Novopetrovsk - hoje denominado forte Chevtchenko -, de barco, através do mar Cáspio, para a Rússia. Para a Ucrânia, não lhe foi permitido voltar.

Permanece na cidade de Nizni Novgorod, durante 5 meses e meio, recuperando-se fisicamente. Mas

оповідання. В 1856 р. він напише оповідання «Художник» - свою автобіографію в період, коли він був студентом, та багато інших. Тарас багато, проте скромно малює.

Із самого початку його поневолення багато вірних друзів Шевченка, навіть якщо він не знав про це, боролися за нього. Спочатку вони боролися за пом'якшення його покарання, і повернути йому дозвіл малювати. Найбільше зусиль доклала його краща подруга княгиня Варвара Рєпніна, яка використала всю свою репутацію та вплив, щоб допомогти Шевченку. Інші друзі, які дуже йому допомогли, були впливові брати Лазаревські, з якими в нього були дуже хороші стосунки. Проте останнє слово завжди було за царем Миколою I, і це неможливо було змінити.

ДОВГООЧІКУВАНЕ ВИЗВОЛЕННЯ

Нарешті в 1855 р. помирає грізний цар Микола I. Його трон займає син Олександр II, молодий чоловік із більш ліберальним вихованням.

У зв'язку з цією подією надія в очах друзів Шевченка знову загоряється, і вони з неймовірним запалом стають докладати зусиль, щоб звільнити його. Проте вже закінчувався 1856 р., а в травні 1857 р. підходив до кінця Шевченківський десятирік заслання. І лише 21.7.1857 його нарешті звільнили. 2 серпня він відпливає на човні з Ново-Петровська, назва якого сьогодні Форт Шевченка, і пливе через Каспійське море до Росії. В Україну повертатися йому було заборонено.

Шевченко зупиняється в м.Нижній-Новгород на 5 з половиною місяців, відновлюючи фізичні сили.

sem demora lança-se a escrever, e logo saem da sua pena, o poema “Neófito” (Neófitos) e várias poesias menores. Amigos de todas as partes vêm ao seu encontro. Tudo é festa. As boas surpresas se sucedem. E qual não foi a alegria quando recebeu, remetidos de Orenburg por seu amigo K. Gern, os quatro caderninhos com as suas poesias! Eram seus “filhos”, que lhe voltavam às mãos!

Para o Natal, vem visitá-lo seu grande amigo e famoso artista Stchépkin e, durante seis dias, comemoram as festividades com grande alegria e emoção.

Sua genialidade é a mesma, sua musa mais amadurecida e mais mística. Mas fisicamente, Tarás é quase irreconhecível. A violência psicológica do exílio, a rudeza da vida nos fortes, a má alimentação, as doenças e as péssimas condições climáticas, transfiguraram o seu físico. Alquebrado, aparenta um velhinho setentão, parcialmente calvo, de cabelos encanecidos e de longos bigodes.

Na véspera de seu 44º aniversário, dia 8.3.1858, ele parte em direção de São Petersburgo, passando por Moscou, onde chega dois dias depois. Passa ali a Páscoa, com os numerosos contemporâneos que ali viviam e com seus inúmeros amigos. Emocionante, foi o dia 17.3.1858: ele visita a sua grande amiga e benfeitora, a princesa Varvara Répnin, que agora residia em Moscou. Se grande foi a emoção, maior foi o espanto da jovem, que desde muito, sonhava rever aquele que fora sua grande paixão juvenil, seu “príncipe encantado”, e que, de comum acordo, ela passara a admirar e amar, como seu próprio irmão. Como ele estava fisicamente acabado e velho! Pouco sobrava da beleza juvenil que a encantara, outrora. Felizmente, o espírito permanecera intacto!

Проте поет не забариться із написанням нових творів, і вже скоро з-під його пера з'явиться поема «Неофіти» та інші менші поеми. Всі навколо святкують. Хороші новини зустрічають його одна за одною. Якою ж великою була його радість, коли він отримав вислані його другом К. Герном з Оренбурга зошити зі своїми віршами! Це були діти, які поверталися до його рук!

На Різдво Шевченка приїхав провідати хороший друг і відомий артист Щепкін, і протягом шести днів вони весело святкували.

Його геній залишився тим же, а його муза стала більш зрілою та містичною. Проте фізично Тараса не впізнати. Психологічна жорстокість в засланнях, грубість життя у фортах, погане харчування, хвороби та жакхливий клімат змінили його зовнішність. Він був увесь розбитий, схожий на 70-річного дідуся, наполовину лисий та сивий, із довгими вусами.

Напередодні свого 44-го дня народження 8.3.1858 р. Шевченко їде до Санкт-Петербурга, проїжджаючи через Москву, куди він прибуде через два дні. Він проводить Пасху із багатьма сучасниками, які мешкали там, та з своїми численними друзями. Емоційно насиченим став день 17 березня 1858 р., коли Шевченко відвідує свою велику подругу та меценату княгиню Варвару Рєпніну, яка тепер жила в Москві. Радість була великою, та ще більшим був подив молоді дівчини, що давно мріяла знову побачити свою юнацьку пристрасть, свого «прекрасного принца», якого за згодою обох вона стала любити, як рідного брата. Яким же він був фізично розбитим та старим! Мало що залишилося від його юнацької краси, що в ті часи так її приваблювала. На щастя, дух його не змінився!

Em fins de março, de 1858, Chevtchenko chega a São Petersburgo e é recebido festivamente pelos amigos. E ali os tinha muitos. Eram ucranianos e poloneses, muitos, inclusive, ex-colegas de exílio, bem como russos, que o admiravam. Vai logo agradecer ao amigo Mehailo Lazarevski, cujos apelos à intermediação do barão Fedir Tolstói, então vice-presidente da Academia de Artes, e da baronesa Nastácia Tolstói, foram decisivos para a obtenção da sua libertação por parte do czar Alexandre II. Chevtchenko, como agradecimento, pinta dois belos retratos para o barão e para a baronesa.

Entre comemorações e festas, a vida entra no ritmo de outrora. Volta à Academia de Artes, para especializar-se na arte da gravura. Reencontra os amigos Kulisz e Kostomáriv e junta-se a eles, que continuavam trabalhando para o bem do povo ucraniano, editando livros e um jornal, em ucraniano. Conhece a escritora ucraniana Maria Markóvetz, um jovem talento, que com o pseudônimo artístico de Markó Vovtzok, escrevia belíssimos livros. Encantado com suas obras, Chevtchenko dedica-lhe uma poesia em que a considera sua sucessora na obra literária.

A MARKO VOVTZOK

Como recordação de 24 de janeiro de 1859

*Há pouco, eu além dos Urais
Errante, ao Senhor suplicava,
Que nossa verdade não perecesse
Que nossa palavra não morresse -
E fui atendido! O Senhor enviou-nos
A ti, profeta gentil,
Incriminator de pessoas cruéis,*

Наприкінці березня 1858 р. Шевченко приїздить до Санкт-Петербурга, і його святково зустрічають друзі. Там у нього їх дійсно було багато. Це були українці та поляки, включно із багатьма колишніми колегами по заслання, а також росіяни, які захоплювались ним. Він одразу йде віддячити своєму другові Миколі Лазаревському, який попросив барона Федора Толстого, віце-президента Академії Мистецтв у ті часи, та баронесу Настасію Толстую стати посередниками у справі Тараса. Саме їхня допомога стала вирішальною у процесі звільнення Шевченка царем Олександром II. На знак вдячності він малює два гарних портрети для барона та баронеси.

Окрім святкувань, Тарасове життя набирає попереднього ритму. Він повертається до Академії Мистецтв, щоб отримати спеціалізацію у мистецтві гравюри. Він знову зустрічається з своїми друзями Кулішем та Костомаровим і приєднується до їхньої роботи на благо українського народу, видаючи різні книги та газету українською мовою. Поет знайомиться з українською письменницею Марією Маркович, юним талантом, яка писала дуже хороші книги під псевдонімом Марко Вовчок. Зачарований її творами, Шевченко присвячує їй один з віршів, у якому він називає її своєю наступницею в літературній творчості.

МАРКУ ВОВЧКУ

На пам'ять 24 січня 1859

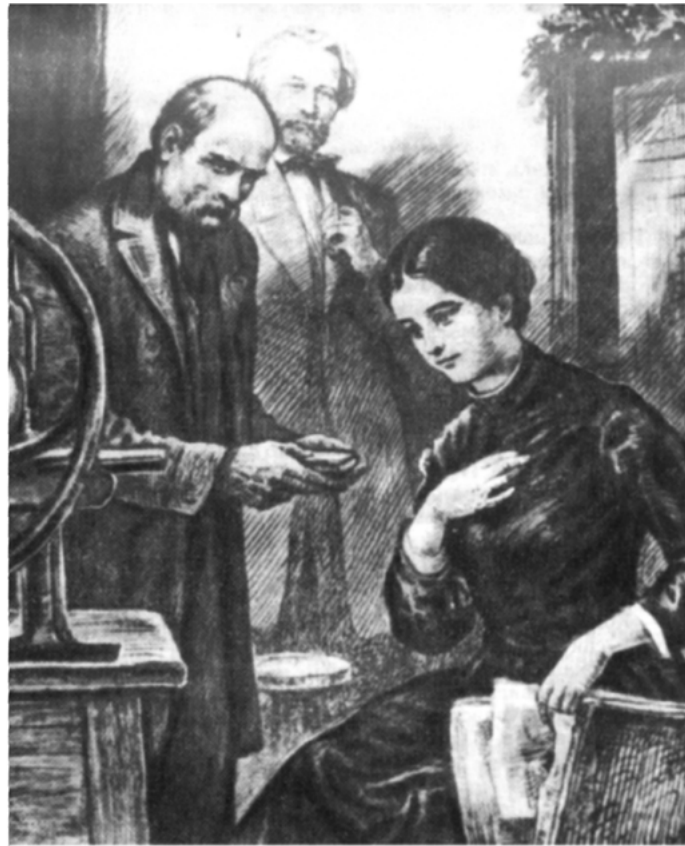
*Недавно я поза Уралом
Блукав і Господа благав,
Щоб наша правда не пропала,
Щоб наше слово не вмірало -
І виблагав! Господь послав
Тебе нам, кроткого пророка,
І обличителя жестоких,*

*Insaciáveis. Minha luz,
 Tu, minha estrela santa!
 Tu, minha força jovem!
 Luza sobre mim e aqueça,
 E reaviva o meu coração
 Abatido, pobre, desabrigado,
 Faminto! E reviverei
 E chamarei da sepultura
 Para a liberdade
 A canção livre ... Ó, destino,
 Nosso profeta, tu, minha filha!
 De tua chamarei a canção!
 15.02.1859 - S. Petersburgo.
 (Tradução de Mariano Czaikowski)*

*Людей неситих. Світе мій,
 Моя ти зоренько святая!
 Моя ти сило молодая!
 Світи на мене, і огрій,
 І оживи моє побите,
 Убоге серце, неукрите,
 Голоднее! І оживу,
 І думу вольную на волю
 Із домовини воззову,
 І думу вольную ... О, доле,
 Пророче наш, моя ти доню!
 Твоєю думу назову!
 15.02.1859 - Петербург.*

Ele faz a revisão de seus contos e a incentiva para que continue neste caminho, em que estava tendo grande sucesso.

Tarás Chevtchenko, começa a ocupar-se com a publicação de suas poesias, em um livro que ele intitula: "Poesias de Tarás Chevtchenko". Mas tem grandes dificuldades com a censura czarista. Os censores temem problemas com o governo e são excessivamente cautelosos. Fazem muitos cortes e mudam até o título do livro. Insistem que tem que continuar, como o anterior, chamando-se "KOBZAR". Esta publicação somente sai em janeiro de 1860, bastante desfigurada e incompleta.

Encontro de Tarás Chevtchenko com Marko Vovtzok
 Зустріч Т.Шевченка з Марком Вовчком

Vin peregladae ii opovidannia i napolyagaе, shob вона продовжувала в цьому напрямку, oskilky вже мала успіх.

Taras Shevchenko staе pracuvati nad publikaciєю svojih virshiv u knizi «Virshi Tarasa Shevchenka». Prote u нього vinikaе багато problem z carsьkoyu cenzuroю. Cenzori boяlisя problem z urядom і діяли дуже обережно. Вони багато чого «obrizali» і змінили навіть назву книги. Цензура napolyagaе, shob zbіrka, yak і ranіше, povinna nazivatisя «KOBZAR». Це vidannя vихoditъ в svіt liше в 1860 p., dostatньо zmіnenе ta в nepovnomu viglyadі.

Para salvar, em parte, a integridade de sua obra, Tarás Chevtchenko mandará imprimir, em separado e por própria conta, os textos censurados e os colará em alguns exemplares, com que brindará seus melhores amigos.

DE VOLTA À PÁTRIA

Enquanto aguarda a publicação de suas poesias, ocupa-se com a pintura, para conseguir recursos para o próprio sustento, e continua a sua especialização na técnica da gravura.

Pessoalmente, porém, o que mais o preocupa é a sorte dos seus contemporâneos. A questão fundamental é a libertação dos camponeses-servos, o que daria condições para o desenvolvimento geral da nação ucraniana e a obtenção da liberdade política total, bem como a independência.

Com motivos dos salmos e das profecias bíblicas, escreve poemas contra a servidão e procura ali figuras para descrever o futuro que ele sonha para o seu povo.

Preocupado com a sorte de seu povo e com a situação em sua Pátria, Tarás Chevtchenko esforça-se para poder voltar à Ucrânia. A liberdade dele era condicional. Em São Petersburgo ele vivia e trabalhava, mas sob vigilância dos órgãos de segurança e sob a responsabilidade direta da Academia de Artes, “para que não fizesse novamente mau uso de seu talento”. Por isso, para ausentar-se daquele domicílio, só poderia fazê-lo com expressa permissão. Com grande dificuldade e demora, finalmente consegue autorização para viajar.

Аби частково врятувати цілісність своїх творів, Тарас Шевченко наказав окремо та за власний кошт надрукувати тексти, що не пройшли цензуру, і вклеїть їх в деякі екземпляри, за що він і підніме келих з своїми кращими друзями.

ПОВЕРНЕННЯ НА БАТЬКІВЩИНУ

Доки Тарас чекає на опублікування своїх творів він займається малюванням, щоб мати засоби утримувати себе, та продовжує спеціалізуватися у техніці гравюри.

Та найбільше непокоїть його доля сучасників. Найважливішою проблемою було звільнення селян із кріпацтва, що надало б можливості для загального розвитку української нації та отримання повної політичної свободи та незалежності.

За мотивами псалмів та біблійних пророцтв Шевченко пише поеми, що виступають проти кріпацтва, та шукає зображення, якими хоче описати майбутнє, про яке він мріє для свого народу.

Занепокоєний долею свого народу та ситуацією на Батьківщині Тарас Шевченко докладає зусиль, аби повернутися до України. Свобода його була умовною. Він жив та працював у Санкт-Петербурзі, однак перебуваючи під постійним наглядом органів безпеки та під відповідальністю Академії Мистецтв, «аби знову не зловживав своїм талантом». Тому, щоб покинути місце проживання, йому потрібно було отримати дозвіл. З великими труднощами та затримкою йому таки вдається отримати дозвіл на виїзд.

Em 25.5.1859, parte de São Petersburgo. Além de saudades da Pátria e dos amigos, três motivos concretos levam-no de volta à Ucrânia. Ele pretende resgatar seus familiares da servidão, comprar uma chácara numa colina junto ao rio Dnipro, para ali ter sua própria casa e encontrar uma alma gêmea, que tenha as mesmas origens, com quem pretende casar-se.

Em junho já está na parte oriental da Ucrânia. Como sempre, ele vai de cidade em cidade, visitando e encontrando os amigos e documentando sua estada com obras poéticas. Assim, em junho, está em Lêkhven, perto de Khárkiv, onde no dia 7 compõe uma canção ("Písnia"), e outra no dia 10, em Periáten: ambas falam de namoro. Em junho está em Tserkasse, visita seus familiares e a vila Kerelivka, da sua infância. Escreve, então, o poema "Sestri" (à irmã) dedicado à sua irmã larena, lamentando o duro destino que lhes coube, mas cheio de esperança acrescenta:

***"Reze, irmã! Estando vivos,
Deus nos ajudará a superar. ..."***

Em Korsun, visita seu primo Varfoloméi Chevtchenko, e vão juntos ver e até fazer a medição de uma área que este havia visto para Tarás adquirir. Enquanto estão no campo, aparece um estranho que vem ao encontro deles. Diz que está caçando. Chevtchenko e seus amigos estranham seu traje muito fino para a caça, mas nem lhes vem à mente que aquele senhor, o polonês Kozlówski, um proprietário de terras na região, é um emissário para investigar o que ele vinha fazendo. Em tom provocador, ele

25.5.1859 р. Шевченко виїздить з Санкт-Петербурга. Окрім ностальгії за Батьківщиною та за друзями, в нього є три конкретних причини, що ведуть його знову до України. Він хоче викупити своїх родичів із кріпацтва, придбати садибу на схилі Дніпра, мати власний дім і зустріти споріднену душу, такого же походження, з якою він міг би одружитися.

В червні 1859 р. Шевченко вже був на західній Україні. Як завжди, він переїздив з одного міста до іншого, провідуючи та зустрічаючи друзів, і записуючи своє там перебування в поетичних творах. Так, в червні, він був у Лихвині, біля Харкова, де 7-го числа він пише «Пісню», а 10-го в Пирятині - ще одну, і в обох розповідає про залицання. Також в червні він побуває в Черкасах, де відвідає своїх родичів, а також село Кирилівку, де він провів своє дитинство. Шевченко пише поему «Сестрі», присвячену своїй сестрі Ярині, де він скаржиться на долю, що їм обом дісталася, та сповнений надії додає:

***Молися, сестро! Будем живі,
То Бог поможе перейти.***

В Корсуні Тарас Шевченко навідується до свого двоюрідного брата Варфоломія Шевченка. Разом вони йдуть дивитися і заміряти площу землі, яку Варфоломій пригледів для Тараса. Коли вони стояли на полі, їм назустріч підійшов незнайомец. Він сказав, що був на полюванні. Шевченко та його друзів здивувало його вишукане вбрання для полювання, та жоден з них навіть подумати не міг, що той чоловік, поляк Козловський, власник земель в тому районі, був посланий, щоб розвідати, чим займався Шевченко. Провокуючим тоном він стає допитувати Тараса та його

os interpela. A conversa se prolonga e vira até debate de cunho religioso, de tom pouco amistoso.

Terminada a medição, Tarás Chevtchenko despede-se e parte para outra cidade. Dias após é preso, devido à acusação de Kozlówski, de ter blasfemado contra a religião e ter-se declarado contra as autoridades constituídas.

É feito um inquérito e a promotoria pede que lhe seja proibido viajar pela Ucrânia e que seja mandado de volta a São Petersburgo. Julgado em Kyiv, é absolvido, mas mandado de volta a São Petersburgo, por ser “pessoa comprometida sob aspecto político, passível de ser mal-entendida”, não sendo conveniente, por isso que se estabeleça em sua terra...

Antes de partir ainda lhe é permitido ir à vizinha cidade de Pereiaslav, onde havia uma igreja matriz dedicada a Nossa Senhora. Festejava-se aí, no dia 15 de agosto, a grande festa da Assunção, para a qual acorriam multidões e traziam muita vida à discreta cidade, cheia de ruínas de construções ainda do tempo dos príncipes. Essa cidade, fora o palco do inglorio tratado de Pereiaslav, feito pelo comandante cossaco Bohdan Khmelhnêtzkei, com o tzar russo, que possibilitou toda a posterior desgraça nacional da Ucrânia. Chevtchenko revive isso e escreve aí, no dia 18 de agosto, versos de censura e revolta contra o “Hétman” Bohdan.

друзів. Розмова затягується і перетворюється на дискусію із релігійним забарвленням в не зовсім дружньому тоні.

Після замірки землі Тарас Шевченко прощається з друзями і від'їждить до іншого міста. Наступного дня його заарештували. Козловський звинуватив його у богохульстві та у виступі проти влади.

Було проведено розслідування, і прокуратура просить заборонити Тарасу подорожувати Україною і повернути його до Санкт-Петербурга. Суд провели в Києві, і Шевченка було виправдано, проте його відправили до Петербурга тому, що він “відомий тут як людина, яка скомпрометувала себе з політичного погляду; вчинки його й слова деякі особи можуть витлумачити в іншому сенсі...”, тому було недоцільно, щоб він влаштувався на своїй землі...

Перед від'їздом йому дозволили відвідати сусіднє місто Переяслав, де була церква Святої Богородиці. Там проходило святкування Успіння, під час якого до містечка приїздило багато людей, приносячи життя у місто, сповнене руїн та споруд, що й досі пам'ятали часи князів. Це місто стало сценою підписання між козацьким полководцем Богданом Хмельницьким та російським царем безславного Переяславського договору, що сприяв подальшому національному сорому України. Шевченко заново переживає цю подію і 18 серпня 1859 р. пише рядки, в яких критикує та повстає проти гетьмана Богдана.

ÚLTIMOS ANOS E A GLÓRIA

Em 7.9.1859, está de volta a São Petersburgo. A Academia de Artes, considerando seus trabalhos artísticos, confere-lhe a graduação acadêmica de mestre em gravura. Com a pintura, ele obtém recursos para o próprio sustento. Mas em fins de 1859, quando finalmente a censura autorizou a publicação de sua obra poética, também esta arte passa a lhe render dinheiro. Consegue, do seu editor, Semerenko, logo um adiantamento de 1.100 rublos. Remete-os ao seu primo Varfoloméi, que lhe adquire uma pequena área, em Kániv, a montanha do monge, às margens do rio Dnipró. Era ali que Tarás Chevtchenko queria ir morar.

Capa do "KOBZAR" de T. Chevtchenko - 1860
Обкладинка «КОБЗАРЯ» Т.Шевченка 1860 р.

Com a publicação do novo "KOBZAR" e sua divulgação em 1860, a fama do Poeta e sua popularidade chegam ao auge. Fica feliz com o sucesso de sua obra junto ao seu povo. O que ele mais queria era justamente que o povo se instrísse, conhecesse a sua história e finalmente conseguisse a sua libertação. Destina, por isso, seu dinheiro, arrecadado com a venda do seu livro, para as escolas dominicais e elabora uma cartilha, o seu "Bukvar" (Abecedário). Escreve os poemas "Platchz Iaroslavne" (Lamentação de Iaroslavna, esposa do príncipe Íhor) e "Betva na Kaiáli" (Batalha em Kaiala), que são uma adaptação, para a língua ucraniana atual, do poema épico dos

ОСТАННІ РОКИ ТА СЛАВА

7.9.1859 р. Шевченко повертається до Петербурга. Зважаючи на його мистецькі роботи, Академія Мистецтв вручає йому диплом майстра гравюри. Малюванням він заробляє собі на життя. Та наприкінці 1859 р., коли цензура, нарешті, дозволила публікацію його поетичних творів, цей вид творчості також починає приносити йому прибуток. Шевченкові вдається отримати аванс в 1.100 рублів від свого видавця Симеренка. Тарас передає їх своєму двоюрідному братові Варфоломію, який купує для нього

невеличку територію землі в Каневі, на чернечій горі над Дніпром. Саме там Шевченкові хотілося жити.

З публікацією нового «КОБЗАРЯ» та його розповсюдженням в 1860 р. поет перебуває на піку своєї слави. Він разом з своїм народом радіє успіху своїх творів. Найбільше йому, звичайно, хотілося, щоб народ навчався, знав історію і врешті решт здобув свободу. Тарас передає зібрані від продажу своєї книги кошти для недільних шкіл та розробляє власний «Буквар». Він пише поеми «Плач Ярославни» (Ярославна - дружина князя Ігоря) та «З передсвіта до вечора...» (Битва на Каялі), що становлять собою адаптацію епічної поеми з початку

primórdios da literatura ucraniana, intitulado “Slovo o pótku Íhorevi” (Narrativa da campanha de Íhor).

A sua preocupação maior, porém, é que chegue o quanto antes o dia em que se acabe finalmente o regime de servidão que pesava sobre os camponeses. As ideias já se impunham entre as classes dominantes e este grande dia já se avizinhava. Mas o Poeta não espera passivo. Continua fustigando aquele cruel regime com suas poesias de fundo bíblico.

A essa altura a sua saúde já está bastante abalada. Queixa-se de fortes dores. Submete-se a tratamento. Dois médicos o assistem. Deve observar rígida dieta. Mas chegam as festas de Natal e de Ano Novo. Como não comemorar!? Tem forte recaída e já não abandona o leito. Em 09 de março seus

української літератури «Слово о полку Ігоревім» на сучасну українську мову.

Однак найбільше йому хочеться, щоб якнайшвидше настав той день, коли закінчиться кріпацький режим, що гнітив селян. Ці ідеї вже проникають в правлячий клас, і день цей вже наближався. Та поет не чекав на нього пасивно. Він продовжує бити по тому жорстокому режиму своїми віршами із біблійним фоном.

У цей період його здоров'я дуже слабке. Він жаліється на сильний біль. Двоє лікарів стежать за станом його здоров'я і призначають йому лікування. Він повинен дотримуватися суворої дієти. Та наступають Новорічні і Різдвяні свята. Як же не святкувати!? Йому стає знову погано і він

Capas de publicações das obras de Tarás Chevtchenko em diversos países
Обкладинки публікацій творів Шевченка в різних країнах

amigos comemoram com ele seu 47º aniversário. No dia seguinte, dia 10 de março de 1861, morre. Em São Petersburgo, longe de sua Pátria, morre o maior patriota da Ucrânia. Morre o Poeta da Liberdade, sem sequer ter tido a felicidade de saber que o decreto, extinguindo o regime da servidão, acabara de ser assinado pelo tzar e somente seria publicado alguns dias após sua morte.

Tanto lutou pela liberdade, mas dos seus 47 anos de vida, durante 24 anos esteve sob o regime da servidão, 10 anos esteve preso, três anos e meio esteve sob vigilância policial e somente, por 9 anos e poucos meses, pôde sentir-se livre!

A qualidade e a vastidão da obra, que legou à posteridade, é digna da maior admiração. São centenas de poesias e poemas, prosa, seu diário, sua valiosa correspondência (de que se conservou somente parte). São centenas de valiosos retratos, alguns auto-retratos, esplêndidos quadros a óleo, sépia e aquarela e mais de 1.300 desenhos e esboços, sem contar os extraviados.

Apesar de todos os percalços, pela sua genialidade e incomparável talento, Tarás Chevtchenko elevou a literatura ucraniana ao nível de reconhecimento mundial.

A GENIALIDADE DE CHEVTCHENKO

No início de sua carreira de artista e poeta, Chevtchenko esteve sob a influência do romantismo. Sem dúvida, começou imitando artistas e poetas românticos que ele conhecia. Mas essa imitação era

уже не встає з ліжка. 09 березня друзі святкують з ним 47-й день народження. Наступного дня, 10 березня 1861 р., він помирає. В Санкт-Петербурзі, далеко від Батьківщини, помирає найвидатніший український поет. Помер поет свободи, так і не маючи щастя дізнатися, що указ про скасування кріпацтва буде підписаний царем та опублікований лише кілька днів після його смерті.

Шевченко багато боровся за свободу, та з 47 років життя протягом 24 років він був кріпаком, 10 провів у поневоленні, три з половиною роки під поліцейським доглядом і лише 9 років і кілька місяців Тарас Шевченко міг почувати себе вільним.

Характер та широта творів, що Шевченко передав у спадок нащадкам, достойні найвищого захоплення. Сотні віршів, поем, проза, його щоденник, його цінне листування (від якого залишилася лише певна частина). Сотні цінних портретів, деякі автопортрети, неперевершені картини, написані маслом, сепії, картини акварельними фарбами і більш ніж 1.300 малюнків та ескізів, не враховуючи загублених робіт.

Незважаючи на всі перешкоди незрівнянний геній Шевченка підвищив рівень української літератури до міжнародного рівня.

ГЕНІАЛЬНІСТЬ ШЕВЧЕНКА

Спочатку своєї кар'єри художника та поета Т.Шевченко перебував під впливом романтизму. Не залишається сумнівів, що він починав, імітуючи артистів та поетів романтиків, яких знав. Та це

meramente superficial, pois ele possuía seus próprios meios de expressão e tratou seus temas românticos, a seu próprio modo e como lhe convinha. A riqueza das tradições populares, do rico folclore ucraniano, representou, para ele, uma fonte inesgotável de temas.

Sem se envolver, contudo, excessivamente no mundo de fadas do folclore popular, Chevtchenko inspirou-se, principalmente, na gloriosa e trágica história da Ucrânia. O passado da Ucrânia era para ele, não só uma fonte de tristes recordações e melancólica meditação, como também uma ferida aberta que não parava de sangrar.

A poderosa fantasia do Poeta, criou uma imagem do passado em seus poemas históricos e heroicos: a figura de um povo cheio de orgulho e independente, que teve de lutar pela própria liberdade, primeiramente, contra os turcos e poloneses e, a seguir, contra o absolutismo e a tirania dos tzares russos. A nação ucraniana sucumbiu exausta, naquelas guerras e, os descendentes dos livres cossacos, se viram obrigados a carregar o pesado fardo da servidão. As sombras dos heróis nacionais, que lutaram pela liberdade da Ucrânia, revivem em sua imaginação. Em seus ouvidos ressoam o clamor e o ecoar das batalhas. Converte-se no trovador dos cossacos e ressuscita seu passado glorioso.

Em sua obra, Chevtchenko seguiu os métodos históricos contemporâneos. Sua compreensão do processo histórico, baseou-se nas últimas conquistas do

imituвання було лише поверхневим, тому що Шевченко володів власними засобами вираження і розвивав свої романтичні теми своїм способом, так, як йому хотілося. Багатство народних традицій українського фольклору завжди було невичерпним джерелом натхнення для нього.

Не занурюючись занадто глибоко у світ фей народного фольклору, Шевченка особливо надихала трагічна та славна історія України. Українське минуле було для нього не тільки джерелом сумних спогадів та меланхолічних роздумів, але й відкритою ранною, з якої не переставала йти кров.

Могутня уява поета створила зображення минулого в його історичних та героїчних поемах - народ, незалежний, сповнений гордості народ, який повинен був боротися за свою свободу спочатку проти турків та поляків, а потім проти тиранії та абсолютизму російських царів. Виснажена українська нація здалася у тих війнах, і нащадки вільних козаків змушені були нести тягар кріпацтва. Тіні національних героїв, які боролися за свободу України, оживають в уяві Шевченка. В його вухах знову звучать крики та відлуння битв. Він перетворюється на козацького кобзаря і воскрешає їхнє славетне минуле.

*Monumento a Tarás Chevtchenko em Kyiv (Ucrânia)
Пам'ятник Тарасу Шевченку в Києві, Україна*

У своїх творах Шевченко дотримувався сучасних історичних методів. Його розуміння історичного процесу спиралося на останні

pensamento filosófico. Entre os motivos bíblicos, aos quais sentiram-se tão atraídos os românticos, ele selecionou somente aqueles que puderam servir-lhe de veículo para expressar seus próprios sentimentos e sua visão do futuro, em harmonia com suas profecias políticas e nacionais.

A utopia social cativa a visão de Chevtchenko. Partindo da concepção universal de que “tanto os filhos dos reis como os mendigos, são todos filhos de Adão”, o Poeta pinta uma visão do futuro. Em sua versão, Chevtchenko sublinha o elemento social.

Em nenhuma outra literatura europeia há um protesto, contra a servidão, que possa ser comparado com o de Chevtchenko e não há outro poeta, de origem eslava, que tenha sido capaz de ressaltar, tão bem, o que de abominável tem a condição de servo e que soubesse fazê-lo, com a mesma intensidade. Nisto, estão os elementos realistas da poesia de Chevtchenko, que se evidenciam com indiscutível nitidez.

Mas o elemento essencial do romantismo de Chevtchenko é o seu patriotismo. Dele está impregnada toda a sua obra. A paixão nacional, que o devora, é como uma chama que o consome totalmente, e nesta paixão repercutem com frequência os ardentes “motivos” da completa abnegação, do auto-sacrifício por amor ao solo pátrio, da vontade de aceitar os maiores sofrimentos.

PATRIOTA DA UCRÂNIA

Desde os primeiros escritos, Tarás Chevtchenko mostrou-se um ardente patriota ucraniano. As façanhas dos cossacos e as desventuras do seu infeliz povo, sempre ocupam a sua mente. Ele idealizou

atingimento filosófica da ideia. No meio bíblicas motivos, que tão gostaram românticos, ele escolheu apenas os, que poderiam servir-lhe como veículo para expressar seus próprios sentimentos e sua visão do futuro, em harmonia com suas profecias políticas e nacionais.

Sociedade utopia preencheu visão Shchetchenko. Apoiando-se na universal concepção de que “tanto os filhos dos reis como os mendigos, são todos filhos de Adão” poeta desenha sua visão do futuro. Em sua versão ele sublinha o elemento social.

Em nenhuma outra literatura europeia há um protesto, contra a servidão, que possa ser comparado com o de Chevtchenko e não há outro poeta, de origem eslava, que tenha sido capaz de ressaltar, tão bem, o que de abominável tem a condição de servo e que soubesse fazê-lo, com a mesma intensidade. Nisto, estão os elementos realistas da poesia de Chevtchenko, que se evidenciam com indiscutível nitidez.

Mas o elemento essencial do romantismo de Chevtchenko é o seu patriotismo. Dele está impregnada toda a sua obra. A paixão nacional, que o devora, é como uma chama que o consome totalmente, e nesta paixão repercutem com frequência os ardentes “motivos” da completa abnegação, do auto-sacrifício por amor ao solo pátrio, da vontade de aceitar os maiores sofrimentos.

ПАТРИОТ З УКРАЇНИ

Від перших написаних творів, Тарас Шевченко показав себе палким патріотом України. Подвиги козаків та біди його нещасного народу завжди в думках Тараса. Він ідеалізував

a vida que eles tinham levado, as duras e amargas lutas pela independência a que eles se obrigaram. Ele glorificou os “Kobzares”, trovadores populares, os únicos que tinham conservado, para a posteridade, as memórias dos feitos heroicos do passado da Ucrânia.

Sua coleção de poemas e versos, “KOBZAR”, marca uma época na história da moderna literatura ucraniana. Pela primeira vez, um poeta ucraniano levanta-se, para verter em sua própria língua, os sentimentos de seu coração e para expressar os sofrimentos de seu povo e de seu passado.

O poema “Haidamake”, é o mais grandioso de todos os que saíram de sua pena. É a obra-prima da poesia ucraniana. Relata as últimas lutas da Ucrânia, do século XVIII. Seu avô, Ivan, lhe havia narrado os episódios dessas lutas, que no ano de 1768, devastaram, a ferro e fogo, grande parte da Ucrânia.

No preâmbulo, o Poeta se queixa da invariável tendência, então em voga, de tratar os assuntos ucranianos como uma fonte de alegre diversão, isto, enquanto “a Ucrânia chora”. Para ele, um país e uma cultura capazes de produzir tamanhos guerreiros, como os cantados pelos “Kobzares”, não merecem ser objeto de gozação e não se pode tratá-los como algo sem importância.

Por outro lado, tendo idealizado em seus poemas o passado da Ucrânia, o Poeta sentia o contraste, existente entre esses tempos heroicos e a triste condição, em que se encontrava, no tempo dele, o povo de sua Pátria. Após sua visita à Ucrânia, em 1843 e, principalmente, durante sua estada em 1845, observa-se uma acentuada mudança no trabalho poético de Chevtchenko. A impressão que lhe causaram as condições sociais ali reinantes, foi

життя, яке вони прожили, важкі та гіркі війни за незалежність, до яких їх примусили. Він прославив «кобзарів», народних кобзарів, єдиних людей, які зберегли для нащадків спогади про героїчні події минулого України.

Його збірка поем та віршів «Кобзар» є цілою епохою в сучасній українській літературі. Вперше за історію український поет піднявся, щоб перекласти на свою мову почуття свого серця і аби висловити страждання свого народу та минулих часів.

Поема «Гайдамаки» - найвеличніша поема, що вийшла з-під його пера. Це шедевр української поезії. Він сповіщає про останні битви в Україні у XVIII столітті. Дідусь Шевченка, Іван, розповідав йому про епізоди цих битв, що в 1768 р. пройшли вогнем і мечем на досить великій частині України.

У вступі поет скаржиться на незмінну тенденцію, свого роду моду, ставитись до українських тем, як до джерела веселої забави, в той час як «Україна плаче». На його думку, країна і культура, що здатні породжувати таких видатних воїнів, що оспівуються кобзарями, не заслуговують, щоб бути об'єктом насолоди, і неможливо ставитись до них, як до чогось неважливого.

Та з іншого боку, ідеалізувавши в своїх поемах українське минуле, поет відчував контраст, що існував між тими героїчними часами та сумним становищем, в якому перебував народ в його час. Після того, як Шевченко відвідує Україну в 1843 р., і особливо після перебування на Батьківщині в 1845 р. відчуються помітні зміни у поетичній творчості Тараса. У нього склалося дуже негативне враження про соціальні умови,

muito desagradável. Os nobres, comprados pelo governo russo, ao preço de direitos e privilégios sobre seus próprios compatriotas, tinham relegado ao esquecimento suas próprias tradições. Tinham se esquecido do glorioso passado de sua terra e viviam cegados, por um crasso materialismo.

Desde então, Chevtchenko não mais enfocará o passado histórico da Ucrânia, da forma idealizada de antes. Os sonhos, em torno da época dos cossacos, cedem lugar a um ponto de vista mais crítico, reconhecendo que as causas da desgraça eram erros e falhas dos próprios heróis nacionais. Enquanto que nas obras anteriores, dirigiu seus dardos principalmente contra a Polônia, seu principal alvo era, agora, o inimigo que tinha engolido tanto a Polônia como a Ucrânia: o império dos tzares. Atribuiu, então, aos tzares russos, todas as desgraças da Ucrânia, que era livre até fins do século XVIII. Os tzares russos destruíram as antigas liberdades do povo ucraniano!

Toda a sua cólera e indignação se concentram sobre as figuras do tzarismo russo: Pedro I e Catarina II. Uma série de poemas muito fortes e violentos atacam a esses monarcas, que aos olhos do Poeta, são a imagem viva do despotismo e da tirania.

Suas obras mais perfeitas do ponto de vista literário, pertencem a este período, anterior à sua prisão e exílio em 1847.

Entre esses poemas, os intitulados “Sonho” e “Cáucaso”, são os que melhor expressam suas opiniões políticas.

“Sonho” (*) é uma sátira fantástica, inspirada talvez em Dante, mas completamente original em seu conteúdo.

що панували на його землі. Шляхетні пани, куплені російським урядом заради прав та привілей над своїми ж співвітчизниками, дійшли до забуття власних традицій. Вони забули про славетне минуле своєї землі і жили, осліплені крайнім матеріалізмом.

З того часу Шевченко перестав, як раніше, ідеалізувати історичне минуле України. Його мрії про епоху козаків звільняють місце для більш критичної точки зору, визнаючи, що причинами бід були помилки, скоєні самими ж національними героями. Якщо колись він направляв стріли головним чином на свою головну мішень - Польщу, то зараз він розумів, що ворогом, який проковтнув і Польщу, і Україну була царська імперія. Він приписав російським царям усі біди України, що була вільною до кінця XVIII століття. Російська корона знищила свободу українського народу.

Весь його гнів та обурення сконцентровані на двох фігурах російського царизму: Петрі I та Катерині II. Ціла серія могутніх та жорстоких поем атакують цих двох монархів, які в очах поета є уособленням деспотизму та тиранії.

Його найкращі, з літературного погляду, твори відносяться до цього періоду, перед його ув'язненням в 1847 р.

Серед цих поем «Сон» та «Кавказ» найбільш яскраво виражають його політичну думку.

«Сон» (*) - це фантастична сатира, на яку його, можливо, надихнув Данте, проте повністю

O autor se vê transportado, durante um sonho, da Ucrânia a São Petersburgo, e nos relata o panorama que se abre diante de seus olhos: a capital da Rússia, construída em meio a pântanos, sobre os ossos de milhares de trabalhadores, prisioneiros, que pereceram em consequência do trabalho insalubre executado nestas terras infectadas. A cena seguinte, é uma audiência com o czar e está descrita com expressões do mais amargo sarcasmo. Mostramos também as sombras dos cossacos ucranianos que foram

Praça da Ucrânia e monumento ao poeta ucraniano Tarás Chevtchenko, em Curitiba-PR
Площа України і пам'ятник українському поетові Тарасу Шевченку в Куритибі, Парана.

deportados em massa, de sua pátria, para a construção de São Petersburgo, encontrando a morte nos fétidos pântanos. O monumento a Pedro I, erigido por Catarina II, com a inscrição “ao primeiro, a segunda”, glorificado pelo poeta russo Puskin, em seu poema o “Ginete de bronze”, como um símbolo da grandeza do império russo, desperta no coração do poeta ucraniano reflexões bem distintas”: “Foi este “primeiro”, quem sacrificou nossa Ucrânia e a “segunda”, deu, na Viúva-Órfã, o golpe de misericórdia ...”

(*) Este poema foi traduzido para o português pela professora Wira Selanski e editado pela Sociedade dos Amigos da Cultura Ucraniana, em Curitiba, em 1980. No mesmo livro, consta um importante trabalho desta renomada tradutora, escritora e poeta ucraniana, intitulado “O encontro das ideias na obra de Tarás Chevtchenko e Antônio de Castro Alves”, que serviu de base para algumas passagens do presente texto. Tanto o poema, como o mencionado trabalho seguem publicados na II parte do presente livro.

originalna za своїм змістом. Автор уявляє, як уві сні він переноситься до Санкт-Петербурга і розповідає нам про панораму, що відкривається перед його очима. Російська столиця збудована серед болота, на кістках тисячі ув'язнених робітників, що загинули внаслідок шкідливої для здоров'я праці на цих інфікованих землях. Наступна сцена показує його прийом у царя, який Шевченко описує із найбільш гірким сарказмом. Він показує нам також тіні

українських козаків, які були масово вивезені з своєї батьківщини для будівництва Санкт-Петербурга, та знайшли смерть на тих смердючих болотах. Пам'ятник Петру I, зведений Катериною II, з надписом «першому, друга», що прославляє російський поет Пушкін у своїй поемі «Мідний вершник» як символ величності російської імперії, пробуджує в серці українського поета дуже чіткі роздуми: «Це той П е р в и й, що розпинав нашу Україну, Вторая доконала вдову сиротину».

(*) Ця поема була перекладена португальською мовою професором Вірою Селянською та видана Товариством Прихильників Української Культури, у Куритибі в 1980 р. У цій же книзі міститься важлива праця цієї відомої української перекладачки, письменниці та поетеси під назвою «Зустріч ідей у творах Тараса Шевченка та Антоніо де Кастро Алвеса», що послугувала основою для деяких частин цього тексту та перевидається як II частина цієї книги.

POETA IMORTAL DA LIBERDADE UNIVERSAL

No poema “Kavkás” (Cáucaso), em que o personagem mitológico Prometeu é torturado, por uma águia, sobre o monte Cáucaso é, para o Poeta, o símbolo dos sofrimentos da raça humana e de seus anseios do fogo divino da liberdade, pela qual tantos heróis sacrificam suas vidas. Tarás Chevtchenko dirige sua indignação contra os tzares russos, particularmente, contra Nicolau I e contra seu sistema de expansão imperialista, que extingue toda chama de liberdade. O Poeta fustiga esse cruel sistema político, que não cessa de “construir prisões e forjar grilhões”. A forma como desmascara o regime tzarista, sua cruel ânsia de apoderar-se dos bens pertencentes a outros povos, sua hipocrisia criminoso, velada pela máscara do cristianismo e sua ambição pelo poder, a qualquer preço, fica escrita para todos os tempos e, muito especialmente, para nossa dolorosa atualidade.

Mas o Poeta não é pessimista. Não perde a esperança e está seguro de que o “espírito é imortal e livre, apesar de todos os tiranos, a palavra humana não pode ser sufocada”. Tem certeza de que a “liberdade voltará a levantar-se do meio dos mortos, mesmo que até lá corram rios de sangue”.

Os poemas “Kavkás” e o “Sonho”, foram a principal causa do exílio de Tarás Chevtchenko. Tarás demonstra uma fé inquebrantável, democrática e revolucionária, ao mesmo

БЕЗСМЕРТНИЙ ПОЕТ ВСЕСВІТНЬОЇ СВОБОДИ

В поемі «Кавказ» міфологічного героя Прометея на горі Кавказ мучить орел. Для поета це символ страждань людства та його тривог божественного вогню свободи, заради якої багато героїв поклали своє життя. Тарас Шевченко спрямовує свій гнів проти російських царів, а саме проти Миколи I та проти його системи розширення імперії, що придушує всі заклики до свободи. Поет вдаряє по цій жорстокій політичній системі, що не перестає «будувати в'язниці і кувати кайдани». У всі часи і особливо під час болючого сьогодення актуальна форма, в якій Шевченко зриває маску з царського режиму, викриває його жорстоку спрагу захопити блага, що належать іншим народам, злочинну лицемірність, прикриту маскою християнства, та амбіції до влади за будь-яку ціну.

Monumento a Tarás Chevtchenko na Praça da Ucrânia em Prudentópolis-PR, inaugurado em 3.12.1989
Пам'ятник Тарасу Шевченку на Площі України в Прудентополісі, Парана, відкритий 3.12.1989 р.

Та поет не був песимістом. Він не втрачає надій і впевнений, що «дух безсмертний та вільний, і, не зважаючи на всіх тиранів, людське слово не може бути придушеним». Він впевнений, що «свобода повстане із мертвих, навіть якщо на шляху до неї повинні протекти річки крові»

Поема «Кавказ» та «Сон» стали головною причиною заслання Тараса Шевченка. Тарас показав незламну демократичну та водночас революційну віру простого народу, якого він вважав

tempo, no povo simples, o qual ele considerava como a espinha dorsal da Ucrânia, apesar de ter mantido, durante toda sua vida, relacionamento de amizade com pessoas mais cultas da nobreza ucraniana.

Servo de nascimento e, mais tarde, condenado a ser simples soldado do exército russo, ele conseguiu, nas poucas oportunidades que teve, realizar feitos extraordinários. Encontrou o idioma ucraniano, tal qual o tinham desenvolvido Ivan Kotliarévskí e seus seguidores, e graças à sua própria genialidade, fez dele uma língua capaz de expressar as emoções mais refinadas, totalmente adequada às exigências da moderna literatura. Neste idioma, e em nenhum outro, proclamou os pensamentos e as aspirações do seu povo. Tarás separou completamente o ucraniano do russo e o conduziu por um caminho totalmente independente, convertendo-se no principal, entre todos os mestres da literatura ucraniana.

Não obstante tantas dificuldades, Tarás Chevtchenko, filho de servos, com imensa força de vontade e uma fé inquebrantável na vitória dos ideais democráticos, transformou-se num dos mais proeminentes poetas do mundo eslavo. Sua fama, perdura, tanto como a dos grandes contemporâneos seus, nas demais literaturas mundiais. Mas nenhum deles acreditou, com tanta firmeza, e proclamou com tanta clareza, que a democracia, a verdade e a liberdade, finalmente conquistarão a vitória. Ninguém trabalhou com maior ardor e sofreu mais que ele, para que tais ideais se realizassem.

SUA SEPULTURA E SUA MEMÓRIA

Tendo falecido fora de sua Pátria, Tarás Chevtchenko foi sepultado só provisoriamente

хребтом України, незважаючи на те, що протягом усього свого життя поет підтримував дружні стосунки із найбільш освіченими українськими благородними людьми.

Кріпак від народження, а згодом простий солдат російського війська, він зумів використати поодинокі можливості, щоб здійснити неймовірні дії. Шевченко віднайшов українську мову в тій формі, що її розвинув Іван Котляревський та його наступники, і завдяки власному генію зробив з нею мову, що була в змозі висловити найбільш найтонші емоції і що повністю відповідала вимогам сучасної літератури. Саме цієї, і не жодною іншою, мовою він висловив думки та прагнення свого народу. Тарас Шевченко повністю відділив українську мову від російської і повів її зовсім іншою стежкою, ставши найвидатнішим майстром української літератури.

Незважаючи на численні труднощі, Тарас Шевченко, син кріпаків, сповнений великої сили волі та незламної віри у перемогу демократичних ідеалів, став одним з найвидатніших поетів слов'янського світу. Його слава, як і слава його великих сучасників, поширилася на інші літератури світу. Та жоден з них так сильно не вірив і так ясно не заявляв, що демократія, правда та свобода все-таки отримають перемогу. Ніхто не працював з таким запалом і ніхто так не страждав, щоб його ідеї реалізувалися, як Тарас Шевченко.

ПОХОВАННЯ ТА ПАМ'ЯТЬ

Тарас Шевченко помер за межами своєї Батьківщини. Поета тимчасово поховали в Санкт-Петербурзі.

em São Petersburgo. Sua vontade, expressa no “Zapovit” (Testamento), de ser enterrado na Ucrânia, à margem do Dnipró, era uma ordem que seus amigos queriam cumprir. Assim, já nos meses seguintes, seu corpo foi trasladado para a Ucrânia e solenemente sepultado, no dia 10 de maio de 1861, sobre uma colina, chamada “Tchernetcha”.

Sua sepultura, desde logo atraiu multidões e, até hoje, é o lugar de peregrinação para os ucranianos e para todos a quem é cara a poesia ucraniana.

A influência de Tarás Chevtchenko, na cultura e na vida nacional da Ucrânia, foi e continua sendo imensa. Sua popularidade e importância é cada vez maior. Para ocupar-se de sua obra criaram-se sociedades culturais e científicas. A Universidade de Kyiv, tem o seu nome, bem como numerosas avenidas e praças, espalhadas por toda a Ucrânia. Aos pés das majestosas estátuas do Poeta, tanto na capital, como em outras cidades, costumam, os ucranianos, por ocasião das principais festividades cívicas, depositar flores em sua homenagem.

As suas obras completas, foram editadas e reeditadas e suas poesias, traduzidas para dezenas de idiomas. A bibliografia, em torno de seu nome, é vastíssima.

Його волею, яку він висловив у своєму «Заповіті», було бути похованим на березі Дніпра. Це було прохання, яке його друзі хотіли виконати. Тому вже через декілька місяців його тіло було перевезено до України та урочисто поховане 10 травня 1861 р. На

пагорбі Чернечої гори, поблизу Канева, на березі Дніпра, як він і хотів, на землі, яку він придбав рік до того.

Могила Тараса Шевченка одразу ж стала приваблювати тисячі шанувальників і до сьогоднішнього дня є місцем паломництва для українців та усіх, кому дорога українська поезія.

Вплив Тараса Шевченка на культуру та національне життя України став і продовжує бути величезним. Його популярність та важливість кожного разу зростають. Були створені різні культурні та наукові товариства з метою вивчення його творчості. Київський Університет названий на його честь, так як і численні бульвари, площі по всій території України.

З нагоди найголовніших свят країни українці приносять квіти до пам'ятників поету.

Повні збірки творів Шевченка багато разів видавалися та перевидавалися, а його вірші було перекладено на десятки іноземних мов. Існує велика бібліографія навколо його ім'я.

Sepultura e museu de T. Chevtchenko em Kániv (Ucrânia)
Пам'ятник на могилі Тараса Шевченка та музей в Каневі - Україна

A sua memória se perpetua. Quando se entra, ainda hoje, numa casa autenticamente ucraniana, pode-se encontrar frequentemente, um quadro ou o retrato do Poeta, junto aos ícones dos santos, ornado como estes, com uma toalha bordada, em sinal de grande veneração e estima. E ainda hoje, a palavra do Poeta não perdeu nada de sua validade, diante da nova situação política de sua Pátria. Tarás Chevtchenko, perpetua-se como o símbolo vivo da sua Pátria e como o patrono da língua ucraniana - atualmente língua oficial da Ucrânia, após longos períodos de banimento desta sua condição, tanto no período do Império russo, como durante o período soviético.

A imigração ucraniana mantém, muito viva, a memória de Tarás Chevtchenko. Em diversos países do mundo e em diversas cidades, tais como Washington, Toronto, Buenos Aires e outras, foram erigidos monumentos ao Poeta da Ucrânia.

No Brasil, em Porto Alegre, em Curitiba e em Prudentópolis, há praças com monumentos a Tarás Chevtchenko.

Em Porto Alegre, o monumento foi erigido em 1961 e consiste num pedestal com o busto do Poeta da Ucrânia. Em Curitiba, a grande estátua de Tarás Chevtchenko, erigida na Praça da Ucrânia, no bairro Bigorriho, foi inaugurada em 20.10.1967, em comemoração dos 150 anos do nascimento de Tarás Chevtchenko, festejados em 1964. Por ocasião dos festejos dos 175 anos, da data de nascimento do grande Poeta, foi, solenemente, inaugurada em 03.10.1989, a Praça da Ucrânia e uma belíssima estátua de Tarás Chevtchenko, na cidade paranaense de Prudentópolis. Esta estátua, foi fundida em bronze, na Alemanha, obra do artista plástico ucraniano, residente em Winnipeg, no Canadá, Lev

Пам'ять про поета увіковічена. Навіть сьогодні, заходячи до традиційної української оселі, часто можна зустріти картину або портрет Шевченка разом з іконами святих, як і ті прикрашеним вишитим рушником, на знак великої пошани. І навіть сьогодні слово великого поета не втратило своєї вартості у новій політичній ситуації його Батьківщини. Тарас Шевченко увіковічений, як живий символ Батьківщини і як володар української мови, що після довгого періоду заборони як під час періоду російської імперії, так і в радянський період, є сьогодні офіційною мовою України.

Українські іммігранти підтримують живу пам'ять про Тараса Шевченка. В різних країнах світу та в різних містах, таких як Вашингтон, Торонто, Буенос-Айрес та інших були зведені пам'ятники українському поетові.

В Бразилії в містах Порто-Алерге, Куритибі та Прудентополісі є площі з пам'ятниками Шевченку.

В Порто-Алегре пам'ятник був зведений в 1961 р. і складається із п'єдесталу та бюсту українського поета. 20.10.1967 р. у Куритибі на Площі України, у кварталі Бігорілля був відкритий великий пам'ятник Тарасові Шевченку на честь 150-річчя від дня народження поета, що святкувалося в 1964 р. На честь 175-ї річниці від дня його народження 3.10.1989 р. у місті штату Парана, Прудентополісі, відбулася урочиста церемонія відкриття гарного пам'ятника Шевченкові. Цю статую вилив з міді в Німеччині український скульптор, який мешкає у Вінніпезі в Канаді Лев Молодожанин (Лео Мол). Статую було

Molodozhany (Leo Mol) e paga com donativos, angariados pelo Comitê Canadense-Americano de Construção do Monumento a Tarás Chevtchenko no Brasil, presidido pelo Dr. Vassyl Iwanytzky, de Toronto, Canadá.

Em 2014, no dia 9 de março, completam-se 200 anos da data do nascimento do grande Poeta da Ucrânia. Para comemorar esta data, a comunidade ucraniana, aqui do Brasil, promoverá junto com a Ucrânia e com todos os ucranianos espalhados em todos os continentes, esse grande jubileu. Pois a figura, do grande Poeta da Ucrânia: permanece, permanece e permanecerá sempre viva, entre todos nós.

придбано за рахунок пожертв, зібраних Канадсько-Американським Комітетом Зведення Пам'ятника Тарасу Шевченку в Бразилії, головою якого був тоді Др. Василь Іваницький з Торонто, Канада.

9 березня 2014 року виповнюється 200 років від дня народження великого українського поета. З метою відзначення цієї дати українська громада в Бразилії організовує святкування. В рамках відзначення вирішено видати цю книгу, намагаючись ще більше поширити серед бразильської публіки інформацію про життя та творчість найвидатнішого сина української нації. Постать великого поета України залишилась, залишається і залишиться назавжди живою в нашій пам'яті.

BIBLIOGRAFIA

Nota: O texto acima, é um trabalho de caráter compilatório, elaborado com base nas seguintes obras:

1 - **“KOBZAR”** - Tarás Chevtchenko, com explicações e notas de Dr. Wasyl Simovych, 3ª edição, 1986 (em ucraniano) - publicação: Comitê dos Ucranianos do Canadá, Winnipeg, Canadá, 1986 (Texto integral da obra poética).

2 - **“VIDA DE TARÁS CHEVTCHENKO”** - Pavló Zaitzev, Sociedade Científica Chevtchenko, New York, Paris, München, 1955, e reeditado em 1994, pela editora Mystetsvo, em Kyiv, Ucrânia (em ucraniano).

3 - **“TARÁS CHEVTCHENKO, O POETA DA UCRÂNIA”** - diversos autores, Curitiba, 1962 (em português).

4 - **“O SONHO”** - Tarás Chevtchenko (tradução para o português) e **“O encontro das ideias na obra de Tarás Chevtchenko e Antônio de Castro Alves”**, Wira Selanski, Sociedade dos Amigos da Cultura Ucraniana, Curitiba, 1980 (em português), em conjunto com a Companhia Brasileira de Artes Gráficas (Rio de Janeiro).

5 - **“TARÁS CHEVTCHENKO POETA DE LA LIBERDAD BARDO DE UCRANIA”**, Publicação da Comisión del Monumento a Tarás Chevtchenko em Buenos Aires, 1971 (em espanhol).

БІБЛІОГРАФІЯ

Відмітка: Вищевикладений текст є компіляцією і був відредагований на підставі наступних творів:

1 - **“КОБЗАР”** - Тараса Шевченка, з поясненнями і примітками Д-ра Василя Симовича, третій наклад 1986 р., видання: Комітет Українців Канади, Вінніпег, Канада, 1986 р. (повний текст поетичних творів).

2 - **“ЖИТТЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”** - Павло Зайцев, Наукове Товариство Шевченка, Нью-Йорк, Париж, Мюнхен, 1955 р., перевидане 1994 р. Видавництвом Мистецтво, Київ, Україна (українською мовою).

3 - **“ТАРАС ШЕВЧЕНКО, ПОЕТ УКРАЇНИ”** - різні автори, м.Курітиба, 1962 р. (португальською мовою).

4 - **“СОН”** - Тарас Шевченко (переклад португальською мовою) та **“Зустріч ідей у творах Тараса Шевченка та Антоніо де Кастро Алвеса”** - Вера Селянська, видання Товариства Прихильників Української Культури м.Курітиба, 1980 р. разом з Бразильською Компанією Друкарських Мистецтв м.Ріо-де-Жанейро (португальською мовою).

5 - **“ТАРАС ШЕВЧЕНКО ПОЕТ СВОБОДИ ТА КОБЗАР УКРАЇНИ”** - Видання Комітету зведення пам'ятника Тарасу Шевченку в м.Буенос-Айрес, 1971 р. (іспанською мовою).

II PARTE

O ENCONTRO DAS IDEIAS NA OBRA DE TARÁS CHEVTCHENKO E ANTÔNIO DE CASTRO ALVES

Wira Selanski[©]

O Romantismo foi uma época de sentimentos generosos, profundos, telúricos, que produziu frutos agrestes, às vezes amargos; saboreando-os, as pessoas chegavam a um conhecimento mais intenso de si mesmas, de suas origens e de sua originalidade.

Já na época de pleno Iluminismo, encontramos as premissas do pensamento romântico no pronunciamento de Johann Gottfried Herder (1744-1803), que sentiu a Religião e a Língua Materna como maiores revelações do espírito humano, vendo na Poesia a Língua primitiva da humanidade. Foi Herder quem colocou a criação anônima, popular, ao lado das grandes obras da literatura mundial e primeiro chamou a atenção do mundo ocidental sobre o alto nível das Literaturas Eslavas.

A segunda escala pré-romântica foi o movimento de “Sturm und Drang” (chamado também de “época dos gênios”), cujos maiores representantes Johann Wolfgang Goethe (1749-1832) e Friedrich Schiller (1759-1805) nunca pertenceram ao movimento romântico propriamente dito. Em 1774, Goethe compôs seu abalador romance OS SOFRIMENTOS DO JOVEM WERTHER, carimbado de “Weltschmerz” (=sofrimento do mundo),

II ЧАСТИНА

ЗУСТРІЧ ІДЕЙ У ТВОРАХ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА АНТОНІО ДЕ КАСТРО АЛВЕСА

Віра Селянська[©]

Переклад Маріана Чайковського[©]

Романтизм був епохою шляхетних, глибоких, планетарних почуттів, епохою, що дала дикі плоди, часом гіркі; куштуючи їх, люди глибше пізнавали самих себе, своє коріння та власну самотність.

Вже в епоху розквіту Просвітництва ми знаходимо передумови для виникнення ідей романтизму у протесті Йоганна Готфріда Гердера (1744-1803), який вважав релігію та рідну мову найбільшим проявом людського духу та розглядав поезію як первинну мову людства. Саме Гердер поставив безіменні творіння народу поряд з великими творами світової літератури і першим привернув увагу західного світу до високого рівня слов'янської словесності.

Другою сходинкою на шляху сходження до романтизму був рух «Sturm und Drang» (Буря і натиск) (названий також «епохою геніїв»), представниками якого були Йоганн Вольфганг Гете (1749-1832) та Фрідріх Шіллер (1759-1805), які власне кажучи, ніколи не належали до руху романтизму. В 1774 році Гете створює свій хворобливий роман «Страждання юного Вертера», що несе на собі відбиток “Weltschmerz” (= страждання світу),

que tanto marcou sua geração e ainda, cem anos mais tarde, iria influenciar a segunda fase dos românticos brasileiros. Em 1775 surgiram o fragmento PROMETEU e o drama GOETZ VON BERLICHTINGEN, tendo como ideias centrais a Revolta e a Liberdade.

Em 1782, foi levada ao palco, em Mannheim, a peça OS SALTEADORES, de Schiller, que coloca como personagem central um nobre revoltado contra a injustiça dos poderosos e protetor dos infelizes e explorados.

Liberdade, igualdade, fraternidade que nutriam a Revolução Francesa e gritavam morte ao tirano, eram ideais do Romantismo.

Uma vez cristalizado o pensamento romântico, foi gerado grande interesse pelo passado, dedicação à pesquisa histórica e cultural das épocas remotas, particularmente, da Idade Média e do Barroco. O Romantismo fazia menos alarde do que “Sturm und Drang”, mas atuava nas raízes, provocando o surgimento de valiosas coletâneas da arte folclórica e traduções de alta sensibilidade. A emoção e o heroísmo, são o clima predileto dos românticos. Novalis (1772-1801) embriaga-se com a ideia do Amor-Morte, nos HINOS À NOITE, e procura a “flor azul”, a saudade inalcançável, no seu romance feérico HEINRICH VON OTERDINGEN; Lord Byron (1788-1824) cria figuras indomáveis em MAZEPA e MANFRED e morre pela liberdade da pátria do Belo, a Grécia; Victor Hugo (1802-1885) faz estremecer as consciências adormecidas, com seu MISERÁVEIS.

Os povos, ainda sem liberdade nacional, tomam, então, plena consciência das ideias novas, exigindo, antes de mais nada, sua libertação política

romana, який глибоко позначився на його поколінні, а сто років по тому все ще відчувався його вплив на другий період бразильського романтизму. В 1775 році з’являються незавершений вірш «Прометей» та драма “Гетц фон Берліхінген”, провідною думкою яких було повстання та свобода.

В 1782 році на Мангаймській сцені була поставлена п’єса Шиллера «Розбійники», центральним персонажем якої був вельможа, який повстав проти несправедливості можновладців та став на захист знедолених і гнблених.

Ідеї свободи, рівності, братерства, які надихали французьку революцію та закликали до смерті тирана, були ідеями романтизму.

Після оформлення романтизму як концепції виникає великий інтерес до минулого, до вивчення історії, культури давніх часів, зокрема середньовіччя та бароко. Романтизм не мав такого явного впливу, як «Буря та натиск», він діяв на глибинне, сприяючи появі дорогоцінних добірок народного мистецтва та вияву високої емоційності. Емоційність та героїзм - улюблена атмосфера романтиків. Новаліс (1772-1801) захоплюється ідеєю Любові-Смерті в «Гімнах до ночі» і шукає «блакитну квітку», невгамовну тугу в своєму феєричному романі «Гайнріх фон Офтердінген»; лорд Байрон (1788-1824) створює непримиренні образи в «Мазепі» та «Манфреді» і помирає за свободу батьківщини Прекрасного, за Грецію; Віктор Гюго (1802-1885) збудує дрімотну свідомість своїми «Знедоленими».

Народи, які ще не мали національної свободи, між тим повністю усвідомлюють нові ідеї, як ніколи раніше вимагають політичної та культурної

e cultural. No século XIX, a Noruega, p.ex., consegue libertar-se da tutoria dinamarquesa e começa a idealizar seu passado glorioso, da época dos vikings.

No entanto, são, principalmente, os povos eslavos, sofrendo por séculos a opressão do Império Russo, que vão conscientizar sua originalidade nacional frente ao invasor, enchendo-se, por um lado, de ódio mortal contra a injustiça social, pois até a 7ª década, do século XIX havia ainda escravidão para os camponeses, no Leste europeu e, por outro, crescendo no seu orgulho histórico-político, lembrando-se das suas origens e descobrindo a riqueza do seu folclore; mitos, costumes, crendices, contos, lendas e baladas. Novamente a figura do bardo, o cantador e o músico popular, é uma figura venerada, quase sagrada.

É típico, para a situação do Leste europeu, o exílio físico e espiritual do poeta romântico. Basta citar Adam Mickiewicz (1798-1855), o maior poeta polonês que escreveu sua famosa epopeia SENHOR TADEU, no exílio, lembrando sua pátria longínqua. A Polônia, esquartejada pelo Império Russo, nos anos de 1831 a 1939, produziu numa época de plena derrota política obras que imortalizaram seu gênio, tais como LILLA WENEDA, de Juliusz Slowacki (1801-1849) e as revoltadas "Polonaises", de Frederic Chopin, que morreu também no exílio, em 1849.

A situação política da Ucrânia, era ainda mais dolorosa. Até os meados do século XVII, a Ucrânia, como na mesma época a Alemanha, compunha-se de vários condados e ducados de contornos

liberdade. В XIX столітті, наприклад, Норвегія домоглася звільнення від покровительства Данії та почала ідеалізувати своє славне минуле епохи вікінгів.

Тим часом, в основному, слов'янські народи, які століттями знаходились під гнобленням Російської Імперії, почали поступово усвідомлювати свою національну самобутність перед лицем загарбника, переповнюючись з одного боку смертельною ненавистю до соціальної несправедливості, оскільки до 70 років, XIX століття на сході Європи все ще існувало кріпосне право на селян, а з іншого - зростаючи в своїй історико-політичній гордості, пам'ятаючи про своє коріння та відкриваючи багатство свого фольклору: міфів, звичаїв, забобонів, казок, легенд та балад. Знову постать барда, співака та народного музики стає фігурою шанованою, майже священною.

Для сходу Європи типовою є ситуація фізичного та духовного вигнання романтичного поета. Досить згадати Адама Міцкевича (1798-1855), найвидатнішого польського поета, який написав свою знамениту епічну поему «Пан Тадеуш» у вигнанні, згадуючи про свою далеку батьківщину. В Польщі, пошматованій Російською Імперією в 1831-1839 роках, в епоху повної політичної поразки народились твори, що зробили безсмертним її дух, серед них «Лілла Венета» Юліуша Словацького (1801-1849) та бунтівні «Полонези» Фридерика Шопена, який також помер у вигнанні в 1849 році.

Політична ситуація в Україні була ще болючішою. До середини XVII століття Україна, як і Німеччина того періоду, складалася з чисельних графств та герцогств, що не мали постійних

flexíveis. Em meados do século XVI, formou-se, em terras centrais ucranianas, uma organização militar nacional, a Ordem dos Cossacos, que visou a defesa do território nacional contra os invasores, principalmente, turcos, mas também contra as pretensões colonizadoras das coroas, polonesa e russa. O século XVII significa, para a Ucrânia, uma fase de florescimento cultural: é a época dos ghet'mans, dos chefes cossacos, eleitos democraticamente pelos seus confrades, que protegiam o bem-estar da nação. Nesse tempo, erguem-se, na Ucrânia inteira, belas obras arquitetônicas: palácios, mosteiros, academias, igrejas, cujo estilo próprio é conhecido como "barroco ucraniano". O país passa a ter uma rede densa de escolas; agricultura, comércio e corporações profissionais florescem.

Em 1654, no entanto, o ghet'man dos cossacos, Boghdan Khmelnytsky, fez um tratado de união com o tzar russo que devia assegurar a proteção do território ucraniano contra os turcos e os poloneses. Este tratado de Pereyaslaw tornou-se a maior desgraça nacional da Ucrânia, pois, pela primeira vez na história, o tzarismo russo firmou seus pés no solo ucraniano.

O século XVIII favoreceu a rápida expansão do império da Rússia, e a situação política, econômica e cultural da Ucrânia decaía mais e mais. Os fidalgos estrangeiros exploravam o povo, cometiam impunes todas as espécies de injustiças, reduzindo a cultura do país a um estado vegetativo, ridicularizando a "língua dos campônios" e proibindo a expansão livre de sua literatura.

кордонів. В середині XVI століття на центральних українських землях утворилось національне військове формування, Козацький орден, призначений для захисту території держави від загарбників, в основному від турків, але також і від колонізаторських зазіхань польської та російської корони. XVII століття було для України періодом культурного розквіту: епохою гетьманів, козацьких старшин, які обирались демократичним шляхом з числа їх товаришів і захищали добробут нації. В цей час на території всієї України зводяться чудові архітектурні споруди: палаци, монастирі, академії, церкви, в стилі, відомому як «українське бароко». В країні з'являється велика мережа навчальних закладів; сільське господарство, торгівля та цехові братства процвітають.

Тим часом в 1654 році козацький гетьман Богдан Хмельницький уклав переяславську угоду про союз з російським царем, яка повинна була забезпечити захист українських земель від турків та поляків. Та переяславська угода обернулась найбільшим національним лихом для України, бо вперше за всю історію російський царизм твердо ступив на українську землю.

XVIII століття сприяло швидкій експансії Росії, а політика, економіка та культура України все більше занепадали. Чужоземні дворяни експлуатували народ, а їх несправедливі вчинки лишалися безкарними, при цьому вони зводили культуру країни до рослинного стану, висміювали «мову селяків» та забороняли вільне розповсюдження україномовної літератури.

Debalde tentou, o ghet'man Iván Mazepa, através da união com Carlos XII da Suécia, uma libertação da Ucrânia: as tropas aliadas foram derrotadas pelo tzar Pedro I da Rússia, na batalha de Poltava, em 1708. Em 1775, Catarina II da Rússia mandou destruir a sede dos cossacos, que se encontrava numa ilha do rio Dnipró, dispersando o exército nacional ucraniano. Terminou uma fase gloriosa da história da Ucrânia, muito elogiada e cantada pelos românticos, particularmente querida a Tarás Chevtchenko, o bardo por excelência da nação ucraniana até os dias de hoje, que simboliza em sua pessoa o sofrimento e as esperanças enganadas da sua pátria.

Quando se entra, ainda hoje, numa casa ucraniana, pode-se encontrar, frequentemente, o retrato do poeta junto aos ícones dos santos, ornado como estes, com uma toalha bordada, em sinal de grande veneração e estima. E ainda hoje, a palavra do poeta não perdeu nada de sua validade, frente à nova constelação política do seu país, pois as declamações dos poemas de Chevtchenko, pelos jovens universitários de Kyiv, junto à sua estátua no parque, são tomadas como afronta pelos órgãos políticos soviéticos, causando inúmeros mártires modernos que trilham os mesmos caminhos do próprio poeta e dos seus heróis: da Ucrânia, até os cativeiros e campos de trabalhos forçados na Sibéria, nas minas dos montes Urais, ou às fortalezas-prisões, junto ao Mar Cáspio.

Tarás Chevtchenko, nasceu a 9 de março de 1814, na aldeia de Moryntsi, na região de Tcherkassy. Dois anos mais tarde, a família mudou-se para a aldeia Kyrylivka. O futuro poeta, cedo se tornou órfão de pai e mãe, disso falam seus poemas autobiográficos. Cedo conheceu miséria e injustiça. Ainda criança,

Даремною виявилась спроба гетьмана Івана Мазепи, в союзі з королем Швеції Карлом XII, визволити Україну: союзні війська були розгромлені російським царем Петром I в битві при Полтаві в 1708 році. В 1775 році російська цариця Катерина II наказала знищити козацьке поселення на острові Дніпра, розігнавши українську народну армію. Закінчилась звитяжна доба історії України, уславлена та оспівана романтиками, така люба для Тараса Шевченка, найшановнішого кобзаря українського народу до наших днів, який уособлює страждання та марні сподівання своєї батьківщини.

Навіть сьогодні, увійшовши до української хати, часто можна побачити портрет поета поряд з іконами святих, прикрашений, як і образи, вишитим рушником як прояв глибокої поваги та поклоніння. Слово поета й сьогодні зовсім не втратило свого значення перед лицем нового політичного сузір'я країни, оскільки читання віршів Шевченка студентською молоддю Київського університету біля його пам'ятника в сквері Шевченка сприймається як протистояння радянськими політичними органами, породжуючи незліченну кількість сучасних мучеників, які йдуть стежками поета та його героїв: з України в тюрми та каторжні трудові табори Сибіру, в шахти Уральських гір та до фортець - в'язниць на березі Каспійського моря.

Тарас Шевченко народився 9 березня 1814 року в с. Моринці Черкаської області. Через два роки сім'я переїхала в с. Кирилівка. Майбутній поет рано став сиротою без батька та матері, про це говорять його автобіографічні вірші. Він рано пізнав нужду та несправедливість.

foi obrigado a ser pastor de ovelhas alheias. Menino de treze anos, conscientiza sua condição de servo e órfão, chorando de mágoa, vendo de repente que a paisagem de sua aldeia era ofuscada pela miséria, dor, exploração. Uma amiga consola o menino com um beijo, e as duas crianças vão conduzindo as ovelhas de volta, esquecidas novamente da terrível realidade. Disso, nos conta o poema EU PASSAVA DE TREZE ANOS. Um outro, dedicado a ANDRY KOZATCHKOVSKY, narra a experiência na casa do sacristão, que lhe forneceu os estudos elementares: uma vez, Tarás roubou do beerrão uma pequena moeda, adquiriu com ela uma folha de papel e, dobrando-a, fabricou um caderno, enfeitando em torno suas páginas de desenhos e anotando aí seus primeiros versos. Foi por causa deste roubo, diz o poeta, que Deus o castigou a vida toda, enviando-o para longe da sua terra.

A necessidade de criar era, para Chevtchenko, uma demanda imperiosa, categórica. Seu talento poético desenvolvia-se junto com o talento de pintor, e a vontade de aprender pintura trouxe-o à propriedade do senhor Engelhardt, na aldeia de Vilchany. Tornou-se pajem, usando o tempo livre de serviço para a prática de desenho. Com o senhor, que nem sempre era compreensível com as ânsias artísticas do seu pajem, viajou a Vilna, depois a Petersburgo, onde teve oportunidade de estudar, por quatro anos, pintura e conhecer obras dos grandes vultos artísticos nacionais e estrangeiros. O jovem pintor tornou-se conhecido. Em 1838, seus compatriotas, amigos e admiradores compram sua carta de liberdade, e Chevtchenko principia a frequentar a Academia de Belas Artes.

Ще хлопчаком він був змушений пасти чужих овець. У тринадцять років він усвідомлює своє положення кріпака та сироти, плачучи від горя, зненацька побачивши своє село, затьмарене злиднями, болем, гнобленням. Подруга розраджує підлітка цілунком, і вони удвох женуть овець назад, знову забувши про страшну дійсність. Про це йдеться у вірші «Мені тринадцятий минало». Інший вірш, присвячений Андрію Козачковському, розповідає про випадок, що стався в будинку дядя, який був його вчителем початкової школи: якось Тарас вкрав у п'янички дрібну монету, купив за неї аркуш паперу та зробив з нього зошит, прикрасивши поля сторінок малюнками та записав у ньому свої перші вірші. Саме через цю крадіжку, каже поет, Бог покарав його на все життя, виславши його далеко з рідної землі.

Необхідність творити була для Шевченка настійною нагальною потребою. Його поетичний талант зростав разом з талантом художника, а бажання навчитись малювати привело його в покої поміщика Енгельгардта в селі Вільшани. Він став козачком, а у вільний від служби час вправлявся в малярстві. Разом зі своїм господарем, який не завжди поділяв пристрасть до малювання свого козачка, він поїхав до Вільнюса, а потім до Петербурга, де чотири роки вивчав живопис та познайомився з роботами видатних вітчизняних та зарубіжних митців. Молодий художник став відомим. В 1838 році його співвітчизники, друзі та шанувальники викупили його з кріпацтва, і Шевченко починає навчання в Петербурзькій академії мистецтв.

No entanto, muito mais do que a Academia de Petersburgo, deram-lhe a sabedoria do seu povo, a beleza da sua arte anônima, as canções da sua mãe que morreu ainda jovem e da sua irmã mais velha, Catarina. Dos ambulantes tocadores de kobza, lira e bandura, o poeta colhia a música do povo, proveniente dos tempos remotos, com afeição escutava baladas, as “dumy” históricas. Ele via que o povo miserável, não tendo meio de adquirir na cidade aquilo de que necessitava, fabricava para si mesmo objetos de uso diário, emprestando-lhes rara beleza de formas e colorido; a ânsia de uma vida mais feliz refletia-se nas pinturas das paredes das casas, nos ornamentos das portas, nos azulejos das lareiras, nos bordados das toalhas, ou nas tênues filigranas dos tradicionais ovos de Páscoa. Tudo isso lhe falava de uma cultura antiga e menosprezada, mas que possuía força para irromper um dia como poderoso vulcão.

O movimento que visava à libertação da servidão dos camponeses (a Fraternidade Cirilo-Methodiana), conhecimento de personalidades políticas progressistas, o levante dos decabristas, a leitura sistemática, o teatro, os concertos, as exposições de arte encarregam-se da formação ideológico-artística do poeta.

Chevtchenko pretendia publicar, seus primeiros poemas, no almanaque ANDORINHA do seu amigo, o poeta Yewghén Ghrebinka. A publicação atrasa, e um ano antes da mesma, em 1940, surge a primeira edição do KOBZÁR (= O Tocador de Kobza), o livro mais importante da Literatura Ucrâniana. Poucas obras do poeta foram publicadas separadamente, sendo hoje incluídas como partes integrantes do KOBZÁR. Esta obra oferece a imagem da Ucrânia, outrora gloriosa, feliz, florescente, mas depois

Однак більше ніж від Петербурзької академії він бере від народної мудрості, краси її безіменного мистецтва, пісень своєї матері, яка померла молодою, та старшої сестри Катерини. Від мандрівних кобзарів, лірників та бандуристів поет збирав народну музику, старовинні пісні, жадібно слухав історичні балади та думи. Він бачив, що бідні люди, які не мали грошей придбати в місті потрібні їм речі, самі виготовляли предмети щоденного вжитку, надаючи їм рідкісної гарної форми та колориту; жага щасливішого життя відображалась в настінних розписах хат, в орнаментах на дверях, кахлях печей, в вишивках на рушниках або в тонких філігранях великодніх писанок. Усе це говорило йому про древню знехтувану культуру, яка одного разу могла вибухнути, як потужний вулкан.

Рух, що ставив за мету звільнення селян від кріпацтва (Кирило-Мефодіївське братство), знайомство з прогресивними діячами політики, повстання декабристів, постійне читання, театр, концерти, художні виставки впливали на світоглядно-мистецьке формування поета.

Шевченко хотів видати свої перші поеми в альманасі «Ластівка» свого друга поета Євгена Гребінки. Публікація затягнулась і роком раніше виходу альманаху виходить в друк перше видання «Кобзаря», найвагомішої книги української літератури. Мало творів поета видавались окремим виданням, зараз вони входять в збірку «Кобзар». Цей доробок подає образ України, колись славної, щасливої, квітучої, яка потім стала пригнобленою, експлуатованою,

ofendida, explorada, dolorida, esperando pelos dias vindouros da Justiça, da Verdade, da Liberdade.

Nos anos seguintes, Chevtchenko visitou sua pátria e seus parentes que ainda sofriam na servidão. O encontro com a juventude passada era penoso. Havia, no entanto, certas recompensas: trabalhando numa comissão arqueográfica, o poeta viajava pelas cidades e aldeias pátrias, olhando sua beleza e sua desgraça, fazia muitas anotações e sonhava tornar-se mais tarde lente na Universidade de Kyiw.

No entanto, em 1847, por causa da sua ligação com a Fraternidade Cirilo-Methodiana, o poeta foi preso e enviado a servir num batalhão na fortaleza de Orenburgo, nos Urais. Seu exílio permitia um certo grau de liberdade. Embora o czar Nicolau I, da Rússia, lhe tivesse proibido de pintar e escrever, Chevtchenko o fazia às escondidas. Neste período, tomou parte em várias expedições pelo interior do continente asiático, até o Mar de Aral. Uma denúncia de que estava desobedecendo à disciplina, imposta aos presos, causou sua detenção e condenação a prisões em Orsk, Uralsk e, finalmente, Novopetrovsk à beira do Mar Cáspio, onde passou sete anos muito duros, que lhe roubaram resistência e saúde.

Apenas dois anos após a morte de Nicolau I, os amigos conseguem sua libertação e permissão de estabelecer-se em Petersburgo, já que a volta para a pátria lhe foi negada. Regressando à liberdade, o poeta torna a dedicar-se com intensidade às atividades artísticas e literárias, encontrando, no entanto, grande dificuldade em publicar suas obras. Os temas abordados por ele eram incômodos ao governo czarista.

згорьованою, і перебуває в очікуванні майбутньої справедливості, правди, свободи.

В наступні роки Шевченко побував на батьківщині, відвідав рідних, які все ще страждали в кріпацтві. Зустріч з минулою молодістю була болючою. Однак він мав деякі переваги: працюючи в археологічній комісії, поет мандрував містами та селами рідної землі, споглядав її красу та бачив біди, багато записував і мріяв пізніше повернутися викладачем в Київський університет.

Однак в 1847 році через його причетність до Кирило-Мефодіївського братства поет був заарештований та відправлений служити в батальйон Оренбурзької фортеці на Урал. У вигнанні він мав певну свободу. Незважаючи на заборону російського царя Миколи I, Шевченко потай малював і писав. В цей період він взяв участь в декількох експедиціях на азійському континенті, до Аральського моря. За доносом про недотримання режиму для ув'язнених він був затриманий і поневірявся у в'язницях Орська, Уральська і нарешті Новопетровська на березі Каспійського моря, де минуло сім дуже тяжких важких років, які відібрали в нього стійкість та здоров'я.

Тільки через два роки після смерті Миколи I друзі домоглися його визволення та дозволу проживати в Петербурзі, оскільки повернення на батьківщину було заборонене. Вийшовши на волю, поет повертається до активної художньої та літературної діяльності, натикаючись на великі перешкоди для публікації своїх творів. Теми, які він порушував, були незручними для царського уряду.

Só por pouco tempo e pela última vez, em 1859, o poeta pode visitar a pátria. A morte o colheu, no dia 10 de março de 1861, em Petersburgo, poucos dias antes da Abolição da Escravidão dos camponeses. Conforme seu desejo, seus restos mortais foram levados à Ucrânia e sepultados na Montanha do Monge em Kaniv, sobre o rio Dnipró, tão lindamente cantado por ele. Ainda hoje, este é o lugar de peregrinação para todos, a quem é cara a poesia ucraniana.

Ao todo, Chevtchenko gozou apenas nove anos de liberdade. Os restantes ele viveu como camponês-escravo, ou como preso ou exilado político, cujo único crime era amar sua pátria e viver para a poesia e a pintura.

A obra que Chevtchenko legou à posteridade pode ser dividida em quatro “momentos”:

- poesias líricas (autobiográficas, amorosas, patrióticas, filosóficas);
- baladas com fundo mítico-folclórico;
- poemas históricos;
- poemas “de destino”.

O primeiro grupo expressa toda a escala de emoções profundas, vacilando entre lembranças e saudades pungentes, queixas amorosas, o patriotismo fervoroso e a previsão profética dos tempos vindouros.

Repletos de mágoa e tristeza, de não poder viver na sua Ucrânia querida, são, entre outros, os poemas: TRÊS ANOS, CONTO NO CATIVEIRO, DIAS E NOITES, SONHO (Meus altos montes...), as dedicatórias A OSNOVIANENKO (Bramem os saltos, surge a lua...) e a M. MARKEVYTCH. NÓS CRESCAMOS JUNTOS, lembra os tempos da infância e resume o destino amargo que veio em seguida.

Tільки на короткий період востаннє в 1859 році поет може відвідати батьківщину. Смерть наздогнала його 10 березня 1861 року в Петербурзі, всього за декілька днів до відміни кріпацтва. За його бажанням його тіло було перевезене в Україну і поховане на Чернечій горі в Каневі поблизу ріки Дніпро, яку він оспівував з такою майстерністю. І сьогодні воно лишається місцем паломництва для всіх шанувальників української поезії.

Лише дев'ять років Шевченко був на свободі. Решту життя він прожив як кріпак або в'язень, або політичний вигнанець, єдиним злочином якого була любов до своєї батьківщини та бажання жити для поезії і малярства.

Твори, які Шевченко залишив для нащадків, можна поділити на чотири «періоди»:

- Ліричні вірші (автобіографічні, любовні, патріотичні, філософські);
- Міфічно-фольклорні балади;
- Історичні поеми;
- Поеми «про долю».

Перша група виражає всю гаму глибоких почуттів, спогади та гострий сум, любовний жаль, палкий патріотизм та пророче передбачення майбутніх часів.

Сповнені печаллю та сумом через неможливість жити на своїй Україні милій серед інших поеми періоду «Три літа», «Лічу в неволі дні та ночі», «Сон» (Гори мої високії ...), присвяти «До Основ'яненка» (Б'ють пороги, місяць сходить ...) та до М. Маркевича. У вірші «Ми вкупочці колись росли» поет згадує часи дитинства та оповідає гірку долю, що прийшла йому на зміну.

As queixas amorosas, como NOITES VIRGENS e DUMKA, I até IV, alternam o personagem que fala (ora é a moça, ora é o cossaco). Trata-se, em geral, de amor que se frustrou, que não chegou a desabrochar, que foi impedido pelo destino ou pelos “homens maus”. O poeta mostra-se solidário com os amantes. Estes carregam em suas pessoas a imagem da beleza e do lirismo inocente, singelo e frágil, predestinado ao fim prematuro, causado pelo impacto com o mundo hostil externo.

Um outro clima emotivo mostram as poesias patrióticas, como a louvação ao poeta classicista ucraniano Iván Kotliarevsky (À ETERNA MEMÓRIA DE KOTLIAREVSKY), com bruscas mudanças de ritmo, que a tornam mais movimentada, irrequieta. Na apaixonada poesia, O LOUCO, sentimos revolta e zombaria (Um louco é o único, no meio da gente com caráter de lacaios, que ousa bater no rosto do general Bibikov, o governador da região de Kyiw, Podilha e Volínia. Chevtchenko o considera “o único cossaco no meio de pastores de porcos”).

Chevtchenko escreveu seu TESTAMENTO, com grande emoção, unindo os sentimentos contraditórios de ódio com supremo amor, rebeldia contra Deus, em face às injustiças na Ucrânia, com uma piedade singela - ambas as coisas, tão características para a atitude romântica:

*“Quando eu morrer, deitai-me
Dentro da colina
No meio da estepe larga
Da amada Ucrânia.*

*De onde se vêem os campos,
Da messe floridos,
E de Dnipro alcantilado
Ouve-se o bramido.*

Любовна туга, яку віршах «Дівичії ночі» та «Думка» I-IV, висловлюється від імені різних персонажів (то від дівчини, то від козака). Загалом йдеться про втрачене кохання, яке не розцвіло, на заваді якого стала доля або «лихі люди». Поет на боці закоханих. Вони уособлюють в собі образ краси та невинного ліризму, простого та недовговічного, приреченого до передчасного кінця через зіткнення з ворожим зовнішнім світом.

Іншим духом пройняті патріотичні поезії, як, наприклад, вірш на славу українського поета класика Івана Котляревського («На вічну пам'ять Котляревському»), з різкими змінами ритму, які роблять його більш живим, бурхливим. Упристрасній поезії «Юродивий» чується протест і глузування (Юродивий - єдиний в натовпі людей з характером лакеїв, хто наважується боротися проти генерала Бібікова, київського, подільського і волинського генерал-губернатора. Шевченко вважає його «одним козаком із мільйона свинопасів»).

«Заповіт» Шевченка написаний дуже емоційно, в ньому поєднуються суперечливі почуття ненависті з божественною любов'ю, протестом проти Бога через несправедливість на Україні, з щирою любов'ю, - і ті та інші є таким характерним для романтичної лінії поведінки:

*Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Вкраїні милій,*

*Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.*

*Quando ele levar da pátria
Até o mar, com brados,
O sangue vil, inimigo,
Deixarei meus prados*

*E meus montes azulados,
Erguerei a prece
Até Deus, a quem minha alma
Hoje não conhece.*

*Sepultai-me e levantai-vos,
Irmãos algemados,
E regai a liberdade
Com sangue tirano.*

*Na família numerosa
Na feliz, na salva,
Lembraí-vos de mim com boa
Tranquila palavra.*

*Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... - отоді я
І лани, і гори -*

*Все покину, і полину
До самого Бога
Молитися... А до того
Я не знаю Бога!*

*Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.*

*І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.*

(Tradução de Nicolás Hec e Wira Selanski)

Finalmente, o poeta é também “a voz que clama no deserto”: o profeta, o mestre. O poema AOS MORTOS, VIVOS E NÃO NASCIDOS, admoesta o povo para aprender o que é estrangeiro, mas de não renegar o que é nativo e “abraças irmãmente o irmão menor”. O TESTAMENTO pede que a memória do poeta continue viva numa palavra amiga, no meio da gente livre.

Ao segundo “momento”, de obras chevtchenkianas, pertencem baladas com fundo mítico-folclórico. Todas elas possuem um elemento imponderável. Seu clima é feitiço, sortilégio, maldição, encantamento.

Зрештою, поет є також «голосом волаючого в пустелі»: пророк, вчитель. Поема «І мертвим, і живим, і ненародженим» закликає людей і чужому навчатись і свого не цуратись та обійняти найменшого брата. В «Заповіті» поет просить, щоб народ пом'янув його незлим тихим словом у вольній сім'ї.

До другого періоду творчості Шевченка належать міфічно-фольклорні балади. В них усіх наявний елемент потойбічності. Вони наповнені ворожбою, чаклунством, заклинаннями, чарами.

Acontecem coisas maravilhosas, mas também terríveis. Estes elementos são, provavelmente, colhidos das crendices populares e pertencem às camadas míticas mais antigas, pagãs. O belo é embutido dentro do contexto de fantasmagórico. (Aspectos paralelos encontramos entre os mitos celtas e mitos germânicos). Na balada O FREIXO, a moça, cansada de esperar por seu bem-amado, vai à feiticeira à procura de remédio. Esta lhe oferece um filtro que deve ser tomado ao luar. Depois do primeiro gole, a moça esquece a mágoa do amor. Depois do segundo, ouve o trote do cavalo que lhe traz seu bem-amado. Depois do terceiro gole, a moça se transforma num freixo. A balada SEREIA, conta que sua mãe afoga sua filha, para que esta vingue sua desgraça de mãe, no homem que a seduziu. No entanto, a mãe-pecadora continua festejando nos palácios, esquecendo-se de sua filha-russalka. Quando vai, numa noite de luar, passear junto ao rio, as sereias a pegam e matam com cócegas. Um tema parecido, possui a balada AFOGADA: uma viúva tem ciúmes da sua filha, mais bela do que a mãe, e se mata, com ela, no rio. A filha se torna uma russalka e causa a morte de um pescador jovem, que se enamora dela. Na balada AÇUCENA, a filha bastarda, de um fidalgo, morre rejeitada por todos e renasce como açucena, para alegrar o povo que causou sua morte, cortando suas longas tranças. A balada FILHA DO SACRISTÃO, fala sobre uma bela donzela rica que despreza, num baile, um pobre jovem, o qual se vinga cruelmente; depois de alguns anos, ele volta rico e sedutor, desgraçando a soberba moça e, mais tarde, jogando seu filhinho no poço, acusando-a de crime perante o povo. A filha do sacristão é enterrada viva com sua criança afogada, e o amante diabólico torna-se imortal para seduzir outras jovens. Em DOIS FREIXOS,

Кояться дивовижні і разом з тим жахливі речі. Можливо, ці елементи взяті з народних вірувань і належать до найглибшого міфічного пласту, до язичницького. Прекрасне криється в контексті фантазмагоричного. (Подібні аспекти зустрічаються в міфах кельтів та германців). В баладі «Тополя» дівчина, яка втомилась чекати на свого милого, йде до ворожки і просить у неї допомоги. Ворожка дає їй зілля і каже випити його при світлі місяця. Після першого ковтка дівчина забуде про гіркоту кохання. Після другого почує, як тупне кінь ногою і прибуде козаченько. Після третього ковтка дівчина обернеться на тополю. Балада «Русалка» розповідає про матір, яка втопила свою дочку, щоб покрити свій гріх з паном. Тим часом грішна мати продовжує розкошувати в палатах, забувши про дочку-русалку. Коли однієї ночі вона вийде прогулятися берегом річки при світлі місяця, русалки схоплять її і залоскочуть. Подібною є тема балади «Утоплена»: вдова заздрить своїй дочці, що краща за неї і топиться разом з нею в річці. Дівчина перетворюється на русалку і через неї гине молодий рибалка, що в неї закохався. В баладі «Лілея» позашлюбна донька вельможі помирає, усіма покинута, і перетворюється на русалку, аби розвеселяти людей, через яких вона загинула, бо вони обрізали її довгі коси. Балада «Донька дяка» розповідає про красиву багату панянку, що на танцях принижує бідного хлопця, який потім жорстоко відомстить їй. Кілька років потому він стає багатим і привабливим і нехтує дівчиною. Юнак кидає її сина в колодязь, звинувачуючи перед народом у злочині саму дівчину. Доньку дяка ховають заживо разом з її утопленим дитям, а диявольський коханець стає безсмертним і продовжує зваблювати інших дівчат. У вірші «Дві тополі» дві дівчини-чаклунки закохуються в

duas moças feiticeiras se enamoram do mesmo cossaco. Ele brinca com ambas, não toma o amor a sério. Descobrendo isso, as moças o envenenam, com uma poção, e ficam transformadas em freixos que crescem em seu túmulo.

Aparte mais significativa da obra de Chevtchenko abrange os poemas históricos. O passado da Ucrânia surge em ouro e púrpura, sangue e lágrimas, risos e cantos. Em geral, é o velho “kobzár”, o bardo, quem canta estas histórias ao povo como nos diz o poema PEREBENDIA. O velho sabe o que o povo gosta de ouvir: os rapazes preferem cantigas alegres sobre a hospedeira, os casados - sobre a sogra má, as moças - cantigas de saudades; há quem prefira cantigas religiosas, ou, então, históricas, como aquela sobre a destruição da sede dos cossacos, a Sitch Zaporoga. O velho kobzár, que sabe alegrar o povo, é solitário no seu meio. Ele não possui nem casa, nem riquezas, nem família. Seu lar é a estepe larga... Os poemas, sobre o passado cossaco, formam um ciclo especial. Chevtchenko lembra os chefes famosos, amados pelo povo: IVÁN PIDKOVA, que conduziu seus barcos ligeiros até Constantinopla contra os turcos; GHAMALIYA, que libertara os cativos companheiros numa destas expedições; Semén Paliy (O MONGE) que termina seus dias como monge no Mosteiro de Cristo entre os Montes (Mejyghirsky Spas). Outro chefe é lembrado no poema CHVATCHKA, louvando um ghet'man que chefou o levante do povo contra os nobres poloneses. NO DOMINGO SANTO, fala sobre a escolha do ghet'man Iván Lobodá que, por causa da sua idade avançada, transfere a chefia para Pauló Kravtchenko-Nalyvayko.

одного і того ж козака. Він грається з обома та не сприймає любов серйозно. Довідуючись про це, дівчата дають йому отруйне зілля, а самі перетворюються на тополі, які виростають на могилі юнака.

Найбільш важлива частина творчості Тараса Шевченка включає в себе історичні поеми. Минуле України постає перед нами в золотих та пурпурових тонах, сповнене сліз і крові, сміху та співів. Зазвичай, старий кобзар, музика співає ці історії для народу, як наприклад, у поемі «Перебендя». Старий чоловік знає, що до вподоби народові. Юнаки люблять веселі пісні про хазяйок, одружені чоловіки - пісні про свекруху, дівчатам до вподоби сумні співи; дехто любить релігійні чи історичні пісні, як, наприклад, пісні про знищення козацького центру - Запорозької Січі. Старий кобзар, який вміє розвеселити народ, завжди самотній у своєму середовищі. У нього немає ні хати, ні багатств, ні родини. Його дім - степ широкий... Поеми про козацьке минуле входять до окремого циклу. Шевченко згадує відомих гетьманів, яких любив народ: Івана Підкову, який довів свої швидкі човни аж до Константинополя у битві проти турків; Гамалію, який звільнив поневолених своїх товаришів в одній із цих подорожей; Семена Палія («Чернець»), що проводить останні дні свого життя ченцем в монастирі Спаса серед гір (Межигірський Спас). Інший гетьман згадується в поемі «Швачка», прославляючи гетьмана, що очолив народне повстання проти польських вельмож. У вірші «У неділеньку у святую...» Шевченко розповідає про вибір гетьмана Івана Лободи, який через свій старий вік передає керування в руки Павла Кравченка-Наливайка.

Um outro ciclo fala sobre as lutas da Ucrânia contra os fidalgos poloneses. O VALE FRIO lembra o levante dos “ghaydamaky”, dos camponeses ucranianos que se revoltaram contra a polonização do território pátrio, exterminando cruelmente os intrusos. O poema NOITE DE TARÁS, descreve os acontecimentos de 1630, que terminaram com a vitória dos rebeldes. LEMBRO-ME NO CATIVEIRO, evoca um sonho do poeta quando criança: ele vê abrir-se um túmulo na estepe e dele sair um cossaco, um velho mago, que o leva para conhecer o que está dentro da sepultura: o menino vê muitos cossacos mutilados e aprende estar aí sepultada a liberdade da Ucrânia. Em seguida, este cossaco lhe conta a história da sua vida: a injustiça contra o povo e a terrível vingança dos injustiçados, na qual tombaram também seres inocentes, como sua filha, desgraçada pelos senhores fidalgos. O maior poema deste ciclo, é intitulado GHAYDAMAKY; o poeta recebe visita do passado: os ghet'mans cossacos vão assentar-se na sua casa, os cossacos vêm dançar; o mar azul canta, a moça sonha, a estepe azul, o freixo sussurra... Ele não está mais só. Então, ele se lembra da Confederação Polonesa, quando os nobres pretendiam polonizar e explorar a Ucrânia, provocando com isso o levante do povo.

Não vamos esquecer que é o tempo da Guerra dos Trinta Anos na Europa Ocidental e que nela se travavam lutas religiosas sangrentas entre os católicos e os protestantes, famosas por sua crueldade de ambas as partes. No palco da Ucrânia, as lutas se passam entre poloneses-católicos e os ucranianos-ortodoxos. É evidente que Chevtchenko toma o partido dos ucranianos, já que não foram eles os invasores de domínios alheios.

Інший цикл присвячений битвам України проти польських вельмож. В “Холодному Яру” згадується про повстання гайдамак, українських селян, які повстали виступили проти ополячення українських земель, під час якого усі повстанці порушники жорстоко карались. Поема «Тарасова ніч» розповідає про події 1630 р., що увінчалися перемогою повстанців. «Памятаю про неволю» пригадує дитячий сон поета. Він бачив, як відкривалася в степу могила, а звідти виходив козак, старий чаклун, який взяв хлопчика з собою, щоб показати йому, що всередині могили. Тарас бачить багатьох покалічених козаків і розуміє, що на дні цієї могили похована свобода України. Старий козак починає розповідати хлопчині історію свого життя. Він розповідає про несправедливість проти народу і жахливу помсту скривджених людей, в якій загинуло багато невинного населення, як наприклад, його донька, скривджена вельможними панами. Найбільшою поемою цього періоду є «Гайдамаки». В гості до поета приходять персонажі з минулого. У нього вдома сідають козацькі гетьмани, а козаки починають танцювати. Синє море співає, дівчина мріє, степ синіє, шепоче тополя... Він уже не сам. Він згадує про Польську Конфедерацію, коли вельможі хотіли ополячити та експлуатувати Україну, породжуючи цим народне повстання.

Не слід забувати, що це був час Тридцятилітньої Війни на Заході Європи, під час якої проходили криваві релігійні битви між католиками та протестантами, битви, які славилися своєю жорстокістю з обох сторін. На українській сцені битви проходять між польськими католиками та православними українцями. Зрозуміло, що Шевченко на боці українців, оскільки вони не завойовували чужих земель.

O longo poema conta, como o órfão Yarema, empregado numa casa judia, une-se aos revoltados em torno de Zalizniák, enquanto sua bem-amada Oksana é raptada e levada para o palácio. Depois da sangrenta batalha em Tcherkassy, Yarema liberta Oksana e casa-se com ela, unindo-se em seguida ao exército de Gonta que devasta a cidade de Uman', onde mata seus próprios filhos, nascidos de uma mãe polonesa. Em seguida, ele próprio é preso e esquartejado. Zalisniák morre de tristeza, sabendo da morte do companheiro, e os revoltados se dispersam.

Este poema é impressionante pelas atitudes extremistas dos personagens. É inesquecível a cena em que Gonta chora sobre os corpos de seus filhos, cavando-lhes sepultura, beijando seus olhos mortos.

O terceiro ciclo conta as injustiças contra a Ucrânia, cometidas pelo czarismo russo. Em TÚMULO PROFANADO e em TCHYGHYRYN, o poeta lembra como os russos reviravam na Ucrânia túmulos antigos, nas estepes, procurando tesouros escondidos, encontrando dentro apenas ossadas cossacas. HÁ UMA ALDEIA EM SUBOTIW queixa-se do ghet'man Bohdán Khmelnytsky, que fez pacto com a Rússia. IRJAVETS fala do ícone milagroso de Nossa Senhora, na igreja dos cossacos que chora pelos seus devotos filhos, derrotados pelo czar Pedro I. No longo poema A GRANDE CAVERNA, o poeta se revolta contra o imperialismo russo na sua pátria. Ele chama esta obra de "mistério" e introduz como personagens narrativas três almas (= três pássaros brancos), três corvos e três tocadores de lira. As três almas contam

Велика поема розповідає, як сирота Ярема, найманець у єврейському домі, долучився до повстанців під керівництвом Залізняка, а за той час його кохану Оксану викрали і повезли до панського палацу. Після кривавої битви під Черкасами Ярема визволяє Оксану і одружується з нею. Згодом він долучається до війська Гонти, що спустошило м. Умань, де гетьман вбиває власних синів, які народилися від матері полячки. Згодом його самого беруть в полон і шматують на частини. Дізнавшись про смерть друга, Залізняк помирає з горя, а повстанці розходяться в різні боки.

Поема вражає крайніми позиціями персонажів. Незабутньою є сцена, в якій Гонта плаче над тілами своїх синів, копаючи їм могилу і цілуючи їхні мертві очі.

Третій цикл творчості Шевченка розповідає про несправедливості, вчинені російським царизмом в Україні. В «Розритій могилі» та в «Чигирині» поет згадує, як росіяни перевертали древні могили в степах, шукаючи сховані в них скарби, і знаходили всередині лише козацькі кістки. У вірші «Стоїть в селі Суботові...» Шевченко скаржиться на гетьмана Богдана Хмельницького, який підписав договір з Росією. «Іржавець» розповідає про чудотворну ікону Богородиці в козацькій церкві, що плаче за своїми вірними синами, які програли війну з Петром I. У великій поемі «Великий льох» поет повстає проти російського імперіалізму на своїй Батьківщині. Він називає її «містерією» і вводить три розповідні персонажі - три душі (три білих птаха), три ворони і трьох музикантів, які грають на лірі. Три душі розповідають, чому їх не впустили в рай. Одна з

porque não foram aceitas no paraíso: uma cruzou com baldes cheios o caminho do tzar, o que significa na credence popular, boa sorte; outra deu água para o cavalo do soberano; a última sorriu para a tsarina Catarina II, a “loba faminta da Ucrânia”. Os três corvos discutem as novidades políticas, exploração, injustiças. Aí, há uma previsão: uma mãe deve dar à luz dois filhos: um será seu libertador, outro seu carrasco. Nessa imagem, o poeta identifica sua pátria. Os três tocadores de lira contam a glória de Ghet'man Khmelnytsky que, no entanto, cometeu o grande erro de confiar em russos. Agora, eles cavam na sua propriedade em Subotiw, à procura da Grande Caverna repleta de tesouros lendários...

Um outro “ludus” histórico, a maior obra de Chevtchenko, é a “comédia” SONHO (Cada um tem seu destino...). O poeta volta ébrio para casa, refletindo sobre a injustiça, justificando seu estado: ele bebe apenas seu próprio sangue, não o sangue alheio. Em seguida tem um sonho, voando atrás de uma coruja, contemplando sua terra natal que lhe parece ser um verdadeiro paraíso, de tão bela que se ostenta a seus olhos. Aos poucos ele percebe a desgraça no meio de toda aquela beleza natural: repara como os exploradores tiram do miserável o casaco, junto com sua pele, para fazer desta sapatos para os filhos do tzar. Assiste como crucificam uma viúva, por não ter tido meios de pagar o imposto e levam à força, seu único filho e sustento, para servir na guerra. Observa como, a moça e seu filho bastardo, são rejeitados pelo povo, enquanto seu amante, o fidalgo, vende escravos para poder esbanjar em banquetes. Os verdugos reinam, os cativos trabalham nas

повними відрами перейшла дорогу цареві, що за народним віруванням приносить фортуна. Інша дала води коневі його величності, що в народі теж на щастя. Остання посміхнулася цариці Катерині II, «голодній вовчиці України». Три ворони обговорюють політичні новини, експлуатацію народу та несправедливість. У вірші згадується про пророцтво, згідно з яким одна жінка народить на світ двох синів: один стане її визволителем, а інший - її катом. В цьому образі поет вбачає свою батьківщину. Три музики оповідають славу гетьмана Богдана Хмельницького, який скоїв страшну помилку, довірившись росіянам. Тепер вони за наказом копають на своїй території в Суботові Великий Льох, повний легендарних скарбів...

Інша історична «гра», найбільший твір Шевченка, це «комедія» «Сон» (У кожного своя доля...). Поет повертається додому п'яним і розмірковує над несправедливістю життя, виправдовуючи свій стан: він п'є лише свою кров, а не чужу. Потім Шевченку сниться, що він летить за совою, милуючись рідною землею, що схожа на справжній рай, такою гарною, що аж вихваляється в нього на очах. Та зовсім швидко поет бачить людську убогість серед всієї тієї краси природи. В його око впадає, як експлуататори знімають піджак із бідняка разом зі шкірою, щоб зробити з неї черевики для царських синів. Він стає свідком розп'яття однієї вдови за те, що вона не мала чим заплатити податки, а її єдиного сина, її єдину опору силою забирають служити на війну. Шевченко бачить, як дівчину зі своїм позашлюбним сином викидають на вулицю, в той час як її коханець, вельможа, продає кріпаків, щоб могли розгулювати на банкетах. Кати об'єднуються. Невільники працюють в

minas sob grilhões, para fornecer ouro para o tzar. O poeta sobrevoa uma cidade de cem igrejas e palácios. Um cidadão ridiculariza sua fala ucraniana. Invisível, o poeta penetra no palácio, onde assiste a uma cena bizarra: o tzar e a tsarina, desmistificados, parecem-lhe fantoches convencidos, absurdos. O tzar bate no rosto do primeiro fidalgo, este se vinga no menor, o menor num subalterno e assim por diante, as bofetadas se propagam até às ruas, onde o povo se alegra porque o tzar está se divertindo. Visitando a capital russa, o poeta se lembra de que os mais ilustres dos seus tzares, Pedro I e Catarina II, eram antropófagos dos ucranianos. Das peles dos cossacos, o tzar fez seu manto de púrpura. Sobre os ossos dos cativos ucranianos, os tzares construíram sua capital.

Os poemas “de destino” abrangem longe a maior parte da obra de Chevtchenko. O poeta narra várias vidas, na sua maioria terríveis, onde predominam injustiça, violência, miséria, exploração, encobrendo sentimentos de amor, fidelidade e a maravilhosa humanidade que perdoa aos malvados e ilumina os sofredores. Com poucas exceções, estes poemas lidam com a realidade em que viveu Chevtchenko.

Alguns destes poemas têm caráter próximo ao folclore. A este grupo pertencem *NO DOMINGO NÃO DANÇAVA*, *O LENÇO*, *O VIBURNO* e *NOSSA CATARINA*. Os três primeiros são poemas de espera pelo bem-amado, que não volta. O primeiro partiu como mercador de sal e morreu de peste, e a moça enfeitada a cruz de seu túmulo com o lenço bordado, entrando em seguida no convento. O segundo é trazido da guerra, morto num caixão pintado, e a sela do seu cavalo é enfeitada

шахтах, заковані в кайдани, щоб постачати цареві золото. Шевченко пролітає над містом із сотнею церков та палаців. Один з його жителів сміється над українською мовою поета. Невидимий, Шевченко проникає до палацу, де споглядає незвичну сцену. Цар і цариця де містифіковані здаються йому абсурдними самонадійними маріонетками. Цар дає ляпас своєму вельможі, той мститься молодшому за його званням, а той іще молодшому, і так ляпаса розповсюджуються аж на вулиці, де люди радіють, тому що цар розважається. Відвідуючи столицю Росії, поет згадує, що її найвидатніші володарі, Петро I і Катерина II, були людоджерами, які їли українців. Зі шкір козаків цар пошив собі пурпурову мантию. А на кістках поневолених українців вони збудували свою столицю.

Поеми «про долю» включають в себе більшу частину творів Шевченка. Поет розповідає різні історії життя, переважно жакливі, в яких панують несправедливість, жорстокість, бідність, експлуатація. Приховані почуття кохання, вірності та незвичайної людяності, яка пробачає злочинів та просвітлює тих, хто страждає. За виключенням небагатьох, всі ці поеми борються з реальністю, в якій жив Шевченко.

Деякі з цих поем близькі за своїм характером до фольклору. До цієї групи входять «У неділю не гуляла...», «Хустка», «Калина», «Наша Катерина». Три перших поеми розповідають про очікування на нареченого, який не повертається. В першому вірші юнак їде продавати сіль і помирає від чуми, а дівчина прикрашає вишитою хусткою хрест на його могилі, а згодом йде в монастир. У другому хлопця приносять мертвим із війни в розмальованому гробу, а сідло його коня

com o lenço bordado por sua noiva. O terceiro, desaparece no estrangeiro, e a moça morre de saudade, esperando por ele junto a um pé de viburno. O último poema fala da bela Catarina, que tem três pretendentes e promete ser mulher daquele que libertar seu irmão do cativo tártaro. Dois morrem neste empreendimento, mas o terceiro, Iván Yarochenko, liberta a jovem. Quando chegam à casa de Catarina, esta confessa ter enganado Iván - pois o libertado é seu bem-amado. Iván decapita com um golpe de sabre a moça traiçoeira e convida o companheiro a sair fora da casa maldita. Os cossacos confraternizam-se na estepe.

De pungente tristeza é a história de CATARINA (um personagem do mesmo nome do poema anterior, mas de caráter inteiramente diferente). A jovem Catarina se encanta por um soldado moscovita e fere a tradição e os costumes da sua sociedade. Enquanto o soldado parte para a guerra contra a Turquia, ela tem um filho. A aldeia zomba da infeliz, os pais se veem obrigados a mandá-la embora para Moscóvia, e ela enfrenta um caminho desconhecido, cheio de obstáculos, pedindo esmola. No meio do inverno, encontram-na tropas de soldados, de volta da expedição, e debocham da infeliz. Catarina chega a encontrar novamente seu bem-amado, agora oficial, que a despreza. Em vão seus rogos, suas palavras de amor. O jovem sequer espera para ver seu filho, que Catarina abrigou numa casa bondosa que os acolheu. Vendo que não poderá mover um coração de pedra, Catarina se afoga. Seu filho, mais tarde, torna-se guia de um velho kobzár. Um dia, chega uma rica carruagem com uma família moscovita. A

прикрашене вишитою хусткою його нареченої. У третьому юнак зникає безвісти за кордоном, а дівчина помирає з туги, чекаючи на нього разом з кущем калини. Остання поема розповідає про красуню Катерину, яка мала трьох залицяльників, і обіцяє свою руку тому, хто визволить її брата із татарського полону. Двоє юнаків помирають під час цієї пригоди, та третій, Іван Ярошенко, визволяє хлопця. Коли вони приходять до дому Катерини, вона зізнається, що обманула Івана, тому що той, кого він визволив - її наречений. Іван ударом шаблі відрубує голову зрадливої дівчини і запрошує товариша піти геть з проклятої хати. Козаки братаються в степу.

Проникливо сумна історія «Катерини» (персонаж з таким самим іменем, як і в попередньому творі, але з абсолютно іншим характером). Молода дівчина Катерина закохується в московського солдата, порушуючи звичаї та традиції суспільства, в якому вона живе. Коли юнак іде на війну проти Туреччини, в неї народжується син. Все село насміхається з нещасної дівчини. Її батьки змушені відправити її до Москви, і дівчина йде назустріч незнайомій дорозі, сповненій перешкод, просячи милостиню. Посеред зими на дорозі вона зустрічає загін солдатів, які поверталися з завдання. Вони починають знущатися з дівчини. Катерина знову зустрічає свого коханого, тепер уже офіцера, та він нехтує нею. Марними стануть дівочі молитви та слова кохання. Юнак навіть не зупинився, щоб подивитися на свого сина, якого Катерина заховала в домі добрих людей, які дали їй притулок. Катерина розуміє, що не зможе зворушити кам'яного серця солдата, і топиться. Згодом її син стає поводителем старого кобзаря. Одного разу повз хлопця та старого музику проїздила коляска заможної москальської сім'ї.

senhora chama a criança para lhe dar alguns trocados. O senhor junto dela reconhece o pequeno Ivás' seu filho, mas finge não conhecê-lo, partindo em seguida. O velho kobzár e o menino, rezam ao levantar o sol e seguem seu caminho.

A mãe solteira é o tema do poema SERVA. Ghanna coloca seu filhinho junto ao cercado de uma casa abastada, onde mora um casal idoso, sem filhos. Este adota, com alegria, a criança. Mais tarde, aparece uma mulher que é aceita como serva. A vida toda a boa Ghanna se dedica ao serviço e ao cuidado de Markó, rejeitando todos os privilégios. O filho cresce, torna-se homem, casa, tem filhos e Ghanna vai a Kyiv agradecer a todos os santos por sua felicidade. Só no leito da morte ela confessa, a Markó, ser sua mãe.

A figura materna, tão querida ao poeta, é exaltada também no poema NO NOSSO PARAÍSO TERRESTRE.

De maravilhosa humanidade é o poema O CEGO (uma outra versão do mesmo que chama-se PRISIONEIRO). O velho tocador de kobza conta a Stepán, que ele é apenas seu filho de criação e que Yaryna não é sua irmã. Stepán parte no dia seguintes para unir-se à Confraria Cossaca, prometendo voltar após dois anos e casar com Yaryna. Ele volta só após muitos anos, cego, pois esteve na prisão turca, de onde tentou fugir, mas os turcos o alcançaram e vazaram seus olhos. Ele foi libertado pelos confrades e tornou-se kobzár, cantando a história da gloriosa Confraria, agora arruinada por Catarina II. Yaryna casa-se com o cego. O casal vive

Paní покликала до себе хлопчика, щоб дати йому дрібні гроші. Пан, що був разом з нею впізнає в Івасевому обличчі свого сина та вдає, ніби не впізнав його і їде геть. Хлопець та старий кобзар моляться на заході сонця і продовжують свій шлях.

Мати-одиначка стає темою поеми «Наймичка». Ганна кладе свого синочка під тиним оселі заможного подружжя, яке не має дітей. Чоловік з жінкою радісно всиновлюють дитину. Згодом з'являється жінка, яку вони наймають для роботи по дому. Все життя добра Ганна присвячує домашньому господарству, доглядає за Марком і відмовляється від усіх благ. Її син виріс, став чоловіком, одружився, завів дітей, а Ганна вирішує поїхати до Києва, аби подякувати усім святим за своє щастя. Лиш на смертному одрі Ганна зізнається Маркові, що вона його матір.

Дорога поетові материнська фігура постає також в поемі «В нашій раї на землі».

Неймовірно людяна поема «Сліпий» (інший варіант цієї ж поеми називається «Невольник»). Старий кобзар розповідає Степанові, що він, насправді, його прийомний син і що Ярина йому нерідна сестра. Наступного дня Степан йде вступати до козацького братства, даючи Ярині обіцянку повернутися через два роки і одружитися з нею. Та повертається він лише багато років потому сліпий, бо потрапив до турецького полону, звідки спробував втекти, проте турки наздогнали козака і викололи йому очі. Його побратими визволили юнака, і він став кобзарем, оповідаючи героїчну славу козацького братства, зруйнованого Катериною II. Ярина виходить заміж за сліпця. Подружжя щасливо зажило разом з батьком

feliz, com o velho pai e o filhinho, que lhes nasce mais tarde.

SE TU FOSSES SENHOR é igualmente uma narrativa que se mostra solidária com o sofrimento: Uma moça é salva de estupro por um jovem que mata o perverso filho do fidalgo. Ele é preso e enviado acorrentado à Sibéria. A moça libertada celebra mais tarde o casamento. Com três carruagens chega o cortejo à taberna na estepe. A própria noiva oferece aguardente aos cativos que lá pararam, a descansar de sua longa caminhada. Entre eles, a moça vê seu libertador. De noite, quando estão preparando seu leito nupcial, a noiva sai da casa e desaparece. Sabe-se depois, que ela seguiu o cativo até a Sibéria.

Outras obras contam as injustiças cometidas pelos nobres. No poema PRINCESA, o duque malvado casa-se com uma moça do povo, que sofre com este casamento, contra sua vontade. Sua única felicidade é a filhinha, que dela cuida até a morte. Depois, a princesa estuda em Kyiv. Enquanto o devasso pai festeja e esbanja, o povo sofre fome e miséria. A princesa visita as casas pobres trazendo alívio. Ela é chamada de “santa”, pelo povo. O pai a viola depois de um banquete. A princesa incendeia o celeiro e foge, entrando no mosteiro de Tchyghyryn, onde morre pouco tempo depois. Um parecido tema possui MARYNA. Uma noiva foi roubada pelo fidalgo, e o noivo foi enviado para servir ao exército. Debalde, a mãe pede pela moça. a velha é enxotada, mordida pelos cachorros do palácio. Quando o fidalgo quer violar Maryna, esta o mata, incendiando o palácio. Enlouquecida, foge com sua mãe para os campos. Os senhores morrem queimados, e o

Степана, маленьким синопком, який згодом в них народився.

«Якби ти був паном» схожа розповідь, що співчуває своєму страждальному героєві. Молода дівчина стала жертвою зґвалтування панського сина, та один юнак рятує її, вбиваючи розпусника. Його заарештовують і відсилають до в'язниці в Сибір. Врятована дівчина згодом святкує весілля. Три коляски під'їжджають до колиби в степу. Сама наречена подає невірникам горілку, які зупинилися, щоб відпочити з довгої дороги. В одному з них дівчина впізнає свого рятівника. Вночі, коли готують їх шлюбне ложе, наречена вийшла з хати і зникла. Згодом люди дізналися, що вона пішла за невірником аж до Сибіру.

Інші твори розповідають про несправедливі вчинки вельможних панів. В поемі «Княжна» злий князь одружується з простою дівчиною з народу, яка страждає через цей шлюб проти власної волі. Єдина її розрада - донька, яка про неї піклується аж до смерті. Потім юна княгиня стає навчатися в Києві. Доки її розпусний батько святкує та розгулює, народ страждає від голоду та бідності. Княгиня відвідує хати бідних людей, полегшуючи їхні страждання. В народі її починають називати «святою». Батько ґвалтує її після одного з банкетів. Дівчина підпалює комору і тікає, йдучи в Чигиринський монастир, де скоро помирає. Схожа тема в поемі «Марина». Молоду наречену викрадає один вельможа, а нареченого забирають служити у війську. Марно матір просить за доньку. Стару, покусану собаками жінку виганяють з панського палацу. Коли вельможа захоче зґвалтувати Марину, вона вбиває його і підпалює палац. Збожеволівши, дівчина разом з матір'ю тікають в поле. Пани гинуть в пожежі, а

povo encontra, nos campos na primavera, os cadáveres da mãe e da filha.

No poema PETRUS', uma família fidalga, empobrecida, casa sua filha com um velho general, julgando tornar, com suas riquezas, a jovem feliz. Esta encontra seu consolo no mísero pastor Petrus', que é aceito pelo casal como filho, educado e posto em liberdade. A esposa do general se apaixona pelo jovem e envenena seu marido. Petrus' se acusa, perante o povo, de crime, e é conduzido à prisão, na Sibéria.

Na obra O POÇO MOSCOVITA, um órfão casa-se com a filha de uma viúva. Com seu trabalho, consegue comprar uma casa e um pomar. Um antigo pretendente da sua mulher incendeia sua casa e causa a morte da jovem esposa. Mais tarde, o malvado afoga o marido no poço, que este construiu para a aldeia. O POÇO DO SOLDADO mostra uma outra versão: Aí, a figura central é um aldeão que chega à beira da santidade. Também neste poema, um órfão casa-se com a filha da viúva e, com seu trabalho árduo, consegue juntar dinheiro para comprar uma casa e um pomar. O povo, ao qual ele é sempre útil, em vez de agradecer, queima-lhe a casa por inveja. A mulher o abandona. Então, o jovem vai servir como soldado, é enviado à guerra e volta à pátria sem uma perna. No entanto, ele aceita os desígnios de Deus, trabalha como escrivão e, no tempo livre, cava um poço na entrada da aldeia, onde planta também um carvalho. Este poço serve como lugar de repouso ao peregrino cansado. O soldado perdoa a todos que lhe fizeram mal e morre, deixando uma obra de amor para eles.

навесні люди знаходять посеред поля тіла матері і доньки.

В поемі «Петрусь» збідніла панська родина видає свою доньку заміж за старого генерала, розраховуючи повернути багатство молодій дівчині. Вона знаходить розраду в дружбі з бідним пастухом Петрусем, якого подружжя прийняло як сина, виховало і відпустило на волю. Дружина генерала закохується в юнака і отруєє свого чоловіка. Петруся звинуватили перед народом у скоєному злочині і відправили до в'язниці в Сибір.

У творі «Москалева криниця» хлопець сирота одружується із донькою вдови. Завдяки своїй праці йому вдається купити будинок та сад. Колишній залицяльник його жінки підпалює їхню хату, і молода дружина гине. Згодом злодій топить чоловіка в колодязі, який той збудував для села. У вірші «Солдатова криниця» показана інша версія. Центральною фігурою твору є селянин, який стоїть на краю святості. В цій поемі також хлопець сирота одружується із донькою вдови. Він тяжко працює і збирає гроші, щоб придбати будинок із садком. Жителі села, яким він завжди допомагає, замість того, щоб віддячити, підпалюють його хату через заздрість. Дружина йде від нього. Юнак вступає в солдати і його посилають на війну, звідки хлопець повертається на батьківщину без ноги. Та він змирився із господніми намірами і став працювати писарем, а у вільний час копав криницю на вході до села, де посадив дуб. Криниця стає місцем відпочинку для втомлених подорожуючих. Солдат пробаचाє всіх людей, які завдали йому шкоди, і помирає, залишаючи витвір своєї любові селянам.

Esta atitude de não agressão, de aceitação do destino, não é a única na obra de Chevtchenko. Como outros exemplos, podemos citar os poemas A BRUXA e O COSSACO. No primeiro, os ciganos encontram no campo uma mulher terrível, com tranças cheias de carrapatos. Ela conta ao mais velho sua história. Ainda jovem, tornou-se amante de um fidalgo a quem deu dois filhos. Este a rejeitou, vivendo mais tarde com sua própria filha em incesto, enviando para longe seu filho, que nunca mais voltou. A “bruxa”, como é chamada pelas crianças, aprende com os ciganos a arte de curar com ervas. Quando o fidalgo volta doente a sua aldeia, ela resolve curá-lo, perdoadando-lhe todos os seus pecados, dedicando sua vida às obras de caridade. Um tema parecido tem o poema CORUJA, porém, sem o final humanitário. No poema O COSSACO, um senhor enamora-se de uma camponesa casada. Lhe traz ricos presentes, fazendo com que o marido se torne cada vez mais miserável e seja obrigado a abandonar sua pátria, à procura de emprego no estrangeiro. A sorte não lhe ajuda, e depois de muitos anos o infeliz volta, às escondidas, para casa. A mulher o traiu com o fidalgo, e este entrega o cossaco ao serviço militar. Mais tarde, ele volta com as mãos mutiladas, mas vendo sua mulher repudiada pelo amante, e infeliz, perdoa-lhe os pecados.

Um outro poema, no qual uma alma se humaniza quase no sentido goethiano, é O CATIVO. O elemento salvador aqui é a beleza da cidade de Kyiv, a capital ucraniana: no exílio, o poeta encontrou um cativo da Volínia. Este lhe contou a história de sua vida. Em criança, crescia entre os filhos de um fidalgo e aprendeu a escrita. Mais tarde, o fidalgo recusou-se a vender-lhe a liberdade ou permitir que o jovem se unisse ao exército. Sua noiva foi desgraçada pelo nobre. Quando os filhos do mesmo vieram à aldeia,

Ця неагресивна позиція, це примирення із долею не єдині у творах Шевченка. Іншими прикладами є поеми «Відьма» та «Козак». В першому творі козаки зустрічають в полі страшну жінку, в косах якої живуть кліщі. Найстаршому з них вона розповідає свою історію. Іще молодою вона стала коханкою вельможного пана, в якого було двоє дітей. Пан покинув її і став жити зі своєю донькою, скоївши інцест, а свого сина він посилає геть і той так ніколи і не повертається. «Відьма», як її називали діти навчилася у циган лікувати людей травами. Коли вельможа повернувся до свого села хворим, дівчина вирішила вилікувати його, пробачивши йому всі його гріхи, присвятивши своє життя милосердю. Схожу тему ми зустрічаємо в поемі «Сова», не зважаючи на її людинолюбний фінал. В поемі «Козак» один пан закохується в одружену селянку. Він дарує їй дорогі подарунки, а чоловік її стає щоразу біднішим, і тому змушений покинути батьківщину, шукаючи роботу за кордоном. Доля не допомагає йому, і після багатьох років він нещасний таємно повертається додому. Його дружина зрадила йому з вельможею, і той посилає козака на військову службу. Козак повертається з покаліченими руками. Він зустрічає свою нещасну, покинуту вельможею дружину, і пробачає її.

Інша поема, в якій душа стає людяною, практично в значенні Гете - «Невольник». Рятівним елементом в цьому творі стає краса Києва, столиці України. В заслання поет зустрів ув'язненого з Волині. Той розповідає йому історію свого життя. Малим він зростав разом з панськими дітьми і навчився грамоті. Згодом, вельможа відмовився продати його на волю і не дозволив хлопцеві вступити до війська, а його принизив. Коли панські сини

para o casamento, o jovem escravo reuniu moços dos arredores e preparou-lhes verdadeiras bodas de sangue. A partir de então, vivia como salteador na floresta, matando todos os fidalgos sem piedade. Um dia, porém, chegou a ver a cidade de Kyiv com suas igrejas cobertas de ouro, cujos sinos pareciam conversar com o próprio Deus. O salteador chorou, então, arrependeu-se dos seus pecados e se entregou ao tribunal humano.

O CORONEL é uma história tragicômica, com partes dialogadas. Talvez Chevtchenko tivesse em mente uma peça teatral. Trata-se de um oficial que cria uma bela órfã e dela se enamora. Seu filho, estudante que acaba de voltar do Colégio de Kyiv, torna-se seu rival, e o pai resolve mandar o jovem embora. Mas os enamorados já se entenderam, fogem juntos e se casam na aldeia próxima. O velho, ridicularizado pelo povo, morre solitário e seus bens ficam para ninguém.

Os únicos poemas sobre o destino que não se referem à Ucrânia são EM VILNA, OS NEÓFITOS e o ciclo de história bíblica, que mais serviu, ao poeta, como paráfrase, para exteriorizar sua revolta contra os tzares, do que o desejo de ser justo com a história.

EM VILNA, foi provavelmente uma história verídica, que Chevtchenko ouviu relatar naquela cidade. Um estudante, filho de um conde, enamorou-se de uma bela judia e resolveu fugir com a namorada, apesar de todos os tabus entre as duas sociedades, às quais pertenciam. O pai da moça descobriu o plano e matou o jovem com um machado, sendo ele próprio morto pela filha, que se afogou no rio Vília.

повернулися в село, щоб одружитися, молодий кріпак зібрав хлопців з околиці і приготував їм справжній кривавий банкет. Відтоді він став лісовим розбійником і нещадно вбивав усіх вельмож. Та одного разу він відвідує Київ з його церквами, покритими золотом, дзвони яких, здавалося, розмовляли прямо з Богом. Розбійник розплакався, покаявся в своїх гріхах і здався людям на суд.

«Полковник» - це трагікомічна історія, деякі частини якої написані у формі діалогу. Можливо, Шевченко задумував театральну п'єсу. Йдеться про офіцера, який виховує красиву дівчину сироту і закохується в неї. Його син, студент, який от-от повернувся з навчання в колегії в Києві, стає його суперником. Батько вирішує відіслати сина геть. Проте закохані хлопець і дівчина вже знайшли спільну мову, вони разом тікають і одружуються в сусідньому селі. Старий чоловік, з якого стало сміятися все село, в самотності помирає, а його достатки не дістаються в спадок нікому.

Єдині поеми про долю, які не стосуються України це «У Вільні», «Неофіти» та цикл біблійної історії, що більш послужив поетові, як переказ, щоб висловити свій протест проти царизму, ніж бажання дійсно дотримуватися історичного ходу події.

«У Вільні» - це, напевне, справжня історія, яку Шевченкові розповіли в цьому місті. Один студент, син графа, закохався в красиву єврейку і вирішив втекти з коханою, не зважаючи на всі табу, що панували у суспільствах, до яких належали закохані. Батько дівчини дізнався про їхні наміри і вбив сокирою юнака. Дівчина в свою чергу вбиває його і топиться в річці Вільні.

OS NEÓFITOS é a narrativa de uma mãe romana que oferece seu filho ao Capitólio, onde este vive segundo a religião pagã, no meio de bacanais e alegrias. São Pedro converte ao Cristianismo, seu grupo, que passa a viver em catacumbas. César, que se julga o próprio Júpiter, persegue os cristãos. São Pedro morre crucificado, e o jovem neófito é morto na arena. Transtornada por sua morte, a mãe continua com sua tarefa, proclamando a palavra de Deus nas feiras e nas praças públicas.

O ciclo EM JUDEIA, MARIA, SAUL e TZARES fala sobre a morte dos infantes inocentes, conta a história da Anunciação de maneira profana, vê a história sagrada pelo prisma da situação política na Ucrânia, mostrando em Saul, Davi, Amon e Santo Valdomiro, injustos exploradores, revelando seus crimes e duvidando da sua santidade.

O poeta ucraniano pretendia, tanto pelos exemplos da história, como pelos destinos traçados por ele, nos seus poemas, acordar o adormecido sentimento da solidariedade humana, a revolta conta a injustiça, o amor pela liberdade, que é a base da fraternidade entre os indivíduos e os povos.

Quando Tarás Chevtchenko morreu, Antônio de Castro Alves tinha quatorze anos de idade.

O Romantismo no Brasil chegou mais tarde, via França, principalmente, através do conhecimento da obra de Victor Hugo e de Lord Byron, na tradução francesa. Seu aspecto já é ligeiramente modificado, pela influência do estilo Biedermeier que domestica, aos poucos, os impulsos indomáveis

«Неофіти» - це розповідь про одну римську матір, яка віддає свого сина в Капітолій, де він виховується в язичницькій вірі, серед вакханалій та розваг. Святий Петро повертає їх групу, і вони приймають християнство і йдуть жити в печерах. Цезар, який вважає себе Юпітером, починає переслідувати християн. Святого Петра розпинають на хресті, а молодий неофіт помирає на арені. Засмучена смертю свого сина матір продовжує виконувати свою місію, несучи слово Боже на ярмарках та площах міста.

Цикл «В Іудеї», «Марія», «Саул» і «Царі» розповідає про смерть невинних немовлят та історію Благовіщення в світській мирській формі. Шевченко бачить святу історію через призму політичної ситуації в Україні, показуючи в Саулі, Давидові, Амоні та Святому Володимирі несправедливих експлуататорів, викриваючи їхні злочини та сумніваючись в їхній святості.

Наводячи приклади з історії, а також приклади різних людських доль, описаних поетом в його творах, Шевченко хотів розбудити приспане в людях почуття солідарності, хотів, аби народ повстав проти несправедливості, хотів пробудити почуття любові до свободи, що є основою братерства між особами та народами.

Коли Тарас Шевченко помер, Антоніо де Кастро Алвесу було 14 років.

Згодом, через вплив Франції, в Бразилії розвинувся Романтизм, особливо завдяки творам Віктора Гюго та Лорда Байрона у французькому перекладі. Цей романтизм вже набув на той час злегка зміненої форми під впливом стилю Бідермаєра, який просвітлює для небагатьох непоборні імпульси

da primeira fase do Romantismo europeu. Assim, Castro Alves, embora fervoroso abolicionista, com sua atitude de alto idealismo, em uma parte de sua obra, mostra-se mais gentil do que Chevtchenko, emprestando grande ênfase ao lirismo amoroso, às dedicatórias poéticas, ao culto da sociedade erudita. Uma face da sua arte poética revela versos bastante convencionais e demasiadamente “declarados”, conforme o gosto da época. Pode nos servir de exemplo tais poesias “de salão” como O LAÇO DE FITA, O CORAÇÃO, A LUÍS, CAPRICHIO, EXORTAÇÃO, A VIOLETA, EM QUE PENSAS? Este é, no entanto, apenas um dos aspectos da sua poesia, pois paralelamente surge o outro de criação viril, de alta expressividade, de imagens e pronunciamentos vigorosos.

Num certo momento, sua arte tange as mesmas cordas próprias do segundo grupo romântico brasileiro (Casimiro de Abreu, Fagundes Varela, Junqueira Freire), saciado pelo amargor irônico de Byron e namorando a Morte, procurando o clima de infelicidade e morrendo com vinte e poucos anos de idade, em geral de tuberculose, que era uma doença da moda.

Também Castro Alves morreu, praticamente de amor, pela caprichosa atriz Eugênia Câmara. As mulheres de seus poemas são, frequentemente, senhoras da sociedade, colocadas num ambiente de conforto, ora amorosas, ora irônicas, ora zombeteiras. O amor, portanto, parece-lhes um mero jogo social, mutável, leve, espumante.

Para Chevtchenko, o amor compromete vida e morte. Ele é o fiel companheiro de seus personagens infelizes. O destino trágico não provém do amor, mas sim das circunstâncias desfavoráveis. As mulheres

perшої хвилі європейського Романтизму. Так, Кастро Алвес хоча й був запальним аболіціоністом, зі своєю високо ідеалістичною позицією, в одній частині своїх творів є все-таки м'якшим за Шевченка, надаючи великого значення любовному ліризму, поетичним присвятам культу освіченого суспільства. Один бік його поетичного мистецтва показує досить традиційні вірші, надмірно «заявисті» як до смаків тієї епохи. Ми можемо скористатися прикладом віршів «для салонів» як «Вузел стрічки», «Серце», «Луїсу», «Каприз», «Настанова», «Фіалка», «Про що ти думаєш?» Проте це лише один із аспектів його поезії, тому що паралельно виникають інші мужні твори, сповнені сильного вираження, зображень та висловів.

В певний момент мистецтво Кастро Алвеса звучить в унісон із другою групою бразильських романтиків (Казіміро де Абреу, Фагундес Варела, Жункейра Фрейре), сповнене іронічної гіркоти Байрона. Закоханий у Смерть, шукаючи клімат нещастя, поет помирає в двадцять з чимось років від туберкульозу, модною в ті часи хворобою.

Кастро Алвес помер також через кохання до хитливої Еуженії Камари. Жінки у віршах поета це часто світські сеньйори, які живуть в достатку, то люблячі, то іронічні, то зухвалі. Кохання вони сприймають лише як легку гру суспільства, що завжди змінюється і збуджує.

Для Шевченка любов компрометує життя і смерть. Він вірний друг своїх нещасних персонажів. Він каже, що трагічна доля не може бути спричиненою коханням, а лише несприятливими обставинами.

chevtchenkianas são geralmente ingênuas, fiéis, predestinadas a sofrer, lembrando Maria da CACHOEIRA DE PAULO AFONSO. Quando são más, pagam pela sua perversidade o maior preço: o preço da vida. Tanto Chevtchenko como Castro Alves sofriam da solidão, da distância do lar e, principalmente, da injustiça cometida a seus semelhantes. Ambos eram repletos de mais nobres e generosos sentimentos.

Antônio de Castro Alves (1847-1871) nasceu perto de vila de Curralinhos, hoje Castro Alves, na Bahia. De certo, a bela paisagem deste lugar, com enormes pedras que impressionam o viajante, e o sertão baiano, formaram o espírito do jovem poeta, assim como a estepe com suas figuras de pedra e com os túmulos históricos alimentavam a fantasia de Chevtchenko. No Recife, Castro Alves estudou Direito, tornando-se fogoso orador abolicionista, o que lhe trazia de todas as partes simpatias dos patriotas. Em São Paulo, o poeta continua seus estudos, sendo sempre vivamente festejado pelos colegas. Seus poemas inflamam. Machado de Assis apresenta o jovem, em cuja arte confia, aos leitores do Sul. No entanto, o amor juvenil, impetuoso, o prende nas suas malhas. Para distrair seus frequentes dissabores, ele se dedica a caçadas, ferindo numa delas um pé, o que causa uma longa enfermidade e, finalmente, sua morte em Salvador.

Pode-se lamentar uma biografia tão brilhante, cortada tão precocemente! Quantas obras de alto quilate poderia ter dado Castro Alves, amadurecido, quando soubesse transformar, sublimar seu sentimento! Citando Ronald de

Шевченківські жінки, зазвичай наївні, вірні, їм долею призначені страждання. Це нагадує Марію з «Водоспаду Пауло-Афонсо» Кастро Алвеса. Проте коли жінка зла, вона платить за свою порочність найдорожчою ціною - ціною життя. Як Шевченко, так і Кастро Алвес потерпали від самотності, від життя далеко від рідного дому, а найбільше від несправедливості, від якої страждали їм подібні. Обоє письменників були переповнені найшляхетнішими і найблагороднішими почуттями.

Антоніо де Кастро Алвес (1847-1871) народився недалеко від села Курраліньос в Баїї, що сьогодні носить назву Кастро Алвес. Звичайно, красива природа цього місця, з величезним камінням, що вражає подорожуючих та байійський сертан сформували дух юного поета, так само як і степ з його кам'яними фігурами та історичними могилами давали хліб фантазії Шевченка. В м. Ресіфе Кастро Алвес вивчав право, і став запальним оратором аболіціоністом, що звідусіль викликав симпатії патріотів. В м. Сан-Пауло поет продовжує навчання, де його як завжди тепло приймають колеги. Його вірші надають запалу. Машадо де Ассіз, який вірить в мистецтво юного поета, представляє його читачам на Півдні. Поет з головою поринає в бурхливе юнацьке кохання. Аби відволіктися від частих недугів, Кастро Алвес захоплюється полюванням, під час одного з яких він ранив ногу, що спричинить тривалу хворобу, і, врешті-решт, його смерть в Сальвадорі.

Хіба може така блискуча біографія скаргитися, що вона так рано закінчилась! Скільки творів високого рівня міг би народити на світ Кастро Алвес, змужнівши, коли він би вже вмів перетворювати і стримувати свої почуття. Цитуючи

Carvalho: ... “sua voz se eleva para reivindicar direitos oprimidos, para estigmatizar tiranias inglórias... como um incêndio em marcha.” As mesmas palavras poderiam ser ditas sobre Tarás Chevtchenko.

Culturalmente, Castro Alves tinha antecessores brasileiros, em Antônio Gonçalves Dias e José de Alencar. Os primeiros a descobrir os valores nativos desta terra: suja paisagem trópica exuberante, sua gente sofredora, dotada de coragem e dignidade, tocada pelo encanto da saudade, com raízes bem afundadas na natureza agreste. Enquanto os dois acima citados, vão glorificar o índio, de maneira idealizada, Castro Alves vai erguer sua voz cantando o escravo negro, fazendo-o, com toques bastante realistas, dentro do contexto habitual dos românticos, especialmente com NAVIO NEGREIRO.

Fazer um confronto entre Chevtchenko e Castro Alves não é um empreendimento ocasional. O poeta brasileiro conhecia a Ucrânia através da leitura do MAZEPA de Byron, provavelmente. A poesia SUB TEGMINE FAGI diz:

*O pensamento indômito, arrojado,
Galopa no sertão,
Qual nas estepes o corcel fogo
Relincha e parte turbulento, estoso,
Solta a crina ao tufão.*

E o poema dedicado A MACIEL PINHEIRO:

*Pálido moço - como o bardo errante -
Teu barco voa na amplidão fugaz.
A nova Grécia quer um Byron novo...
Deus acompanhe o peregrino audaz.*

Рональда де Карвальо: «Його голос повстає, щоб відомстити за пригнічені права, щоб зганьбити безславних тиранів... немов в розпалі пожежі». Цими ж словами можна охарактеризувати Тараса Шевченка.

В культурному аспекті до Кастро Алвеса були бразильці Антоніо Гонсалвес Діас і Жозе де Аленкар. Вони першими стали цінувати цю землю, її розкішну тропічну природу, її страждальний та в той же час мужній, сповнений власної гідності народ, що тужить за своїм зануреним в дику природу корінням. І доки двоє інших вищезгаданих бразильців, ідеалізуючи, прославляють індіанців, Кастро Алвес піднімає свій голос, досить реалістично оспівуючи чорних рабів, в звичному романтичному контексті, особливо у вірші «Невільничий корабель».

Невипадковим є порівняння між Шевченком та Кастро Алвесом. Бразильський поет, вірогідно, дізнався про Україну із «Мазепи» Байрона. У його вірші “Sub tegmine fagi» говориться:

*Неприборкана думка смілива
Мчить у степу,
Немов норовливий кінь в степу
Ірже і біжить невгамовний, бистрий
Розпускає гриву в ураган.*

Та вірш присвячений Масієлу Піньейру:

*Блідий юнак - як той бродячий музика -
Твій човен летить у швидкоплинному просторі.
Нова Греція жадає нового Байрона...
Хай Бог супроводжує відважного мандрівника.*

*No chão da História o passo teu verás...
Deus, que o Mazepa nas estepes guia...
Deus Acompanhe o peregrino audaz.*

Na CACHOEIRA DE PAULO AFONSO temos:

*É lá que o rio indómito
Como o corcel da Ucrânia,
Rincha a saltar de insânia,
Freme e se atira no mar.*

*Se ao longe vêes teu ídolo,
Ao longe irás também...
Salta à garupa úmida
Deste corcel titânico...
- Novo Mazepa oceânico -
Além, além, além.*

A imagem de Mazepa era para Castro Alves símbolo da liberdade.

Ambos os poetas, o ucraniano e o brasileiro, estavam marcados pela saudade de suas pátrias (no caso de Castro Alves, no sentido mais estreito). No poema NÓS CRESCAMOS JUNTOS, Chevtchenko volta, após muitos anos, para sua aldeia e a encontra envelhecida, como ele próprio. Seus pais já viraram terra, tudo o que ele conhecia e que lhe era caro: o vale do rio, o campo, os freixos, o poço, o salgueiro inclinado, o lago, o moinho e o carvalho sob o monte, parecia-lhe agora escuro e mudo. Ele pergunta pelo destino da pequena Oksana, de cabelos anelados, com quem ele brincava em criança e ouve que a moça se perdeu. Ela foi atrás dos soldados tzaristas e voltou com uma criança, louca. Depois desapareceu da aldeia. O poeta conclui que ela não teve sorte. Se tivesse tido, alguém a roubou, enganando o Santo Deus.

*Під ногами Історії слід ти свій побачиш...
Бог, що Мазепі у степах вказує шлях...
Хай Бог супроводжує відважного мандрівника.*

У «Водоспаді Пауло Афонсо» читаємо:

*Там неприборкана річка,
Як швидкий кінь з України,
Ірже, стрибаючи у божевілья,
Сколихується і кидається в море.*

*Якщо здалека ти побачиш свого ідола,
Далеко теж підеш...
Стрибай на мокру спину
Цього коня-титана...
- Новий океанічний Мазепа -
За межі, за межі, за межі.*

Фігура Мазепи для Кастро Алвеса стала символом свободи.

Обидва поети, як український, так і бразильський, тужили за батьківщиною (у більш вузькому значенні слова у випадку Кастро Алвеса). У вірші «Ми вкупочці колись росли» Шевченко після багатьох років повертається до рідного села і бачить його таким же, як він, - постарілим. Його батьки уже в землі, а все, що було йому рідним: долина річки, поле, тополі, криниця, похилена верба, озеро, млин, клен під горою здавалося йому тепер темним та німим. Він запитує про долю маленької Оксани з хвилястим волоссям, з якою вони дітьми разом гралися, і дізнається, що вона утратилася. Вона пішла за царськими солдатами і повернулася божевільною, з дитиною на руках. Потім вона зникла з села. Поет каже, що їй не пощастило. А якщо навіть і пощастило, то хтось це везіння у неї вкрав, обдуривши Бога.

Um poema BOA VISTA de Castro Alves é composto na mesma nomenclatura:

*Oh! Deixem-me chorar!
Meu lar... Meu doce ninho!*

*Como tudo mudou-se! O jardim 'sta inculto,
As roseiras morreram do vento ao rijo insulto...
A erva inunda a terra; o musgo trepa os muros.
A urtiga silvestre em nós impuros.
Uma estátua caída...*

É verdade que a paisagem de Castro Alves é apenas a de um jardim senhoril, simbolizando, talvez, uma propriedade decaída, enquanto Chevtchenko transmite a desgraça de uma aldeia inteira. Mas Oksana, de seus poemas, nos lembra LÚCIA e MANUELA de Castro Alves; a primeira é moça-escrava, vendida para longe, a segunda uma bela inocente, que se torna amante do fidalgo.

A ambos os poetas é característica, a profunda sensação de angústia e solidão. Castro Alves compara a si mesmo com AHASVERUS, o eterno judeu:

*... solitário
A marchar, a marchar no itinerário
Sem termo de existir.*

Tarás Chevtchenko, na poesia PENSAMENTOS, pronuncia as palavras:

*Ninguém indagaria por que choro,
Por que arrasto essa angústia pelo mundo
E meu destino triste assim deploro.
Ninguém me chamaria vagabundo,
Rindo da minha dor com riso alvar*
(Trad. Helena Kolody)

Вірш «Гарний краєвид» Кастро Алвеса складений з тією ж номенклатурою:

*О! Дайте мені поплакати!
Мій дім... Моє солодке гніздечко!*

*Як усе змінилося! Сад недоглянутий,
Кущі троянди загинули від вітру сильної образи...
Трава поглинає землю. Мох в'ється по стінах.
Дика кропива у нечистих вузлах.
Це знищена статуя...*

Щоправда, природа Кастро Алвеса - це лиш панський сад, що можливо, символізує занепад власності, в той час як Шевченко говорить про нещастя всього села. Та Оксана з його віршів схожа на «Лусію» чи «Мануелу» Кастро Алвеса: Лусія - рабиня, продана в далекі краї, Мануела - красива дівчина, яка стає коханкою вельможі.

Характерною рисою обох поетів є туга та самотність. Кастро Алвес порівнює себе з «Ахасверусом», вічним євреєм:

*...самітник
Йде, йде своїм шляхом
Не знаючи терміну свого існування.*

Тарас Шевченко в поезії «Думи мої, думи» говорить:

*Бо вас лихо на світ на сміх породило,
Поливали сльози - чом не затопили?
Не винесли в море, не розмили в полі?
Не питали б люде, що в мене болить,
Не питали б, за що проклиная долю,
Чого нужу світом ... "Нічого робить!" -
Не сказали б на сміх ...*

Por fim, ambos os poetas queriam morrer na sua pátria. Em *É-ME INDIFERENTE*, Chevtchenko fala com amargura:

*Cresci no exílio, como escravo,
Pois exilado morrerei
E tudo levarei comigo.
Não deixo nem um rastro leve
Em nossa Ucrânia tão gloriosa,
E nossa pátria escravizada.*
(Trad. Helena Kolody)

E em *ESPUMAS FLUTUANTES* lemos... “terras do Sul, para onde eu levava o fogo de todos os entusiasmos, o viço de todas as ilusões... e que dessas terras do Sul... volvia agora silencioso e alquebrado... trazendo por única ambição - a esperança de repouso em minha pátria.”

Mais do que nos dados biográficos, os dois poetas são parecidos em seu profundo idealismo, em suas demandas humanitárias, saudando a Liberdade e considerando a opressão. Castro Alves canta a Revolução Francesa. Em *PEDRO IVO* lemos:

*E eu disse: silêncio, ventos!
Cala a boca, furacão!
No sonho daquele sono
Perpassa a Revolução!*

*Então repeti ao povo:
- Desperta do sono teu!
Sansão - derrota as colunas!
Quebra os ferros - Prometeu!*

Зрештою, обоє поетів хотіли померти на своїй батьківщині. В «Мені однаково» Шевченко з гіркотою каже:

*В неволі виріс між чужими,
І, не оплаканий своїми,
В неволі, плачучи, умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій - не своїй землі.*

У вірші «Плаваючі піни» ми читаємо: «південні землі, куди я ніс вогонь усіх запалів, енергію всіх ілюзій...і з цих земель Півдня... я повернувся зараз мовчазний та зламаний... несучи з собою одне єдине бажання - надію спочити на рідній землі».

Та більш ніж за даними біографії, поети схожі між собою в своєму глибокому ідеалізмі, в їхніх вимогах людяності, тужачи за Свободою та засуджуючи пригнічення. Кастро Алвес оспівує Французьку Революцію. У «Педро Іво» ми читаємо:

*І я сказав: Тихо, вітри!
Замовчи, ураган!
У мріях того сну
Проходить Революція!*

*Тому я іще раз сказав народові:
- Прокинься зі свого сну!
- Самсон - знищ стовпи!
Розірви кайдани - Прометей!*

A figura mítico-simbólica de Prometeu é uma constante para Chevtchenko e Castro Alves. No seu poema CÁUCASO, de 1845, Chevtchenko empresta a Prometeu o sentido de nação ucraniana escravizada que, no entanto, como o titã, é eterna:

*Além das montanhas - montanhas veladas,
De dores cobertas, por sangue regadas.
Uma águia potente
Ao titã injura,
O coração despedaça,
O peito perfura,
Dilacera. Mas não bebe
Todo o sangue vivo
Que de novo lhe renasce
Para rir, altivo.
Assim, também, nossa alma
É livre, eterna,
E a ganância não extrai
O chão da cisterna.
Não prenderá a alma viva,
A palavra, a mente;
Não exaltará seu Deus,
Um Deus prepotente.*

A situação está bem transparente: o emblema da Rússia czarista era uma águia com duas cabeças... Seu “deus” - o czar. O poeta revolta-se contra as forças opressoras czaristas, pois que na Ucrânia

*Poder-se-ia afogar
Todos os tzares, filhos, netos
Em lágrimas das viúvas.*

Chevtchenko busca o remédio na revolta contra a mentira e a injustiça:

Lutai, irmãos, e vencereis!

Містично-символічна фігура Прометея завжди присутня у творах Шевченка та Кастро Алвеса. В своїй поемі «Кавказ» 1845 р. Шевченко надає Прометею роль закріпаченої української нації, що однак вічна, як титан:

*За горами гори, хмарами повиті,
Засіяні горем, кровію политі;
Зпокон-віку Прометея
Там орел карає,
Що-день божий довбе ребра
Й серце розбиває;
Розбиває, та не вип'є
Живужої крові,
Воно знову оживає,
І сміється знову,
Не вмірає душа наша,
Не вмірає воля,
І неситий не виоре
На дні моря поля,
Не скує душі живої
І слова живого,
Не понесе слави Бога,
Великого Бога.*

Ситуація дуже ясна: герб царської Росії - двоголовий орел. Її «бог» - цар. Поет повстає проти пригнічувальних сил царя, тому що в Україні

*Всіх царів би стало
З дітьми й внучатами, втопить
В сльозах удових ...*

Шевченко шукає засіб повстання проти брехні та несправедливості:

Борітеся - поборете:

*Esta é nossa sina:
Conosco está a liberdade
E a verdade divina!*

Quão próximas a estas palavras são os versos de Castro Alves, tirados do poema O SÉCULO:

*Lutai... Há uma lei sublime
Que diz: "À sombra do crime
Há de a vingança marchar."*

Também para Castro Alves, Prometeu é o povo cativo, não como para Chevtchenko a Ucrânia, escravizada pelo tzarismo russo, e sim a raça negra, escravizada pelas nações americanas.

*Povo! Povo infeliz! Povo, mártir eterno...
Tu és do cativo o Prometeu moderno...
Enlaça-te no poste a cadeia das Leis.
O pescoço do abutre é o cetro dos maus reis.
Para tais dimensões, p'ra músculos tão grandes,
Era pequeno o Cáucaso... amarraram-te nos Andes.
(PROMETEU)*

E nas VOZES D'ÁFRICA lemos:

*Qual Prometeu, tu me amarraste um dia
Do deserto na rubra penedia,
Infinito galé!...*

*Cristo! Embalde morreste sobre um monte...
Teu sangue não lavou de minha fronte
A mancha original.
Ainda hoje são por fado adverso
Meus filhos - alimária do universo...
Eu - pasto universal...*

*Вам Бог помагає;
За вас сила, за вас воля
І правда святая!*

Такі ж близькі за значенням рядки Кастро Алвеса у вірші «Століття»:

*Боріться... є вищий закон,
Що говорить: «За тінню злочину
Крокує помста».*

Кастро Алвес вбачає у Прометейі ув'язнений народ, а не як Шевченко - закріпачену російським царизмом Україну. Для нього це - негритянська раса, яку американські нації перетворили на рабів.

*Люде! Люде нещасливий! Люде, вічний мучнику...
Ти - модерний Прометей у неволі ...
Ув'язує тебе до стовпа ланцюг Законів.
Шия грифа - скіпетр лихих царів.
На такі межі, на такі м'язи,
Замалий був Кавказ ... прив'язали тебе в Анди.
(ПРОМЕТЕЙ)*

У «Голосах Африки» читаємо:

*Немов Прометей, ти мене прив'язав одного дня
До пустельної червоної скелі
Безконечно засудженого!...*

*Христос! Дарма ти помер на горі...
Твоя кров не змила з мого чола
Первородньої плями.
І по сей день через несприятливу долю
Мої діти - звірі цього світу...
А я - їжа всесвіту...*

*Hoje em meu sangue a América se nutre:
- Condor, que transformara-se em abutre,
Ave da escravidão ...*

Com amargor, em forma tipicamente romântica, feita de uma sequência de frases interrogativas, também Chevtchenko se dirige a Cristo:

*Porque foi que te prenderam
Na cruz, Jesus Cristo?
Pelos justos e a verdade
Que não mais existem?
Ou para que de ti zombem
Com riso intenso:
Templos, ícones, capelas,
Castiçais, incenso...
E genuflexões incansáveis
A Deus sem pecado
Pela guerra, pelo roubo
E sangue entornado!
(CÁUCASO)*

A ambos os poetas, é próprio o sentimento de fraternidade, com os outros povos, especialmente os que se acham em situações menos favorecidas, e com os outros poetas:

*Irmão! Prende esta mão de irmão na minha!
Toma a lira - Poeta! Águia! Esvoaça!
Sobe, sobe, astro-rei!...*

Solidário em Ester (a terceira sombra), na poesia OS ANJOS DA MEIA-NOITE, o poeta a convida:

Canta os martírios de teu povo errante!

Da mesma maneira como os irmãos-poetas da

*Сьогодні моєю кров'ю Америка харчується:
- Кондор, що перетворюється на грифа,
Пташку рабства...*

З гіркотою, в типовій романтичній формі, яка створюється поетом, застосовуючи перелік запитувальних фраз, Шевченко звертається до Христа:

*За кого ж Ти розпинався,
Христе, Сине Божий?
За нас добрих, чи за слово
Істини? Чи, може,
Щоб ми з Тебе посміялись?
Воно ж так і сталося!
Храми, каплиці і ікони,
І ставники і мірри дим,
І перед образом Твоїм
Неутомимії поклони
За кражу, за війну, за кров, -
Щоб братню кров пролити, просим,
А потім в дар Тобі приносим
З пожару вкрадений покров ...
(Кавказ)*

Для обох поетів є рідним відчуття братерства з іншими народами, особливо з тими, які знаходяться у менш сприятливому становищі, та братерство з іншими поетами:

*Брате! Дай мені у руку свою братську руку!
Візьми ліру - Поет! Орел! Лети!
Вверх, вверх, королівська зірка!...*

Погоджуючись з Естер (третя тінь) у вірші «Опівнічні ангели», поет закликає її:

Співай про страждання свого бродячого народу!

Так само, як і його поети-побратими з України та

Ucrânia e Polônia, Castro Alves, em solidariedade poética e humanitária com os povos sofredores, condena a figura do tzar, na DEUSA INCRUENTA:

*Quando a Polônia - essa Lucrecia nova,
Para fugir a um leito, arroja-se a uma cova...
E mata-se de nojo... aos beijos de um Tzar...*

Uma confraternização entre os povos é a ideia marcante na obra de Chevtchenko, como se vê no poema PARA OS POLONESES, onde o poeta lamenta, que a política da coroa polonesa, chegou a separar os dois povos irmãos, que tanto se estimavam. Também no poema HEREGE, dedicado a Paulo Chafaryk, o poeta aceita a ideia de união de todos os povos eslavos, com direitos iguais. O que ele não podia aceitar, o que o ofendia profundamente, era a injustiça cometida contra a nação ucraniana (a injustiça histórica) e a injustiça cometida contra sua gente (injustiça social). Dos terríveis crimes políticos falam seus poemas históricos, das injustiças sociais, os poemas “de destino”. O poeta está revoltado contra os tiranos, sejam eles bíblicos, nacionais ou estrangeiros. Castro Alves revolta-se, principalmente, contra a injustiça racial, contra a escravidão dos negros. AO ROMPER D’ALVA diz:

*... a escravidão - nojento crocodilo
Da onda turva expulso lá do Nilo...*

*Um grito que soluça, aflito, vivo,
O retinir dos ferros do cativo,
Um som discorde e vil...
Senhor, não deixes que se manche a tela
Onde traçaste a criação mais bela
De tua inspiração.
O sol de tua glória foi toldado...*

Польщі, Кастро Алвес, поетично та гуманістично солідарний із страждальними народами, він засуджує царя в «Безкровній богині»:

*Коли Польща - ця нова Лукреція,
Щоб утекти від ліжка, кидається в могилу...
І помирає від відрази...поцілунків Царя...*

Братерство народів - провідна ідея творчості Шевченка, як, наприклад, у вірші «Полякам», де поет скаржиться на політику польської корони, яка розділила два братні народи, що так сильно одне одного цінували. Також у поемі «Єретик», присвяченій Павлу Шафарику, поет приймає ідею об’єднання усіх слов’янських народів з однаковими правами. Та з чим він не міг змиритися, що його глибоко ображало, так це історична несправедливість, що існувала по відношенню до української нації, і соціальна несправедливість проти його народу. Його історичні поеми розповідають про жакливі політичні злочини, а поеми «про долю» - про соціальну несправедливість. Поет повстає проти усіх тиранів, біблійних, національних чи то іноземних. Кастро Алвес протестує проти несправедливості, проти рабства негрів. У вірші «На світанку» він говорить:

*...рабство - огидний крокодил
Із хвилі мутної води викинений з Нілу...*

*Крик, який схлипує, засмучений, живий,
Звук невільницьких кайданів,
Мерзенний звук незгоди...
Господи не дай запламувати полотно
Де ти намалював твоє найкрасивіше творіння
Твого натхнення.
Сонце твоєї слави покрилося хмарами...*

*Teu poema da América manchado,
 Manchou-o a escravidão.
 Prantos de sangue - vagas escarlates -
 Toldam teus rios - lúgubres Eufrates -
 Dos servos do Sião.
 E as palmeiras se torcem torturadas,
 Quando escutam dos morros nas quebradas
 O grito de aflição.*

Castro Alves previa, que a Abolição da escravidão, causaria graves problemas econômicos no país, mas seu humanismo era mais forte. Como Chevtchenko, ele se preocupa com o destino das mães, viúvas e órfãos. A ÓRFÃ NA SEPULTURA, fala da menina que chora a morte da sua mãe querida, que costumava rezar de madrugada, pedindo a Deus que um dia sua filha pudesse ser livre e feliz. A semelhança desse poema com o SONHO (Ceifava trigo...), de Tarás Chevtchenko é abaladora. Aí, uma mãe, que é obrigada a ceifar trigo no campo do senhor, com a criança ao colo, adormece, exausta, sonhando que seu filhinho se torna livre. O amor, a ternura de Chevtchenko, pelas mães e crianças, são verdadeiramente lendários, e Castro Alves comunga do seu sofrimento, reparando na sua desgraça:

*Ó Mãe do cativo! Que alegre balanças
 A rede que ataste nos galhos da selva!
 Melhor tu farias se à pobre criança
 Cavasses a cova por baixo da relva.
 (A MÃE DO CATIVO)*

A passagem, talvez mais cruciante na obra de Castro Alves, sob o ponto de vista expressivo, na sua potência de visualizar uma cena com pinceladas firmes e cores drásticas, é o NAVIO NEGREIRO, especialmente a IV parte:

*Твою поему про Америку заплямували,
 Заплямували рабством.
 Кривавий плач - яскраво-червоні хвилі -
 Захмарюють твої ріки - скорботні Євфрати -
 Слуг Сіону.
 Вимучені пальми вигинаються,
 Коли з пагорбів доносяться
 Скорботні крики.*

Кастро Алвес передбачав, що скасування рабства приведе до серйозних економічних проблем в країні, та його людяність була сильнішою. Як і Шевченко, він переживає за долю матерів, вдів та сиріт. «Сирота на могилі» розповідає про дівчинку, яка плаче через смерть своєї дорогої матері, яка кожної ночі молилася, просячи у Бога, аби одного дня він дав свободу і щастя її доньці. Схожість цього вірша зі «Сном» («На панщині пшеницю жала») Тараса Шевченка вражає. В цьому вірші розповідається про матір, яка повинна жати пшеницю на панському полі з дитиною на руках. Втомлена, вона засинає, і сниться їй, що її син стає вільним. Шевченкова любов та ніжність до матерів і дітей є легендарною. Кастро Алвес приєднується до страждань жінки, звертаючи увагу на її нещастя:

*О мати невільника! Що весела гойдаєш
 Шітку завязану до гілок лісу!
 Краще б ти зробила, як бідній дитині
 Викопала гріб по під траву.
 (Мати невільника)*

Найбільш вагомим моментом творчості Кастро Алвеса, з погляду вираження, з його силою малювати сцену рішучими мазками пензля і різкими кольорами, є «Невільничий човен», особливо його IV частина.

*Era um sonho dantesco... O tombadilho,
Que das luzernas avermelha o brilho,
Em sangue a se banhar.
Tinir de ferros... estalar de açoite...
Legiões de homens negros como a noite
Horrendos a dançar...
Negras mulheres suspendendo às tetas
Magras crianças, cujas bocas pretas
Rega o sangue das mães.
Outras, moças... mas nuas, espantadas,
No turbilhão de espectros arrastadas
Em ânsia e mágoa vãs.*

A CANÇÃO DO AFRICANO possui um colorido, bem parecido com aqueles quadros que Chevtchenko pinta dos camponeses ucranianos, no seu tempo:

*O escravo então foi deitar-se
Pois tinha de levantar-se
Bem antes do sol nascer,
E se tardasse, coitado,
Teria de ser surrado
Pois bastava escravo ser.
E a cativa, desgraçada
Deita seu filho, calada.
E põe-se triste a beijá-lo,
Talvez temendo que o dono
Não viesse, em meio do sono
De seus braços arrancá-lo!*

Lucas, na CACHOEIRA DE PAULO AFONSO, revolta-se contra a terrível injustiça dos senhores, sabendo que sua Maria foi vítima do perverso meio-irmão nobre:

*Ser escravo - é nascer no alcouce escuro
Dos seios inflamados da vendida...
Filho da perdição no berço impuro*

*Це був немов один із снів Данта...Каюта,
Що з люцерни робить світло червоним,
Коли її мочить кров.
Дзвін кайданів...тріск батога...
Танцюють жахливі легіони
темних, як ніч чоловіків...
Негритянки дають груди
Худим дітям, чорні роти яких
Поливає материнська кров.
А інші, дівчата...але голі, налякані
Вихором духів, волочаться
Стривожені марною печаллю.*

Колорит «Пісні африканця» дуже схожий з картинами українських селян того часу, які малює нам Шевченко:

*Тому раб ліг спати,
Бо повинен був піднятися
Перед сходом сонця,
А якщо б він запізнився, бідненький,
То його б побили батогом
Лиш тому, що він раб.
І нещасна невільниця
Мовчки кладе спати сина свого,
І сумна стає цілувати його,
Напевно, боячись, не зайшов
Хазяїн, і посеред сну
Не вирвав її сина із рук!*

Лукас в «Водоспаді Пауло-Афонсо» повстає проти жахливої несправедливості сеньйорів, дізнавшись, що його Марія стала жертвою свого збоченого зведеного брата вельможі:

*Бути рабом - народитися в темному домі розпусти
Запалених грудей проданої рабині...
Безчесний син нечистої колиски*

*Sem leite para a boca ressequida...
E mais tarde, nas sombras do futuro,
Não descobrir estrela foragida...
E ver - viajante morto de cansaço -
A terra sem amor!... - sem Deus - o espaço!*

*E do lodo do lodo sacudido
Ver que aqui ou além nada o espera,
Que em cada leito novo há mancha nova...
No berço... após no toro... após na cova!...*

A TRAGÉDIA DO LAR descreve uma cena revoltante, dolorosa até no âmago da sensibilidade humana. Um senhor, sem piedade, arranca uma criança dos braços da mãe-escrava e a vende, pois o filho da cativa, tem tanto valor quanto uma rês. Debalde, os choros da mãe infeliz. É dilacerante a súplica da desgraçada, tentando ainda comover os corações de pedra. Lembramos a cena do poema MARYNA, de Chevtchenko, onde a mãe infeliz vai ao palácio pedir por sua filha. Também em SÚPLICA, de Castro Alves, vemos um quadro chocante que bem se conhece da obra de Chevtchenko: “o chicote acorda o pobre escravo” e “ante os olhos do irmão, em prostitutas transformam-se irmãs”. Cenas de estupro apresentam poemas chevtchenkianos também, como cenas de incesto entre o pai-fidalgo e sua filha-bastarda. Podemos afirmar que todo o ciclo, OS ESCRAVOS, está composto no mesmo espírito de poemas “de destino”. Tanto os heróis de Castro Alves, em CACHOEIRA DE PAULO AFONSO, como muitos heróis de Chevtchenko, principalmente, heroínas infelizes, procuram morte voluntária. Lembremo-nos da pobre Catarina! Os amantes Lucas e Maria resignam-se a sofrer a desgraça sem vingança, procurando a liberdade na morte úmida da cachoeira, para onde está sendo impelida sua canoa:

*Без молока для його посохлих губ...
А потім у тінях майбутнього,
Не відкріє він вигнану зірку...
І бачить - смертельно втомлений мандрівник -
Землю без любові!... - без Бога - простір!*

*І від бруду до бруду спритний
Бачить, що тут чи то там нічого йому не світить,
І що в кожному новому ліжку є нова пляма...
В колиці...потім на колоді....а потім в гробу!...*

«Трагедія вдома» описує огидну, болючу сцену, що проїдає аж до нутра людської чутливості. Один сеньйор безжалісно вириває дитину з рук матері рабині і продає її, тому що син невільниці вартий стільки, скільки худоба. Марні сльози нещасної матері. Розриваючі благання бідної матері, із сподіваннями що сподіваються зворушити кам'яне серце сеньйора. Слід згадати сцену із поеми Шевченка «Марина», в якій нещасна матір йде до панського палацу просити за свою доньку. Також у вірші «Благання» Кастро Алвеса перед нами постає шокуюча картина, добре відома нам з творів Шевченка: «батіг будить бідного раба» і «на очах у брата сестри перетворюються на повій». Сцени згвалтування також присутні у творах Шевченка, так, як і сцени інцесту між вельможним батьком та його позашлюбною донькою. Ми можемо з упевненістю сказати, що цикл «Раби» Кастро Алвеса написаний у тому ж дусі, що й Шевченківські поеми «про долю». Герої бразильського поета в «Водоспаді Пауло-Афонсо», як і герої українського поета, особливо нещасні жінки, часто шукають собі добровільної смерті. Згадаймо про бідну Катерину! Коханці Лукас і Марія змиряються зі своїм горем, не шукаючи помсти. Вони знаходять свободу у вологій смерті на водоспаді, куди вони штовхають їхній човен:

*- Doida! doida! é a voragem que nos chama!
- Eu ouço a Liberdade!*

*A celeste Africana, a virgem-Noite
Cobria as faces... Gota a gota os astros
Colhiam-lhe das mãos no peito seu...
Um beijo infinito suspirou nos ares...*

*A canoa rolava!... Abriu-se a um tempo
O precipício!... e o céu!...*

No DERRADEIRO AMOR DE BYRON, o poeta inglês confessa, à condessa Guiccioli, que sua última amante é a Liberdade. O próprio Castro Alves no ADEUS, MEU CANTO, assim saúda a inspiração poética:

*Filho da tempestade, irmão do raio,
Lança teu grito ao vento da procela.*

*Ave de arribação, voa, anuncia
Da Liberdade a santa primavera.*

*Ergue-te, ó luz! - Estrela para o povo,
- Para os tiranos, lúgubre cometa.*

Irmão do pobre - viverás, meu canto.

*Traze a bênção de Deus ao cativo,
Levanta a Deus do cativo o grito!*

O poema CONFIDÊNCIA diz:

*... a Liberdade
Abriu sua alma - urna da verdade,
Da esperança e do amor...*

*- Божевільна! Божевільна! Це пропасть, яка нас кличе!
- Я чую Свободу!*

*Небесна Африканська, цнотлива Ніч
Покрила обличчя...По краплині зорі
Зібрала з рук собі на груди...
Запах нескінченного поцілунку подунув в повітрі...*

*Котилося каное! А в цей час відкрилася
Прірва!...і небо!...*

У вірші Кастро Алвеса «Останнє кохання Байрона» англійський поет зізнається графині Гвіччолі, що його остання коханка - Свобода. Сам Кастро Алвес у вірші «Прощавай, моя пісне» так зустрічає поетичне натхнення:

*Син бурі, брат блискавки,
Кричи на вітрі шторму.*

*Летить перелітний птах, сповіщає
Свободи святу весну.*

*Встань, о світло! - Зірка для народу,
- А для тиранів - похмура комета.*

Брат бідняка - житимеш, мій співе.

*Принеси благословення Боже поневоленому,
Донеси до Бога крик з неволі!*

В поемі «Признання» поет каже:

*... Свобода
Відкрила свою душу - урну правди,
Надії та любові...*

E o poema AMÉRICA:

Ó, Pátria, desperta...

*Já falta bem pouco. Sacode a cadeia
Que chamam riquezas... que nódoas te são!
Não manches a folha de tua epopeia
No sangue do escravo, no imundo balcão.*

*Sê pobre, que importa? Sê livre... és gigante,
Bem como os condores dos píncaros teus!
Arranca esse peso das costas do Atlante.
Levanta o madeiro dos ombros de Deus.*

Também a ODE AOS DOUS DE JULHO, um poema excitante, fogoso, canta a Liberdade. E o VIDENTE antecipa as sensações sublimes do patriota Castro Alves:

*...ouvindo nos espaços as loucas utopias
Do futuro cantarem as doces melodias
Dos povos, das idades a nova promessa
Me arrasta ao infinito a água da inspiração...*

*E enquanto sob as vinhas a ingênua camponesa
Enlaça às negras tranças a rosa da devesa;
Dos Saaras africanos, dos gelos da Sibéria,
Do Cáucaso, dos campos dessa infeliz Ibéria,
Dos mármoreos lascados da terra santa homérica
Dos pampas, das savanas desta soberba América,
Prorrompe o hino livre, o hino do trabalho!*

Ao sol da independência que irrompe no horizonte.

В поемі «Америка» говорить:

О, Батьківщино, вставай...

*Залишилось недовго. Струшуй неволю,
Що називають багатством...яке на тобі - плями!
Не заплямуй сторінок своєї епопеї
Кров'ю раба, на мерзенному прилавку.*

*Будь бідним, яка різниця? Будь вільним... ти велетень,
Так як і кондори на твоїх верхівках!
Зніми цей тягар зі спини Атланта!
Підніми балку з плечей Господа.*

Запальний, захоплюючий вірш «Ода другому липню» також оспівує Свободу. «Провидець» випереджає вивещині почуття патріота Кастро Алвеса:

*...чувши у просторі божевільні утопії
Які про майбутнє співали солодкі мелодії
Про народи, про вік і нові обіцянки
Мене волочить у безмежність орел натхнення...*

*І доки під виноградником наївна селянка
Заплітає в чорні коси троянду з плота;
З африканської Сахари, з Сибірських холодів,
З Кавказу, з полів тієї нещасної Іберії,
З розколотого мармuru святої землі Гомера,
З пампасів, з саван цієї зухвалої Америки,
Проривається гімн свободи, гімн праці!*

*І лине аж до сонця незалежності, що вривається
в горизонт.*

*Enfim a terra é livre! Enfim lá
do Calvário
A águia da liberdade, no imenso itinerário
Voa do Calpe brusco
às cordilheiras grandes,
Das cristas do Himalaia aos píncaros dos Andes!
São livres os escravos! Quero empunhar a lira...*

Esta já é uma visão cósmica, que abraça fraternalmente o globo terrestre. A Liberdade é a “deusa incruenta” do poeta:

*Rugiram de terror ao vê-la o rir sublime
O sátropa, o chacal, a tirania, o crime...
O abutre, o antro, o mocho, a escravidão!...
(DEUSA INCRUENTA)*

Só um grande poeta, só uma personalidade com sentimentos nobres e generosos, poderia ter pronunciado as palavras que Castro Alves dirige ao estandarte do Brasil, em NAVIO NEGREIRO:

*Tu, que da Liberdade após a guerra
Foste hasteado dos heróis na lança,
Antes te houvessem roto na batalha,
Que servires a um povo de mortalha!...*

Tudo nos impele a admirar, ainda hoje, estes dois poetas, unidos pela mesma grandeza da alma que podemos caracterizar, com as palavras do mais jovem, tiradas das notas explicatórias às ESPUMAS FLUTUANTES, lá referindo-se a Napoleão e Victor Hugo:

“E depois serem gênios não serem irmãos? E depois não é predestinação esta confraternização de exílio? Estes dous postes? Estes dous mares? Estas duas solidões?”

*Нарешті земля стала вільною! Нарешті там
на Голгофті
Орел свободи, на своєму безмежному шляху
З різкими поворотами через великі гірські
хребти летить до Калпу,
Від гребенів Гімалайських аж до верхівок Анд!
Раби стали вільними! Я хочу взяти до рук ліру...*

Це вже космічне бачення, що по-братськи обіймає земну кулю. Для поета Свобода є «безкровною богинею»:

*Стали кричати зі страху бачачи її величний сміх
Сатрап, шакал, тиранія, злочин...
Стерв'ятник, печера, сова, рабство!...
(«БЕЗКРОВНА БОГИНЯ»)*

Лише великий поет, і лише велика особистість із благородними та щирими почуттями могла сказати слова, з якими Кастро Алвес звертається до прапора Бразилії у «Невільничому кораблі»:

*Ти, що на списі героїв Свободи
Був вивішиний після війни,
Краще як були б тебе пірвали на битві,
Ніж щоб тепер ти слижив надору як саван!*

Навіть сьогодні все закликає нас захоплюватись цими двома поетами, об'єднаними величністю душі, яку ми можемо описати словами більш юного поета, словами із пояснювальних приміток «Брижі на хвилях», де автор говорить про Наполеона і Віктора Гюго:

*«І потім генії не брати? І що не
доля це братерство у вигнанні?
Ці два стовпи? Ці два моря? Ці дві
самотності?»*

E parece que foram escritas a Chevtchenko e a Castro Alves pessoalmente as palavras que lemos em QUEM DÁ AOS POBRES EMPRESTA A DEUS:

*É santo o laço, em qu'hoje aqui s'estreitam
De heroicos troncos - os rebentos novos!
E que são gêmeos dos heróis os filhos,
Inda que filhos de diversos povos!*

І таке враження, що були написані особисто для Шевченка та Кастро Алвеса слова, які ми читаємо в «Хто дає бідним - позичає Богові»:

*Святий вузол, яким ось тут сьогодні вони
себе зв'язують
З героїчних стовбурів - нові паростки!
Близнюки героїв сини,
Хоча й сини різних народів!*

III PARTE

Abaixo, constam algumas poesias e poemas de Tarás Chevtchenko, que foram traduzidos para a língua portuguesa, de forma poética, não literal, por Wira Selanski e Helena Kolody, que são uma amostra eloquente da obra, das ideias e da arte do Grande Poeta.

Para facilitar a compreensão e sua inserção, nas diversas etapas da vida do Poeta, segue uma periodização da produção poética de Tarás Chevtchenko:

1º Período: 1837 - 1843: Fase do nacionalismo romântico - (em São Petersburgo)

2º Período: 1843 - 1847: Três anos - 2 viagens pela Ucrânia / reforço das tendências realísticas

3º Período: 1847 - 1857: Exílio (10 anos)

4º Período: 1857 - 1861: Lírica dos últimos anos de vida

III ЧАСТИНА

Тут подаються деякі поезії і поеми Тараса Шевченка, які були перекладені португальською мовою у поетичній формі, не дослівній, Вірою Селянською і Оленою Колодій, та які є виразним показником творчості, ідей та майстерності Великого Поета.

На краще зрозуміння та їх контекстуалізацію у різних етапах життя Поета подається наступна періодизація поетичної творчості Тараса Шевченка:

1-й Період: 1837 - 1843: Доба романтичного націоналізму - (у Санкт-Петербурзі)

2-й Період: 1843 - 1847: Три літа - 2 поїздки по Україні / посилення реалістичних тенденцій.

3-й Період: 1847 - 1857: Заслання (10 років).

4-й Період: 1857 - 1861: Лірика останніх років життя.

**1º PERÍODO: 1837 - 1843: FASE DO
NACIONALISMO ROMÂNTICO -
(EM SÃO PETERSBURGO)**

**1 - PENSAMENTOS
(Fragmento)**

Pensamentos, meus caros pensamentos,
Minha fonte de angústias e sofrimentos!
Por que vos alinhastes em fileiras?
Na alvura do papel, hostes guerreiras?
Por que o vento acre não vos dispersou
Na estepe, como espalha o pólen no ar?
Por que a desgraça não vos embalou,
Como se embala um filho que chorou?
Quando nascestes, riu a turba ignara,
De pranto marejou-se meu olhar...
Por que não vos afogou,
Não vos varreu para a seara,
Não vos levou para o mar?
Ninguém indagaria por que choro,
Por que arrasto essa angústia pelo mundo
E o meu destino triste assim deploro.
Ninguém me chamaria vagabundo,
Rindo da minha dor com riso alvar.
Filhinhos, flores, por que vos amei,
Com tão profundo amor vos cultivei?
Alguém há de chorar, neste universo,
Sobre estes pensamentos, pranto em verso,
O pranto que chorei?

1839, São Petersburgo.

**1-Й ПЕРІОД: 1837 - 1843: ДОБА
РОМАНТИЧНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ -
(У САНКТ-ПЕТЕРБУРЗІ)**

**1 - ДУМИ МОЇ
(Фрагмент)**

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
На що стали на папері
Сумними рядами?
Чому вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чому вас лихо не приспало,
Як свою дитину?

Бо вас лихо на світ на сміх породило,
Поливали сльози - чом не затопили?
Не винесли в море, не розмили в полі?
Не питали б люде, що в мене болить,
Не питали б, за що пролинаю долю
Чого нуду світом ... "Нічого робить!"
Не сказали б на сміх ...
Квіти мої, діти!
На що вас кохав я, на що доглядав?
Чи заплаче серце одно на всім світі,
Як я з вами плакав? Може, і вгадав.

1839 р. Петербург.

2 - O BARCO

O vento e o bosque falam.
Sussuram os juncos,
O barco vai com as vagas
Só no vasto mundo.

O barqueiro naufragado
Foi-se na corrente,
Cheio de água vai o barco
E ninguém o prende.

Até o mar azul alcança...
O mar soa bravo,
Os vagalhões brincam-dançam
Com os estilhaços.
(...)

2 - ЧОВЕН

Вітер з гаєм розмовляє,
Шепче з осокою -,
Пливе човен по Дунаю
Один за водою.
Пливе човен води повен -
Ніхто не спинає;
Може б спинив рибалонька,
Та його немає.
Гойдається сюди-туди,
Аж серденько мліє!
Без весельця пливе собі,
Куди вітер віє ...
Вплив човен в синє море,
А воно заграло ...
Погралися чорні хвилі -
Тай скіпок не стало!
Недовгий шлях, - як човнові
До синього моря -,
Сиротині на чужину,
А там - і до горя:
Пограються добрі люде,
Як голодні хвилі,
Поки схочуть, поки стане
В сердешного сили;
Потім собі подивляться,
Як сирота плаче;
Потім спитай: де сирота?
Не чув і не бачив!

1841 р. Петербург.

2º PERÍODO: 1843 - 1847: TRÊS ANOS - DUAS VIAGENS PELA UCRÂNIA / REFORÇO DAS TENDÊNCIAS REALÍSTICAS

3 - O SONHO (Comédia)

(O poema O SONHO está composto em conjuntos de versos de ritmos diferentes. Dentro do mesmo conjunto, há mudanças repentinas no comprimento dos versos, com síncope e elipses, que caracterizam o verso chevtchenkiano como “verso emotivo”).

“O Espírito da Verdade, que o mundo não pode aceitar, pois não o vê nem o conhece”. João, XIV, vers. 17

Cada qual tem o seu destino,
Seu caminho vasto;
Um constrói, um destrói:
Com olhar nefasto
Os confins do mundo mede,
Busca a terra nova
Para espoliar e consigo
Levar para a cova.
Um descasca com baralho
Uma casa amiga,
Um afia às escondidas
A arma fratricida.
Um, quietinho, piedoso,
Manso, mas atento,
Como um gato se aconchega,
Aguarda o momento -
Zás! teu fígado perfuram
Garras venenosas;
Não adiantam choros-rogos
Dos filhos, da esposa.
Um, magnânime, edifica

2-Й ПЕРІОД: 1843 - 1847: ТРИ ЛІТА - ДВІ ПОЇЗДКИ ПО УКРАЇНІ / ПОСИЛЕННЯ РЕАЛІСТИЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ.

3 - СОН Комедія

(Поема СОН складається з груп віршів з різними ритмами. У тій самій групі - раптові зміни довжини віршів, з синкопами та еліпсами, які характеризують шевченківський вірш, як “емотивний вірш”).

Дух истины, его же мир не может принять, яко не видит его, ниже знает его. Иоанна глава XIV, стих 17

У всякого своя доля
І свій шлях широкий:
Той мурує, той руйнує,
Той неситим оком
За край світа зазирає -,
Чи нема країни,
Щоб загарбать і з собою
Взять у домовину.
Той тузами обирає
Свата в його хаті,
А той нишком у куточку
Гострить ніж на брата.
А той, тихий та тверезий,
Богобоязливий,
Як кішечка, підкрадеться,
Виде нещасливий
У тебе час та й запустить
Пазурі в печінки -,
І не благай: не вимолять
Ні діти, ні жінка.
А той, щедрий та розкошний,

Igrejas, capelas,
Diz-se o protetor da pátria
Acendendo velas
Ao beber seu sangue vivo -
Qual água, malvado,
E os compadres calam, tolos,
De olho esbugalhado.
Como ovelhas: "Pois que seja,
Talvez, é preciso."
É preciso! Pois não reina
Deus no paraíso!
Vós que padeceis no jugo
Desta sina triste
Aguardais um céu na terra?
O céu - não existe.
É quimera. Tomai juízo,
Irmãos e inimigos:
Os filhos de Adão são tzares,
Tanto o são mendigos.
Mais aquele... mais aquele...
E eu, boa gente?
Dia e noite só festejo -
Triste ou contente.
As censuras não me atingem,
Ergo o copo cheio,
Pois eu bebo o próprio sangue,
Não sangue alheio.

Voltando ao longo do cercado,
À noite, após banquetear,
Assim me pus a matutar
Até chegar ao meu reinado.
Não gritam filhos no meu lar,
A esposa - não ralha,
Sossego se espalha,
Paira o divino bem-estar
Na casa e na alma.
Deitei-me, com calma.

Все храми мурує;
Та отечество так любить,
Так за ним бідкує,
Так із його, сердешного,
Кров, як воду, точить!..
А братія мовчить собі,
Витріщивши очі!
Як ягнята; «Нехай -, каже -,
Може, так і треба».
Так і треба! бо немає
Господа на небі!
А ви в ярмі падаєте
Та якогось раю
На тім світі благаєте?
Немає! немає!
Шкода й праці. Схаменіться:
Усі на сім світі -
І царята і старчата -
Адамові діти.
І той... і той... а що ж то я!?
Ось що, добрі люди:
Я гуляю, бенкетую
В неділю і в будень.
А вам нудно! жалкуєте!
Їй-богу, не чую,
І не кричить! Я свою п'ю,
А не кров людськую!

Отак, ідучи попідтинню
З бенкету п'яний уночі,
Я міркував собі йдучи,
Поки доплентавсь до хатини.
А в мене діти не кричать
І жінка не лає,
Тихо, як у раї,
Усюди божо благодать -
І в серці, і в хаті.
Отож я ліг спати.

E quando dorme um beerrão,
Nem dos canhões a salva
Consegue acordá-lo então.
Um sonho estranho vem ao ébrio:
Até o mais sóbrio
Queria estar embriagado,
O avaro teria dado
Um bom ducado, para olhar
Visões que tive ao sonhar:
Uma ave augural, escura,
Uma coruja taciturna
Levanta o voo sobre os prados,
Verdes campos e descampados,
Largas estepes, povoados,
Rios alados.
Eu sigo com pesar profundo,
Despeço-me do mundo:
“Adeus, mundo, adeus, terra,
País inimigo,
Minhas dores, minhas mágoas
Levarei comigo.
A ti, minha pobre Ucrânia,
Viúva sem sorte,
Visitarei das alturas,
Das nuvens da morte.
Vamos consolar-nos, tristes,
Com amor intenso,
Eu te cubro à meia-noite
Com orvalho denso.
Virei, até o sol desponte
E tu não mais chores,
E teus filhos se revoltam
Contra os invasores.
Adeus, minha mãe querida,
Viúva cativa,
Crie os filhos: Deus é dono
Da verdade viva!”

А вже підпилий як засне,
То хоч коти гармати,
І усом не моргне.
Та й сон же, сон, напричуд дивний,
Мені приснився -
Найтверезіший би упився,
Скупий жидюга дав би гривню,
Щоб позирнуть на ті дива.
Та чорта з два!
Дивлюся: так буцім сова
Летить лугами, берегами, та нетрями,
Та глибокими ярами,
Та широкими степами,
Та байраками.
А я за нею, та за нею,
Лечу й прощаюся з землею:
«Прощай, світе, прощай, земле,
Неприятний краю,
Мої муки, мої люті
В хмарі заховаю.
А ти, моя Україно,
Безталанна вдова,
Я до тебе літатиму
З хмари на розмову.
На розмову тихо-сумну,
На раду з тобою;
Опівночі падатиму
Рясною росою.
Порадимось, посумуєм,
Поки сонце встане;
Поки твої малі діти
На ворога стануть.
Прощай же ти, моя нене,
Удово небого,
Годуй діток; жива правда
У Господа Бога!»

Vejo: eis o sol desponta,
O Leste chameja
E o rouxinol da floresta
Seu dia festeja.
Os ventos tornam estepes
Encantados magos,
Os salgueiros verdejantes
Miram-se nos lagos.
Os pomares se inclinaram
Do fardo pesado,
Quando os freixos, como guardas,
Falam com o prado.
Esta terra benfazeja
Em beleza nata
Florescente, banha o corpo
No orvalho de prata
E saúda o sol nascente
Dos confins dos ermos,
E não há princípio nisso,
Não existe um termo.
E ninguém é tão potente
Para destruí-lo...
Por que triste estás, minh'alma,
Ao mirar aquilo?
Ó pobre alma, por que choras
Lágrimas amargas?
Por que tenho pena? Pois tu não enxergas,
Não ouves soluços doloridos no ar?
Então, abre os olhos, enquanto voar
Acima das nuvens cinzentas comigo.
Lá não mais existem governo, castigo,
Não ouve-se risos nem prantos soar.
Repara! No teu paraíso de lendas
Arrancam do mísero a veste em remendas,
Com couro a arrancam! Pois devem calçar
Filhotes do tzar. Ó cenas horrendas!
A viúva não paga o imposto. A rir
A pregam na cruz. E sua esperança,

Летим. Дивлюся, аж світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї
Сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Меж ярами над ставами
Верби зеленіють.
Сади рясні похилились,
Тополі по волі
Стоять собі, мов сторожа,
Розмовляють з полем.
І все то те, вся країна,
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Дрібною росою,
Споконвіку вмивається,
Сонце зустрічає...
І нема тому почину,
І краю немає!
Ніхто його не додбає
І не розруйнує...
І все то те... Душе моя,
Чого ти сумуєш?
Душе моя убогая,
Чого марне плачеш,
Чого тобі шкода? хіба ти не бачиш,
Хіба ти не чуєш людського плачу?
То глянь, подивися; а я полечу
Високо, високо за синії хмари;
Немає там власті, немає там кари,
Там сміху людського і плачу не чуть.
Он глянь,— у тім раї, що ти покидаєш,
Латану свитину з каліки знімають,
З шкурою знімають, бо нічим обуть
Княжат недорослих; а он розпинають
Вдову за подушне, а сина кують,
Єдиного сина, єдину дитину,

Seu único filho, da idade fiança,
Algemam e levam à força servir
No exército. Vê! Sob a cerca - criança
Inchada de fome. Sua mãe - ai que dor!
Trabalha no campo do rico senhor.
E lá - vejam olhos, olhos!
(Por que não dois pregos?)
Por que, olhos, não ficastes
De lágrimas cegos?
A perdida. Com seu filho,
Cansada, desfeita,
Os próprios pais não a querem,
Todos a rejeitam.
Até o mendigo a despreza -
E o senhor - ignora,
Com a vigésima, as almas
Bebendo devora.

Ouve Deus além das nuvens
Nossos choros, prantos?
Talvez ouça, como os montes
Que sepultam tantos
Ancestrais, regados sempre
De sangue humano...
Minh'alma, tu infortunada!
Vamos embriagar-nos
Com as ervas venenosas,
Dormir sem alento,
Mandaremos até a Deus
Este pensamento:
Quanto reinarão verdugos
No mundo sangrento?
Voa tu, meu canto, meu cruel castigo,
Leva junto mágoas, lágrimas e dor,
Tua companhia, teu amargo amor.
Suas mãos te embalaram, pesadas. Contigo
As leva, soltando nos ares de anil
A horda maldita, o presságio vil.

Єдину надію! в військо оддають!
Бо його, бач, трохи! а онде під тином
Опухла дитина, голоднее мре,
А мати пшеницю на панщині жне.
А он бачиш? очі! очі!
Нащо ви здалися,
Чом ви змалку не висохли,
Слізьми не злилися?
То покритка, попідтинню
З байстрам шкандибає,
Батько й мати одцурались,
Й чужі не приймають!
Старці навіть цураються!!
А панич не знає,
З двадцятою, недоліток,
Душі пропиває!

Чи Бог бачить із-за хмари
Наші сльози, горе?
Може, й бачить, та помага,
Як і оті гори
Предковічні, що политі
Кровію людською!..
Душе моя убогая!
Лишенько з тобою.
Уп'ємося отрутою,
В кризі ляжем спати,
Пошлем думу аж до бога:
Його розпитати,
Чи довго ще на сім світі
Катам панувати??
Лети ж, моя думо, моя люта муко,
Забери з собою всі лиха, всі зла,
Своє товариство - ти з ними росла,
Ти з ними кохалась, їх тяжкії руки
Тебе повивали. Бери ж їх, лети
Та по всьому небу орду розпусти.

Que negreje, que chameje,
Labareda sopra,
Que o dragão com bafo podre
Cubra o chão de morte.
Meu coração, eu o guardo
Em qualquer recanto
E buscarei paraíso
Sem ti, triste canto!
De novo voo sobre a terra,
De novo me despeço dela.
É penoso o abandono
Do lar sem telhado
Mais penoso é ter na vista
Lágrimas, andrajos.

Estou voando. O vento gela,
A neve ao redor branqueia.
Sobre pântanos, colinas -
Ermos, lácteas neblinas.
Não ouço o ser que aí habita,
Não vejo rastro de seus pés -
Meus inimigos! Pois adeus!
Não voltarei nem de visita.
Festejai, embriagai-vos
Com sangrento vinho!
Entre as neves, para sempre
Dormirei sozinho.
Até que enfim descobrires
Um país formoso
Não regado pelo sangue,
Terei meu repouso...
Descansarei... Eis que escuto
Os grilhões dos presos
Arrastar-se sob a terra.
Oh, povo perverso!
De onde vieste? O que fazes?
O que buscas, cego,
Sob a terra? Nem nas nuvens

Нехай чорніє, червоніє,
Полум'ям повіє,
Нехай знову рига змії,
Трупом землю криє.
А без тебе я де-небудь
Серце заховаю
Та тим часом пошукаю
На край світа раю.
І знов лечу понад землею,
І знов прощаюся я з нею.
Тяжко матір покидати
У безверхій хаті.
А ще гірше дивитися
На сльози та лати.

Лечу, лечу, а вітер віє,
Передо мною сніг біліє,
Кругам бори та болота,
Туман, туман і пустота.
Людей не чуть, не знать і сліду
Людської страшної ноги.
І вороги й не вороги,
Прощайте, в гості не приїду!
Упивайтесь, бенкетуйте -
Я вже не почую,
Один собі навік-віки
В снігу заночую.
І поки ви дознаєтесь,
Що ще є країна,
Не полита сльозьми, кров'ю,
То я одпочину.
Одпочину... аж слухаю -
Загули кайдани
Під землею... Подивлюся...
О люде поганий!
Де ти взявся? що ти робиш?
Чого ти шукаєш
Під землею? Ні, вже, мабуть,

Acharei sossego,
Nem no céu!... Por que me esmaga
Essa dura farda?
A quem fiz um mal terrível?
Que mão, tão pesada,
No coração bota chamaz,
Mas no corpo a alma
Escraviza e como a corvos
Meus cantos espanta?
Por quê - não sei - mas sofro penas
Sem sono e descanso.
Quando terei um alívio,
Em que dia alcanço
O fim do martírio?

Mexeu-se o ermo desolado:
Como do túmulo apertado
Cadáveres a terra invadem
Para ouvir do Juiz Verdade.
Não são mortos os que vieram
Pedir julgamento!
E sim, com corpo e alento
Vivos, em algemas!
Arrancaram ouro das minas
Para molhar goela
Ao ávido... são cativos.
Sabe o prepotente
Se por crimes, ou por serem
Os filhos da gente...

Um gatuno carimbado
Com grilhões pendentes,
Um ladrão martirizado
Range com os dentes.
Quer matar o companheiro
Já quase acabado.
E no meio, de cadeias
No corpo e mais nada,

Я не заховаюсь
І на небі!.. За що ж кара,
За що мені муки?
Кому я що заподіяв!
Чії тяжкі руки
В тілі душу закували,
Серце запалили
І галичі силу -
Думи розпустили??
За що, не знаю, а караюсь,
І тяжко караюсь!
І коли я спокутую,
Коли діжду краю,
Не бачу й не знаю!!!

Заворушилася пустиня.
Мов із тісної домовини
На той остатній страшний суд
Мертвці за правдою встають.
То не вмерлі, не убиті,
Не суда просити!
Ні, то люди, живі люди,
В кайдани залиті.
Із нор золото виносять,
Щоб пельку залити
Неситому!... То каторжні.
А за що? т.і знає...
Вседержитель... а може, ще
Й він не добачає.

Онде злодій штемпований
Кайдани волочить;
Он розбойник катований
Зубами скрегоче,
Недобитка товариша
Зарізати хоче!
А меж ними, запеклими,
В кайдани убраний

O rei do universo sofre!
Cabeça raspada.
Não chora de dor, não geme
E não pede nada.
Seu coração incendiado
De bem - não se apaga.
Onde estão teus cantos - flores primorosas,
Audazes, cuidadas crianças formosas?
A quem tu as legastes, meu amigo-irmão?
Ou na alma lhes deste sepulcro? Oh, não!
Não prenda-as, irmão! Espalha-as na terra,
Que cresçam no meio da gente fraterna.

Tributo ainda? Ou, já basta?
Basta, basta, pois geada
O pensar embala.

De novo voo. O mundo gira,
Dormita a mente, a alma esfria.
Reparo: casas junto a estradas
E cem igrejas enfeitadas.
Nos burgos, entre tantas obras,
Eis os campônios em manobras:
Alimentados, bem calçados,
Mas em algemas - são soldados!
Exercitando... Olho e vejo:
Na baixada, como em cova,
A cidade - toda nova! ¹⁾
Sem limites, sobre o brejo,
Sob a nuvem que negreja.
Talvez - turcomana,
Talvez - alamana,
Talvez - moscovita...
Palácios, igrejas,
Senhores com pança -
Nenhuma choupana.

Цар всесвітній! цар волі, цар,
Штепом увінчаний!
В муці, в каторзі не просить,
Не плаче, не стогне!
Раз добром нагріте серце
Вік не прохолоне!
А де ж твої думи, рожеві квіти,
Доглядані, смілі, викохані діти,
Кому ти їх, друже, кому передав?
Чи, може, навіки в серці поховав?
О, не ховай, брате! розсип їх, розкидай!
Зійдуть, і ростимуть, і у люди вийдуть!

Чи ще митарство? чи вже буде?
Буде, буде, бо холодно,
Мороз розум будить.

І знов лечу. Земля чорніє,
Дрімає рсзум, серце мліє.
Дивлюся: хати над шляхами
Та городі: з стома церквами,
А в городах, мов журавлі,
Замуштрували москалі;
Нагодовані, обуті
І кайданачи окуті,
Муштруються... Далі гляну:
У долині, мов у ямі,
На багнищі город ¹⁾ мріє;
Над ним хмарою чорніє
Туман тяжкий... Долітаю -
То город безкрай.
Чи то турецький,
Чи то німецький,
А може, те, що й московський.
Церкви, та палати,
Та пани пузаті,
І ні однісінької хати.

Anoitece. Surgem fogos
De todos os lados,
De dar susto. “Hurra! Hurra!”
Gritam extasiados.
“Gritais, porque pegais fogo,
Gente desvairada?”
“Que campônio! Tu não sabes
Que temos parada?
ELE PRÓPRIO se digna
Hoje estar contente.”
“Onde está vossa teteia?”
“No palácio, rente.”
Aos empurros - um patricio.
Dei uma topada
Nos botões de zinco. “Donde
Vieste, camarada?”
“Da Ucrânia.” “Não conheces
A fala erudita
Das pessoas cá do Norte?”
“A linguagem dita
Sei falar, porém, não quero.”
“És estranho, vejo,
Mas eu sirvo aqui e conheço
Todos os manejos.
Com prazer te levo à corte,
Podes ir comigo,
Mas solte uma gorjetinha
Para teu amigo!”
“Vai-te embora, desprezível,
Mísero tinteiro!”
E de novo invisível
Caminhei certo
Até chegar ao palácio.
Que esplendor, que cores!
Deus do céu! Eis porque todos
Estes lambedores
De sobejo. Eis O PRÓPRIO -
Alto, carrancudo

Смеркалося... огонь огнем
Кругом запалало -,
Аж злякався я... «Ура! ура!
Ура!» — закричали.
«Цу-цу, дурні! схаменіться!
Чого се ви раді!
Що горите?» — «Экой хохол!
Не знает параду.
У нас парад! сам изволит
Сегодня гуляти!»
«Та де ж вона, тая цяця?»
«Бон видишь - палаты».
Штовхаюсь я; аж землячок,
Спасибі, признався,
З циновими гудзиками:
«Де ты здесь узялся?»
«З України». — «Так як же ты
Й говорить не вмиєш
По-здешему?» — «Ба ні -, кажу -,
Говорить умію.
Та не хочу». - «Экой чудак!
Я все входы знаю,
Я тут служу; коли хочеш,
В дворец попытаюсь
Ввесты тебе. Только, знаєш,
Мы, брат, просвищенны -,
Не поскупись полтинкою...»
Цур тобі, мерзенний
Каламарю... І зробився
Я знову незримий
Та й пропхався у палати.
Боже мій єдиний!!!
Так от де рай! уже нащо
Золотом облиті
Блюдолизи; аж ось і сам,

Vem chegando. E a seu lado
Tzarina pontuda
Como vara, - um bagulho
De cabeça bamba,
Cogumelo ressequido
Sem encanto e graça.
Esta é a deusa tão cantada?
Oh, que desencanto!
Que eu, tolo, acreditava,
Sem te ver, no encanto
Que contavam teus cantores
De focinhos chatos
Nos borrões de seus poemas,
Comprados barato.
Como sou singelo, bobo!
Dei fé numa lenda
Moscovita! Eis que cai
Dos olhos a venda!
Atrás dos deuses - pançudos,
Beijudos senhores,
Qual uns porcos bem cevados,
Em prata e em ouro.
E suando, se empurrando,
Querem chegar junto
Dos ídolos, que se dignam
Lhes dar um cascudo,
Um bofetão. Pelo menos
Um soco, ou meio,
Mas plantado bem na cara.
Colocam-se em fila
De língua amarrada.
O tzar fala em estrangeiro,
E sua tzarina,
Qual ema por entre as aves,
Peralta, saltita.
Muito tempo passeavam
Qual mochos inflados
E baixinho conversavam -

Високий, сердитий,
Виступає; обок його
Цариця небога,
Мов опеньок засушений,
Тонка, довгонога,
Та ще на лихо, сердешне,
Хита головою.
Так оце-то та богиня!
Лишенько з тобою.
А я, дурний, не бачивши
Тебе, цяце, й разу,
Та й повірив тупорилим
Твоїм в рщомазам.
Ото дурний! а ще й битий!
На каток повірив
Москалеві. От і читай,
І йми ти їм віри!
За богами - панства, панства
В сребрі та златі!
Мов кабани годовані -
Пикаті, пузаті!..
Аж потіють, та товпляться,
Щоб то ближче стати
Коло самих: може, вдарять
Або дулю дати
Благовонять; хоч маленьку,
Хоч півдулі, аби тільки
Під самую пику.
І всі у ряд поставали,
Ніби без'язикі -
Анітелень. Цар цвенькає;
А диво-цариця,
Мов та чапля меж птахами,
Скаче, бадьориться.
Довгенько вдвох походжали
Мов сичі надуті,
Та щось нишком розмовляли

Não ouvi de lado -
Sobre a pátria, me parece,
E as forcas peritas,
E manobras eficientes!...
Depois a tsarina
Assentou-se num banquinho.
O tzar que chegara
Perto do mais alto, dá-lhe
Um soco na cara.
Tonteando, o pobre diabo
Dá um murro medonho
Na barriga do próximo.
Este caratonho
Dá um bofetão entre as costas
Ao menor coringa,
Com um coice no inferior
O dito se vinga.
E o inferior os mais miúdos
Batuca e amassa
De outro lado da soleira.
E a mísera massa
Com desvario, sem parar,
Berra: "Diverte-se o nosso tzar!
Hurra! Hurra! A-a-a!"
Dei gargalhadas a valer,
E apanhei deveras.
Muito tarde, todo o mundo
Caiu por terra.
Os náufragos ortodoxos
Ao gemer, deitavam,
E, gemendo, ao bom Deus
Pelo tzar oravam.
Era de rir e de chorar!
Caminhei sem guia
Na cidade: só palácios,
E noite é qual dia.
Sobre o rio silencioso
Com margem calçada

Здалека не чути -
О отечестві, здається,
Та нових петлицях,
Та о муштрах ще новіших!...
А потім цариця
Сіла мовчки на дзиглику.
Дивлюсь, цар підходить
До найстаршого... та в пику
Його як затопить!...
Облизався неборака
Та меншого в пузо -
Аж загуло!... а той собі
Ще меншого туза
Межи плечі; той меншого,
А менший малого,
А той дрібних, а дрібнота
Уже за порогом
Як кинеться по улицах,
Та й дівай місити
Недобитків православних,
А ті голосити;
Та верещать; та як ревнуть:
«Гуля наш батюшка, гуля!
Ура!... ура!... ура! а, а, а...»
Зареготався я, та й годі;
А й мене давнули
Таки добре. Перед світом
Усе те заснуло;
Тільки де-де православні
По углах стогнали
Та, стогнучи, за батюшку
Господа благали.
Сміх і сльози! От пішов я
Город озирати.
Там ніч, як день. Дивлюся:
Палати, палати
Понад тихою рікою;
А беріг ушитий

De pedra, eu olho absorto.
De alma desvairada.
Um pântano em um milagre
Aqui transformaram;
Quanto sangue de inocentes
Aqui derramaram
Sem uma arma! Eis o forte,
Eis o campanário
Tão pontudo como agulha:
Que estranho cenário!
Os relógios tricotejam,
E, virando as costas -
Um cavalo com seus cascos
Despedaça a rocha!
Sobre o dorso - cavalheiro,
Sem boina a cabeça,
Coberta com uma folha -
Bizarra quimera!
Seu cavalo a empinar-se
Salta para a frente,
Pelo rio. E ELE PRÓPRIO
Sua mão estende
Para tomar nossa terra,
O universo inteiro.
Sobre a pedra está gravado:
"SEGUNDA A PRIMEIRO". ²⁾
O Primeiro crucificou
A nossa Ucrânia,
E a Segunda injustiçou
Viúva e orfãzinha.
Antropófagos! Carrascos!
De usura eterna
Quais tesouros carregastes
Para vosso inferno?
Senti um peso de pedra
Na alma angustiada,

Увесь каменем. Дивуюсь,
Мов несамовитий!
Як то ноно зробилося
З калюжі такої
Таке диво... отут крові
Пролито людської -
І без ножа. По тім боці
Твердиня й дзвіниця,
Мов та швайка загострена,
Аж чудно дивиться.
І дзиггрі тельняють.
От я повертаюсь -
Аж кінь летить, копитами
Скелю розбиває!
А на коні сидить охляп,
У світ - не свиті,
І без шапки. Якимсь листом
Голова повита.
Кінь басує, от-от річку,
От... от... перескочить.
А він руку простягає,
Мов світ увесь хоче
Загарбати. Хто ж це такий?
От собі й читаю,
Що на скелі наковано:
Первому - Вторая ²⁾
Таке диво наставила.
Тепер же я знаю:
Це той П е р в и й що розпинав
Нашу Україну,
А Вторая доконала
Вдову сиротину.
Кати! кати! людоїди!
Наїлись обоє,
Накралися; а що взяли
На той світ з собою?
Тяжко, тяжко мені стало,
Так, мов я читаю

Como se eu lesse a história
Da própria Ucrânia.
Neste tempo, algo estranho
Baixinho cantava,
Algo triste e invisível:

“Da cidade de Glukhiw ³⁾
Munidas cohortas
Saíam às obras.
E eu fui chamado
À capital com cossacos -
Ghet'man soberano! ⁴⁾
Oh, meu Deus, misericórdia!
E tu, tzar-tirano,
Tzar maldito, traíçoeiro,
O que tu fizeste
Dos cossacos? Com seus ossos
Pântanos encheste.
Esta capital ergueste
Sobre os santos corpos
De cossacos massacrados,
E, vivo entre os mortos,
A mim, ghet'man, tu com fome
Mataste no inferno
Do teu cárcere terrível.
Nem o Deus eterno
Livrar-nos-á, um do outro,
Presos com algemas.
Como amargo é o destino
Sobre o rio Neva.
Ucrânia, lá, ao longe,
Talvez nem existe,
Como ave eu voaria,
Mas Deus não permite.
Talvez Moscou a queimara,
O Dnipró preclaro
Derramara no mar azul,
E os túmulos altos -

Історія України.
Стою, замираю...
А тим часом - тихо, тихо
Та сумно співає
Щось такеє невидиме:

«Із города із Глухова ³⁾
Полки виступали
З заступами на лінію,
А мене послали
На столицю з козаками
Наказним гетьманом! ⁴⁾
О боже наш милосердий!
О царю поганий,
Царю проклятий, лукавий,
Аспиде неситий!
Що ти зробив з козаками?
Болота засипав
Благородними костями;
Поставив столицю
На їх трупах катованих!
І в темній темниці
Мене, вольного гетьмана,
Голодом замучив
У кайданах. Царю! царю!
І бог не розлучить
Нас з тобою. Кайданами
Скованій зо мною
Навік-віки. Тяжко мені
Витать над Невою.
України далекої,
Може, вже немає.
Полетів би, подивився,
Так бог не пускає.
Може, Москва випалила
І Дніпро спустила
В синє море, розкопала
Високі могили -

Nossa glória - revolvera...
Meu Deus, piedade!"
E calou-se. Mas a nuvem
O céu claro invade.
E na nuvem algo uivando
Qual bicho do mato.
Não é nuvem. É pássaro
Que desce voando,
E sobre o tzar desumano
Vem se lamentando:
"Somos contigo algemados,
Dragão monstruoso,
No Juízo Final não busques
A Deus generoso,
Nós de ti o esconderemos.
Na tua geleira
Arrastaste nus, famintos
Para o estrangeiro.
Pois de púrpura teu manto
Foi-nos arrancado:
Nossa pele! E com duras
Veias costurado.
Tu fundaste esta cidade
Em régio vestido:
Alegra-te, mau carrasco,
Maldito, maldito!"

Dissipou-se. O sol se erguia,
E tudo ouvido
Gravou-se profundamente
Em mim, comovido.
Os humildes, ao trabalho
Cedo se apressavam,
E nos campos, os recrutas
Cedo manobravam.
Pelas ruas caminhavam
Cansadas meninas,
Não da casa, para a casa!

Нашу славу. Боже милий,
Зжалься, боже милий».
Та й замовкло; дивлюся я:
Біла хмара криє
Сіре небо. А в тій хмарі
Мов звір в гаї виє.
То не хмара - біла пташка
Хмарою спустилась
Над царем тим мусянджовим
І заголосила:
«І ми сковані з тобою,
Людоїде, змію!
На страйшному на судиці
Ми бог і закриєм
Од очей твоїх неситих.
Ти нас з України
Загнав, голих і голодних,
У сніг на чужину
Та й порізав; а з шкур наших
Собі багрянцю
Пошив жилами твердими
І заклав; столицю
В новій рясі. Подивися:
Церкви та палати!
Веселися, лютий кате,
Проклятий! проклятий!»

Розлетілись, розсипались,
Сонечко вставало.
А я стояв, дивувався,
Та аж страшно стало.
Уже вбогі ворушились,
На труд поспішали,
І москалі на розпуттях
Уже муштрувались.
Покрай вулиць поспішали
Заспані дівчата,
Та не з дому, а додому!

As mães impeliam
A trabalhar toda a noite
Pelo pão de dia.
Eu, curvado, cismo, penso
Como muita gente
Tem que ganhar seu pão duro,
Amargo, dolente.
Eis se apressam ao senado
Os nossos compadres
Para apor assinaturas
E roubar, covardes,
Seus pais, irmãos... E entre eles -
Os compatriotas
Em russo já mandaram brasa
E riem e arrotam,
Maldizendo os genitores,
Pois que não souberam
Tagarelar em alemão
E tolos morreram.
Talvez o pai a última rez
Tivesse vendido,
Para que seu filho fosse
Em russo instruído.
Sanguessugas! Vês, Ucrânia,
A prole distinta,
Tuas flores primorosas,
Regadas de tinta...
Com veneno moscovita,
Na estufa estrangeira
Abafados!... Chora, ó mãe,
Sem filhos-herdeiros!

Fui olhar o que se passa
No salão da festa:
Numa fila se puseram
Oficiais, nobreza.
Barrigudos, bufam, roncam -
Uns perus inflados!

Посилала мати
На цілу ніч працювати,
На хліб заробляти.
А я стою, похилившись,
Думаю, гадаю,
Як то тяжко той насущний
Люди заробляють.
От і братія сипнула
У сенат писати
Та підписувать - та драти
І з батька, і брата.
А меж ними і землячки
Де-де проглядають.
По-московській так і ріжуть,
Сміються та лають
Батьків своїх, що змалечку
Цвенькать не навчили
По-німецькій -, а то тепер
І кисни в чорнилах!
П'явки! п'явки! може, батько
Остатню корову
Жидам продав, поки вивчив
Московської мови.
Україно! Україно!
Оце твої діти,
Твої квіти молодії,
Чорнилом політі,
Московською блекотою
В німецьких теплицях
Заглушені!... Плач, Украйно!
Бездітна вдовице!

Піти лишень подивиться
До царя в палати,
Що там робиться. Приходжу:
Старшина пузата
Стоїть рядом; сопе, хропе,
Та понадувалось,

Para a porta, de soslaio,
Olham intrigados.
Abriu-se afinal a porta,
E pra frente avança
Um urso enorme, ⁵⁾ mostrando
Sua vil carranca,
Tão inchada e azulada:
A ressaca braba
Torturava. Deu um urro
Às panças infladas,
E os inflados dentro do chão
Somem, esvaecem.
Esubughou o urso os olhos -
Todos estremecem
Que restaram. E o raivoso
Aos seus inferiores
Grita. Veja: Somem estes,
E ainda menores.
Ele urra aos serventes,
E estes desvanecem,
Dá berros a seus soldados -
E desaparecem
Sob o solo. Tão estranho -
Terra desolada...
Eu indago: qual seria
O fim da charada?
Meu ursinho está trombudo,
Tão só, com certeza.
Onde se meteu temível,
Feroz natureza?
Igual a um gatinho manso...
Deu uma risada.
Ele gaguejou, coitado.
Com esta virada
Assustei-me, despertando
Dos quadros danados
Que só veem os malucos
Ou embriagados.

Як індики, і на двері
Косо поглядало.
Аж ось вони й одчинились.
Неначе з берлоги
Медвідь ⁵⁾ виліз, ледве-ледве
Переносить ноги;
Та одутий, аж посинів:
Похмілля прокляте
Його мучило. Як крикне
На самих пузатих -
Всі пузаті до одного
В землю провалились!
Він вилупив баньки з лоба -
І все затрусилось,
Що осталося; мов скажений,
На менших гукає -
І ті в землю; він до дрібних
І ті пропадають!
Він до челяді - і челядь,
І челядь пропала;
До москалів - москалики,
Тільки застогло,
Пішли в землю; диво дивне
Сталося на світі.
Дивлюся я, що дальш буде,
Що буде робити
Мій медведик! Стоїть собі,
Голову понури
Сіромаха. Де ж ділася
Медвежа натура?
Мов кошеня, такий чудний.
Я аж зісміявся.
Він і почув, та як зикне -
Я перелякався,
Та й прокинувся... Отаке-то
Приснилося диво.
Чудне якесь!... таке тільки
Сниться юродивим

Pois desculpem, meus amigos,
 Por este relato:
 Foi um sonho extravagante.
 Nada de sensato.

8 de julho de 1844
 São Petesburgo

- 1) São Petersburgo, fundada em 1703.
- 2) O monumento foi erguido pela Catarina II (1729-1796) a Pedro I (1672-1725).
- 3) De 1708 aos meados do século XVIII - capital dos ghet'mans ucranianos.
- 4) Pauló Polúbotok, morto em 1724, no forte de Pedro e Paulo.
- 5) O tzar Nicolau I.

4 - POR QUE ME OPRIME O PESAR? (fragmento)

Por que me oprime o pesar?
 Por que a angústia me consome?
 Por que te pões a gritar
 Como criança com fome,
 Coração insatisfeito
 O que desejas, meu peito?
 O que te dói, coração?
 Sentes fome, sentes sede.
 Queres, acaso, dormir?
 Dorme, dorme eternamente,
 Nu, dolorido, fremente,
 Faminto, mas não de pão.
 Deixa ulular rancorosa
 A humanidade raivosa.
 Fecha os olhos, coração.

1844

Та п'яницям. Не здивуйте,
 Брати любі, милі,
 Що не своє розказав вам,
 А те, що приснилось.

8 липня 1844 р.,
 С.-Петербург

- 1) Санкт-Петербург, засноване у 1703 р.
- 2) Пам'ятник був споруджений Катериною II (1729-1796) для Петра I (1672-1725).
- 3) Від 1708 р. до половини XVIII століття - столиця українських гетьманів.
- 4) Павло Полуботок, убитий 1724 р, у фортеці Петра і Павла.
- 5) Цар Микола I.

4 - ЧОГО МЕНІ ТЯЖКО? (фрагмент)

Чого мені тяжко, чого мені нудно,
 Чого серце плаче, ридає, кричить,
 Мов дитя голодне? Серце моє трудне,
 Чого ти бажаєш, що в тебе болить?
 Чи пити, чи їсти, чи спатоньки хочеш?
 Засни, моє серце, навіки засни,
 Невкриті, розбите -, а люд навісний
 Нехай скаженіє... Закрий, серце, очі.

13.11.1844 р.
 Петербург

5 - A GRANDE CAVERNA (fragmento) Mistério (1845)

“Tu nos fazes o opróbrio dos nossos vizinhos, o escárnio e a zombaria daqueles que estão à roda de nós.

Tu nos pões por provérbio entre as nações, por movimento de cabeça entre os povos.”

Salmo 44 - 13,14

Três Almas

Três aves níveas voaram

Sobre Subotiw ¹⁾ e pousaram

Na velha e inclinada cruz

Da antiga igreja. - Vê, Jesus,

Nós somos almas e não gente;

Daqui será mais evidente

Se irão enfim desenterrar

A Grande Cova. ²⁾ Que não tardem,

O paraíso, então, nos abrem!

Pois nos promete o Santo Deus:

“Se o moscovita lá na terra

For descobrir esta caverna,

Então ireis entrar nos céus.”

I

“Quando eu era humana,

Eu era Priscila.

Eu vivia nesta casa,

Aqui eu crescia.

Como Yurus”, filho do ghet’man,

Nós, do povoado,

Brincamos de cabra-cega

Lá no Campo Santo.

Sua mãe acumulava

Na morada branca

De figos e doces passas

Todas as crianças.

5 - ВЕЛИКИЙ ЛЬОХ (фрагмент) (Містерія)

Положил еси нас [поношение]

соседом нашим, подражание й

поругание сущим окрест нас. По-

ложил еси нас в притчу во языцех,

покиванию главы в людех.

Псалом 43, ст. 14 й 15

Три душі

Як сніг, три пташечки летіли

Через Суботове ¹⁾ і сіли

На похиленному хресті

На старій церкві. «Бог простить:

Ми тепер душі, а не люди.

А відціля видніше буде,

Як той розкопуватимуть льох. ²⁾

Коли б вже швидше розкопали,

Тойді б у рай нас повпускали.

Бо так сказав Петрові бог:

«Тойді у рай їх повпускаєш,

Як все москаль позабирає,

Як розкопа великий льох.»

I

Як була я людиною,

То Прісею звалась;

Я отутечки родилась,

Тут і виростала.

Отут, було, на цвинтарі

Я з дітьми гуляю,

І з Юрусем гетьманенком!

У піжмурки граєм.

А гетьманша, було, вийде

Та й кликне в будинок,

Он де клуня. А там мені

І фіг, і родзинок -

A mim mesma, com carinho
Nos braços erquia...
De Tchyghyryn vinham vindo
Ilustres visitas,
Então, eu era chamada,
Calçada, vestida,
E ghet'man me carregava
Beijava e sorria.
Os anos foram passando
Em Subotiw. Linda
Cresci: bétula no prado,
Lírio da campina.
A ninguém causei tristeza,
Alegre e formosa:
Minhas sobranceiras negras,
Minha trança longa.
Os moços me namoravam
Nas danças e festas,
Eu já bordava toalhas,
Tecia cobertas...
Perto estava o casamento,
Mas veio a desgraça:
Num domingo saí cedo
Para buscar água -
(Acabou-se aquele poço,
Secou. E sem ninho
Eu infeliz sempre voo
Em busca de abrigo)
Vejo: ghet'man e a chefia...
Eu corri ligeiro
E cruzei-lhes o caminho
Com os baldes cheios ³⁾.
Partiam a Pereyaslaw
Prestar juramento
A Moscou ⁴⁾. Cheguei em casa
Sem cor, sem alento.
Meus pais, irmãos e eu mesma
E até os cães - bebemos

Всього мені подає
І на руках носить...
А з гетьманом як приїдуть
Із Чигрина гості,
То це й шлють, було, за мною.
Одягнуть, обують,
І гетьман бере на руки,
Носить і цілує.
Отак-то я в Суботові
Росла, виростала!
Як квіточка; і всі мене
Любили й вітали.
І нікому я нічого,
Ніже злого слова,
Не сказала. Уродлива
Та ще й чорноброва.
Всі на мене залицялись
І сватати стали;
А у мене, як на теє,
Й рушники вже ткались.
От-от була б подавала,
Та лихо зустріло!
Вранці-рано, в пилипівку,
Якраз у неділю,
Побігла я за водою...
Вже й криниця тая
Замуліла і висохла!
А я все літаю!..
Дивлюсь - гетьман з старшиною.
Я води набрала
Та вповні шлях і перейшла ³⁾;
А того й не знала,
Що він їхав в Переяслав
Москві ⁴⁾ присягати!..
І вже ледви я, наледви
Донесла до хати -
Оту воду... чом я з нею
Відер не побила!

Desta água maldita, infesta
Que virou veneno
Para todos. Assim triste
Eu alada vivo,
E o Senhor não me permite
Ir ao paraíso.”

II

“E a mim custou também caro
A falha na vida,
Pois dei água ao cavalo
Do tzar moscovita -
Em Baturyn ⁵⁾, quando vinha
Depois de Poltava ⁶⁾
(Eu ainda era menina).
Baturyn queimara
Por Moscou incendiado;
A Tchetchel ⁷⁾ mataram,
E no Seim foi afogado
Velho com criança.
Eu de sangue estava plena,
Entre os mortos - viva
No palácio de Mazepa ⁸⁾.
Junto a mim jaziam
Minha mãe e minha mana
Abraçadas, frias.
A custo fui arrancada
Da minha mãezinha
Pelos homens desalmados.
Pedi por piedade
Ao capitão do comando
Que me apunhalasse!
Não fui morta, mas largada
A seus moscovitas...
Escondi minha desgraça
Naquelas ruínas.
Restou em Baturyn, longe,
Uma só morada,
Nela o tzar passou a noite,

Батька, матір, себе, брата,
Собак отруїла
Тію клятою водою!
От за що караюсь,
От за що мене, сестрички,
І в рай не пускають.

II

А мене, мої сестрички,
За те не впустили,
Що цареві московському
Коня напоїла
В Батурині ⁵⁾; як він їхав
В Москву із Полтави ⁶⁾.
Я була ще недолітком,
Як Батурин славний
Москва вночі запалила,
Чечеля ⁷⁾ убила,
І малого, і старого
В Сейму потопила.
Я меж трупами валялась
У самих палатах
Мазепиних ⁸⁾... Коло мене
І сестра, і мати
Зарізані, обнявшись,
Зо мною лежали;
І насили-то, насили
Мене одірвали
Од матері неживої.
Що вже я просила
Московського копитана,
Щоб і мене вбили.
Ні, не вбили, а пустили
Москалям на грище!
Насилу я сховалася
На тім пожарищі.
Одна тільки й осталася
В Батурині хата!
І в тій хаті поставили

Vindo de Poltava.
Eu andei ali por perto
Carregando baldes,
Ele me fez um aceno
Para aproximar-me
E dar água ao cavalo
Sobre o qual montava.
Obedeci, do pecado
Grave carregada.
Mal alcancei a soleira,
Desfaleci, morta.
O tzar foi a sua terra
Eu fui para a cova.
Enterrou-me a avozinha
Que me deu abrigo
Num casarão em ruína -
Lar desprotegido.
Ela se desfez em cinza,
Morta de saudade;
Em Baturyn não havia
Quem a sepultasse.
Sua casa foi desfeita;
A trave esculpida
Foi rachada como lenha.
Eu voo sozinha
Sobre bosques, sobre vales
E estepes cossacas.
Não sei porque meus pesares,
Porque essa desgraça.
Talvez, por ter sido amena,
Mansa e bem querida,
Ou ter dado água fresca
Ao tzar moscovita.”

III

“Em Kaniw nasci. Criança
Mimada nos braços.
Minha mãe me carregava
Alegre, cantando

Царя ночувати,
Як вертався із-під Полтави.
А я йшла з водою
До хатини... а він мені
Махає рукою,
Каже коня напоїти,
А я й напоїла!...
Я не знала, що я тяжко,
Тяжко согрішила!
Ледве я дійшла до хати,
На порозі впала.
А назавтра, як цар вийшов,
Мене поховала
Та бабуся, що осталась
На тій пожарині
Та ще й мене привітала
В безверхій хатині.
А назавтра й вона вмерла
Й зотліла у хаті,
Бо нікому в Батурині
Було поховати.
Уже й хату розкидали
І сволок з словами
На угілля попалили!...
А я над ярами
І степами козацькими
І досі літаю!
І за що мене карають,
Я й сама не знаю?
Мабуть, за те, що всякому
Служила, годила...
Що цареві московському
Коня напоїла!...

III

А я в Каневі родилась.
Ще й не говорила,
Мене мати ще сповиту
На руках носила,

Quando vinha Catarina
Pelo Dnipró vindo,
Nós subimos, mãe e filha,
Montes ribeirinhos.
Eu chorava. Não me lembro:
Era dor ou fome?
Tantos anos, tanto tempo,
Tantas água correm...
Minha mãe olhava o rio.
Tendo me ao colo.
Apontou o quadro lindo:
A galera d'ouro.
Um castelo sobre as ondas
Os nobres trazia;
Entre duques, voievodas
Estava a tzarina.
Eu a saudei com sorriso -
E perdi o alento.
Minha mãe findou comigo
Ao mesmo tempo.
Irmãs caras! É por isso
Que fui castigada:
Não me deixem ao convívio
Das aventuradas.
Como pude eu, criança,
Saber, que a tzarina ⁹⁾
Era a loba esfomeada
Por nossa Ucrânia?
Julgai mesmas, minhas manas!
Anoitece. Pernoitemos
Na floresta Tchuta,
Se acontecer algo, o vento
Dirá para a lua."
Levantaram asas brancas
E foram pousando
No meio da escura mata,
No verde carvalho.
(...)
1845

Як їхала Катерина
В Канів по Дніпрові.
А ми з матір'ю сиділи
На горі в діброві.
Я плакала; я не знаю,
Чи їсти хотілось?
Чи, може, що в маленької
На той час боліло?
Мене мати забавляла,
На Дніпр поглядала;
І галеру золотую
Мені показала,
Мов будинок. А в галері
Князі, і всі сіли
Воєводи... і меж ними
Цариця сиділа.
Я глянула, усміхнулась...
Та й духу не стало!
Й мати вмерла, в одній ямі
Обох поховали!
От за що, мої сестриці,
Я тепер караюсь,
За що мене на митарство
Й досі не пускають.
Чи я знала, ще сповита,
Що тая цариця -
Лютий ворог ⁹⁾ України,
Голодна вовчиця!...
Скажіте, сестриці?
«Смеркається. Полетимо
Ночувати в Чуту.
Як що буде робитися,
Відтіль буде чути.»
Схопилися, білесенькі,
І в ліс полетіли,
І вкупочці на дубочку
Ночувати сіли.
(...)
1845 р., Миргород.

- 1) Propriedade de Boghdán Khmelnytsky (1647-1657 na chefia do Estado Cossaco Ucrâniano).
- 2) Os russos procuravam descobrir em Subotiw a Grande Caverna com os tesouros lendários do ghet'man.
- 3) Cruzar o caminho de alguém com baldes cheios significa, entre o povo ucraniano, desejar-lhe felicidade.
- 4) Chevtchenko refere-se à união entre a Rússia e a Ucrânia, feita no ano de 1654, em Pereyaslaw, entre o ghet'man Boghdán Khmelnytsky (1595-1957) e o czar russo. Tal fato, transformou-se na maior desgraça nacional, para o povo ucraniano.
- 5) A capital dos ghet'mans ucranianos.
- 6) Em Poltava se travou, em 1709, a famosa batalha de Iván Mazepa, aliado do rei sueco Carlos XII, contra o czar russo, Pedro o Grande. No combate venceu o czar, queimando em seguida Baturyn.
- 7) Dmytro Tchechel - aliado de Mazepa.
- 8) Iván Mazepa (1687-1709) - o maior vulto na história cossaca ucraniana. Almejava a libertação da Ucrânia, sob a nefasta imposição da supremacia russa.
- 9) Imperatriz da Rússia que destruiu a sede dos cossacos ucranianos, na Sitch, no ano de 1775.

- 1) Маєток Богдана Хмельницького (1647-1657 на чолі Української козацької держави).
- 2) Росіяни домагалися віднайти в Суботіві Великий Льох, легендарні скарби гетьмана.
- 3) Перетинати чийось дорогу з повними відрами означає, між українським народом, бажати йому щастя.
- 4) Шевченко ставиться до возз'єднання Росії та України, підписаного у 1654 р. у Переяславі між гетьманом Богданом Хмельницьким (1595-1957) та московським царем. Цей факт став найбільшим національним нещастям для українського народу.
- 5) Столиця українських гетьманів.
- 6) У Полтаві у 1709 р. відбулася відома битва Івана Мазепи, союзником шведського короля Карла XII, проти російського царя Петра Великого. У битві став переможцем цар, який тоді спалив Батурин.
- 7) Дмитро Чшешел, союзник Мазепи.
- 8) Іван Мазепа (1687-1709) - найбільша постать в українській козацькій історії. Мріяв про звільнення України від злочасного накладання російського панування.
- 9) Цариця Росії, яка знищила козацьку січ у 1775 р.

6 - ANOITECER

(“Anoitecer”, é uma das poesias clássicas, escrita em 1847. Apesar da sua impressionante simplicidade e a ausência de adjetivos, Chevtchenko recria, nela, a atmosfera fiel de uma tarde de verão na aldeia ucraniana)

Pomar de cerejeiras junto à casa,
Besouros a zumbir pelo pomar.
Os camponeses voltam da lavoura,
Regressam as mocinhas a cantar.
As mães aprestam o jantar, e esperam.

6 - ВЕЧІР

(А. Ал. Лазаревській)
 (“Вечір” - одна з класичних поезій, написаних 1847 р. Окрім вражаючої простоти та відсутності прикметників, Шевченко відтворює в ній справжню вірну атмосферу одного літнього вечора в українському селі).

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають, ідучи, дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Ceia a família ao lado da vivenda.
Surge no céu a estrela vespertina.
A filha serve os pratos do jantar.
A mãe quer ensinar os seus pequenos,
Porém, o rouxinol não lhe permite.

Acomodou, a mãe, junto à morada
As suas criancinhas, que cochilam,
E adormeceu, também, ao lado delas.
Queda-se tudo calmamente... Apenas
O rouxinol e as moças não se aquietam.

1847

7 - É-ME INDIFERENTE

Já não me importa ... É-me indiferente
Que eu morra na Ucrânia, ou algures,
Que alguém me lembre, ou me olvide
Sozinho entre as neves do exílio,
Aí, não me importa, não me importa!

Cresci no exílio, como escravo,
Pois, exilado morrerei
E tudo levarei comigo.
Não deixo nem um rasto leve
Em nossa Ucrânia tão gloriosa,
Em nossa pátria escravizada.
Não lembrará o pai ao filho,
Não lhe dirá: "Aí, reze, filho,
Pois, pelo amor que teve à Ucrânia,
Outrora, foi sacrificado..."

E não me importa que esse filho
Reze, ou não reze por min'alma.
O que me dói é que homens maus
A Ucrânia embalam, com mentiras

Сім'я вечеря коло хати;
Вечірня зіронька встає;
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Сама заснула коло їх,
Затихло все ... Тільки дівчата
Та соловейко не затих.
У травні, 1847 р.
Петербург, у цитаделі.

7 - МЕНІ ОДНАКОВО

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині -
Однаковісінько мені!

В неволі виріс між чужими,
І, не оплаканий своїми, умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій - не своїй землі.
І не пом'яне батько з сином,
Не скаже синові: "Молись,
Молися, сину! За Вкраїну
Його замучили колись."

Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні ...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люде

E um dia a acorde, o incêndio e o roubo.
Aí, isso, sim é que me importa!
1847

Прислять, лукаві, і в огні
Її окраденую збудять ...
Ох, не однаково мені!
У травні, 1847 р.
Петербург, у цитаделі.

8 - O SOL SE DEITA

O sol se deita, montes negrejam,
Cala-se a ave, o campo se queda,
Homens contentes fruem a calma,
Mas eu só miro e envio a alma
Ao negro bosque da minha Ucrânia.
A alma voando, meu pensamento
Na bela tarde queda sereno.
Negrejam campos, matas, veredas,
No céu profundo surge uma estrela.
Também na Ucrânia luzes formosa?
Será que uns olhos que vi deveras
No azul te buscam? Ou já esqueceram?
Se já esqueceram, durmam tranquilos
E não decifrem meu vil destino.
1847

8 - (СОНЦЕ ЗАХОДИТЬ)

Сонце заходить, гори чорніють,
Пташечка тихне, поле німіє;
Радіють люде, що одпочинуть.
А я дивлюся і серцем лину
В темний садочок на Україну:
Лину я, лину, думу гадаю,
І ніби серце одпочиває.
Чорніє поле, і гай, і гори,
На синє небо виходить зоря:
“Ой, зоре, зоре“ - і сльози кануть,
“Чи ти зійшла вже і на Україні?
Чи очі карі тебе шукають
На небі синім? Чи забувають?“
Коли забули, бодай заснули,
Про мою доленьку, щоб і не чули!
1847 р. Орська кріпость

3º PERÍODO: 1847 - 1857: EXÍLIO (10 ANOS)

3-й Період: 1847 - 1857: Заслання (10 років).

9 - O LENÇO

Será por mando divino?
Será por duro destino?
Como serva, enamorou-se
Por um órfão belo e pobre.
E o órfão, ao lado dela -
Sua infeliz açucena -
Da estrela vésper à d'alva,

9 - ХУСТИНА

Чи то на те Божа воля?
Чи така її доля?
Росла в наймах, виростала,
З сиротою покохалась;
Неборак, як голуб, а нею
З безталанною своєю,
Од зіроньки до зіроньки

Na casa da viúva estava:
Os dois pombos-namorados
Por Assunção ¹⁾ esperando.
Veio o dia... Sinos bradam
De Tchyghyryn ²⁾ exaltada
Pela Ucrânia gloriosa
Que se aprontem para as bodas
Os cossacos, afiando
Sabres cortantes e gládios,
Atrelando seus cavalos
Ao enlace ensanguentado.
No domingo cedo, bem cedinho,
Tocaram clarins e trompas.
Puseram-se todos a caminho
Para a campanha gloriosa.
A viúva via partir seu filho -
Sua alegria e esperança,
A irmã levava o irmão querido,
E a serva o noivo levava.
Acompanhava-o. A seu cavalo
Deu água, à luz da estrela,
Entregou-lhe o sabre dourado
E o fuzil para esta guerra.
Foi com ele três milhas, três campos,
Despediram-se no vale:
Ofertou-lhe seu lenço bordado
Para que longe a lembrasse.
Ai, o lenço de pura seda,
Com seda bordado!
Tua honra - cobrir a sela
Do morto cossaco.

Voltou triste, pesarosa,
Olhando a estrada longa,
Enfeitava-se com loios,
Esperando seu retorno.

Сидять собі у вдівоньки -
Сидять собі, розмовляють.
Пречистої ¹⁾ дожидають.
Діждалися ...
З Чигирину ²⁾
По всій славній Україні
Заревли великі дзвони,
Щоб сіддали хлопці коні,
Щоб мечі-шаблі гострили
Та збирались на весілля,
На веселе погуляння,
На криваве залицяння.
У неділеньку та ранесенько
Сурми-труби вийгравали;
В поход у дорогу славні компанійці
До схід сонечка рушали.
Випровожала вдова свого сина,
Ту єдиную дитину,
Випровожала сестра свого брата,
А сірому - сиротина.
Випровожала: коня напувала
До зірниці із криниці,
Виносила збрую, шаблю золотую
І рушницю-гаківницю,
Випровожала три поля, три милі,
Прощалася при долині,
Дарувала шиту шовками хустину,
Щоб згадував на чужині.
Ой, хустино-хустиночко,
Мережана-шита!
Тільки й слави козацької -
Сіделечко вкрити!

Вернулася, журилася,
На шлях битий дивилася,
Квітчалася, прибіралась,
Що-день божий сподівалась,

Aos domingos, da colina,
 Mirava a neblina cinza.
 Passa o verão, passa o outro,
 No terceiro voltam
 Da campanha os gloriosos,
 Cobertos de honras.
 Passa a tropa e a segunda,
 A terceira passa -
 Não repares, ó infortuna,
 Na tua desgraça!
 Trazem um caixão pintado,
 Com rubra coberta.
 Com a chefia ao lado,
 Segue, em manta preta,
 O próprio comandante -
 O mago da estepe.
 Os companheiros adiante
 As lágrimas vertem.
 Os cossacos trazem armas
 Do morto confrade:
 Sua armadura cortada,
 Seu dourado sabre.
 Três fuzis, três espingardas
 E o gládio do lado:
 Ressequido sobre as armas
 O sangue cossaco.
 Guiam seu cavalo negro
 Com cascos quebrados,
 Sobre sua sela - o lenço
 De seda bordado.

1847

Fortaleza de Orsk

1) A Assunção de Nossa Senhora inicia o tempo quando se celebram os casamentos, na Igreja Oriental.

2) Tchyghyryn - a partir do século XVII, sede dos ghet'mans ucranianos.

А в неділеньку ходила
 Виглядати на могилу.
 Мина літо, мина й друге;
 А на третє - линуть
 Преславнії компанійці
 В свою Україну.
 Іде військо, іде й друге,
 А за третім зтиха -
 Не дивися, безталанна!
 Везуть тобі лихо:
 Везуть, труну дубовую,
 Китайкою криту,
 А за нею з старшиною
 Іде, в чорній свиті,
 Сам полковник компанійський,
 Характерник з Січі;
 За ним ідуть есаули,
 Та плачуть, ідучи,
 Несуть пани-есаули
 Козацькую зброю -
 Панцир битий порубаний,
 Шаблю золотую,
 Три рушніці-гаківниці
 І три самопали.
 А на зброї ... козацькая
 Кров позасихала.
 Ведуть коня вороного -,
 Розбиті копита,
 А на йому сіделечко
 Хустиною вкрите.

1847 р.

Орська фортеця

1) Після свята Успіння Богородиці Східної Церкви починається час, коли проводяться весілля.

2) Чигирин - від XVII ст., столиця українських гетьманів.

10 - O MONGE

Era em Kyiw glorioso
E jamais virá de novo...
Não retorna do passado
O futuro resguardado,
Não retorna... Mas eu mesmo
Aguardarei com anseio,
Olharei com esperança
E com alma machucada.

Era em Kyiw. Florescia
Nossa livre companhia ¹⁾
Sem escravos e fidalgos,
Cada um em trajes caros,
Encobrimo no seu rumo
As estradas de veludo,
De damascos e de sedas,
Sem pensar em recompensa.

Era em Kyiw... Os cossacos
Dançam e festejam,
Com água, derramando
As pipas repletas.
Adegas, hospedarias
Com vinhos e regalias
Esbanjam sem pena.
A música toca e brinca,
A todos alegre.
Da famosa Academia ²⁾
A turma sedenta
Escuta... sonhando, pobre,
Com a liberdade...
Mas - a quem o povo corre,
Músicos andantes?
Em largas calças de veludo,

10 - ЧЕРНЕЦЬ

У Києві на Подолі
Було колись... і ніколи
Не вернеться, що діялось,
Не вернеться сподіване,
Не вернеться... А я, брате,
Таки буду сподіватись,
Таки буду виглядати,
Жалю серцю завдавати.

У Києві на Подолі
Братерська наша воля
Без холопа і без пана
Сама собі у жупані
Розвернулася весела,
Оксамитом шляхи стеле,
А єдвабном застилає
І нікому не звертає.

У Києві на Подолі
Козаки ¹⁾ гуляють.
Як ту воду, цебром-відром
Вино розливають.
Льохи, шинки з шинкарками,
З винами, медами
Закупили запорожці
Та й тнуть коряками!
А музика реве, грає,
Людей звеселяє.
А із Братства ²⁾ те бурсацтво
Мовчки виглядає.
Нема голій школі волі,
А то б догодила...
Кого ж то там з музикою
Люде обступили?

Varrendo a rua ao dançar,
Avança o velho: “Ai, meus anos,
O que fizestes?” Sem parar
Com saltos surdos martelando,
Dança, dança o cossaco e ergue o pó,
E espalha chispas ao redor:
“Foi à rua boi, boi
Veja como foi, foi,
Bom seria se soubesses
O que o rato, rói, rói.
Vou gastar estes saltos,
Estes pés vou gastar,
Legarei o que sobrar.
Estas botas cravejadas
Desfalecem de cansadas!
Vou gastar estes saltos,
Estes pés vou gastar,
Legarei o que sobrar.”

Até o Cristo entre as Montanhas ³⁾
Foi dançando o velho,
E com ele os camaradas
E Kyiw inteiro.
Chegou junto ao mosteiro,
Gritou: “Abri a porta!
Saudai vosso companheiro,
Gente piedosa!”
Abriu-se a santa porta
Para o zaporogo ⁴⁾
E fechou-se, silenciosa,
Ao resto do povo.
Quem há de tornar-se monge,
Despedindo a vida?
Semén Paly ⁵⁾ - de má sorte,
De implacável sina.
Alto se ergue o sol vermelho,

В червоних штанях оксамитних
Матнею улицю мете,
Іде козак. «Ох, літа! літа!
Що ви творите?» На тотеж
Старий ударив в закаблуки,
Аж встала курява! Отак!
Та ще й приспівує козак:
«По дорозі рак, рак,
Нехай буде так, так.
Якби-таки молодіці
Посіяти мак, мак.
Дам лиха закаблукам,
Дам лиха закаблам,
Останеться й передам.
А вже ж тії закаблуки
Набралися лиха й муки!
Дам лиха закаблукам,
Дам лиха закаблам,
Останеться й передам!»

Аж до Межигорського Спаса ³⁾
Потанцював сивий.
А за ним і товариство,
І ввесь святий Київ.
Дотанцював аж до брами,
Крикнув: «Пугу! пугу!
Привітайте, святі ченці,
Товариша з Лугу!»
Свята брама одчинилась,
Козака впустили,
І знов брама зачинилась,
Навік зачинилась
Козакові. Хто ж сей сивий
Попрощався з світом?
Семен Палій, ⁵⁾ запорожець, ⁴⁾
Лихом не добитий.

Profundo se inclina,
Pela cela, o monge velho
Andando medita.
O monge vai a Vychghorod ⁶⁾
Olhar a cidade,
Assentar-se, pesaroso,
Sobre o vasto vale.
O monge desce o declívio
Haurir água fresca
E relembra seu sombrio
Passado na terra.
O monge retorna à cela
Entre os muros mudos
E seus anos jovens lembra,
Sonhos prematuros.
Toma em mãos o livro sábio -
Sagrada Escritura,
Mas seu pensamento vasto
Paira na penumbra.

E cala-se a sagrada voz,
E em sua cela, qual outrora,
Revive Sitch ⁷⁾ com seu clamor,
E o ghet'man - olhos de farol -
Trespasa a alma fervorosa.
Berdytchiw ⁸⁾, música - e dobram
Os sinos e grilhões na dor:
Moscou, desterro, lenissei...
E rolam lágrimas fiéis
Dos olhos velhos: "Com brandura
Subjuga a carcaça vã,
Prende o soberbo coração,
Escuta os sinos e a Escritura!
Não queiras asas alargar,
Que até a Sibéria levaram
Tua vida errante e enganada!

Ой високо сонце сходить,
Низенько заходить.
В довгій рясі по келії
Старий чернець ходить.
Іде чернець у Вишгород ⁶⁾
На Київ дивитись,
Та посидить на пригорі,
Та хоч пожуритись.
Іде чернець дзвонкову
У яр воду пити
Та згадує, як то тяжко
Було жити в світі.
Іде чернець у келію
Меж стіни німії
Та згадує літа свої,
Літа молодії.
Бере письмо святе в руки,
Голосно читає...
А думкою чернець старий
Далеко літає.

І тихнуть божії слова,
І в келії, неначе в Січі, ⁷⁾
Братерство славне ожива.
А сивий гетьман, мов сова,
Ченцеві зазирає в вічі.
Музика, танці і Бердичів. ⁸⁾
Кайдани брязкають... Москва.
Бори, сніги і Єнісей...
І покотились із очей
На рясу сльози... Бий поклони!
І плоть старечу усмиряй.
Святе писаніє читай,
Читай, читай та слухай дзвона,
А серцеві не потурай.
Воно тебе в Сибір водило,

Embala na alma teu chagal,
 Borzná com Fastowchtchyna ⁹⁾ esquece,
 Pois tudo passa, tudo segue,
 E nem se lembrarão sequer..."
 E o monge desistiu de ler
 A Bíblia, ao soluçar.
 Depois interrogou o céu,
 Com seu andar medindo a cela:
 "Por que será que vim à terra
 E amei a Ucrânia, Santo Deus?"
 Para a matina o sino clama,
 O velho monge escuta o ar,
 Ao persignar-se, põe a capa
 E prende o terço do rosal,
 E pela sua amada Ucrânia
 O velho monge vai orar.

1847

Воно тебе весь вік дурило.
 Приспи ж його і занехай
 Свою Борзну і Фастовщину,⁹⁾
 Загине все, ти сам загинеш.
 І не згадають, щоб ти знав...
 І старець тяжко заридав,
 Читав писаніє покинув,
 Ходив по келії, ходив,
 А потім сів і зажурився:
 «Для чого я на світ родився,
 Свою Україну любив?»
 До утрени завив з дзвіниці
 Великий дзвін. Чернець мій встав,
 Надів клобук, взяв патерицю,
 Перехрестився, чотки взяв...
 І за Україну молитись
 Старий чернець пошкандибав.
 [Друга половина 1847 р.,
 Орська кріпость]

1) Companhia da Sitch Zaporoga - a organização dos cossacos ucranianos, nos séculos XVI-XVIII.

2) Mosteiros da Irmandade, onde se achava o Colégio de Kyiv.

3) Cristo Salvador entre as Montanhas - um mosteiro nos arredores de Kyiv, onde os cossacos costumavam passar os últimos anos de sua vida.

4) Zaporogo - cossaco ucraniano.

5) Semén Paly, coronel cossaco de Fastiw, um dos principais chefes contra a opressão polonesa no fim do século XVII.

6) Vychghorod - "cidade alta".

7) Sitch - a sede dos cossacos ucranianos, numa das ilhas do Dnipró.

8) Berdytchiw - lugar, onde Sémen Paly foi preso em 1704, por Pedro I da Rússia e enviado à Sibéria.

9) Borzná e Fastowchtchyna - região de Fastiw.

1) Запорізька Січ - організація українських козаків, у XVI-XVIII ст.

2) Монастирі Братства, де була розташована Київська Колегія.

3) Межигірський Спас - монастир на околицях Києва, де козаки зазвичай проводили останні роки свого життя.

4) Запорожець - український козак.

5) Семен Палій, козацький полковник з Фастова, один з найголовніших керівників боротьби проти польського панування наприкінці XVII ст.

6) Вишгород - "високе місто".

7) Січ - фортеця українських козаків на одному з островів на Дніпрі.

8) Бердичів - місто, де Семен Палій був заарештований у 1704 р., царем Росії Петром I і засланий до Сибіру.

9) Борзна та Фастовщина - регіон Фастова.

**4º PERÍODO: 1857 - 1861: LÍRICA DOS
ÚLTIMOS ANOS DE VIDA****11 - UM LÍRIO COMO TU**

Um lírio como tu, outrora
Floriu à beira do Jordão
E trouxe para nós, então
O santo Verbo em boa hora.
Se tu também, formoso lírio...
Oh não! Irão crucificar,
Para Sibéria o enviar!
Minha açucena, teu martírio...
Não!
Alegrias celestiais
Concede-lhe, tu Pai dos pais,
Destino claro como círio,
E não concedas nada mais.
Não busques, sua primavera,
Teu paraíso embelezar,
Para que possa a pobre terra
Com teu semblante se alegrar!

1859

**4-Й ПЕРІОД: 1857 - 1861: ЛІРИКА ОСТАННІХ
РОКІВ ЖИТТЯ.****11 - ЛІЛЕЯ**

Така, як ти, колись лілея
На Іордані процвіла,
І воплотила, пронесла
Святеє слово над землею.
Як би то й ти, Дністровий цвіте ...
Ні, ні! Крий Боже! Розіпнуть,
В Сибір в кайданах поведуть,
І ти, мій цвіте неукритий -
Не вимовлю ...
Веселий рай
Пошли їй, Господи, подай!
Подай їй долю на сім світі,
І більш нічого не давай!
Та не бери її весною
В свій рай небесний, не бери,
А дай Твоєю красою
Надивуватись на землі!

19.04.1859 р.
Петербург.

AUTORES

Mariano Czaikowski nasceu em Paulo Frontin (Estado do Paraná, Brasil). Estudou filosofia e teologia, em Roma (Itália) e em Innsbruck (Tirol, Áustria) e administração de empresas, ciências contábeis e direito em Curitiba (Brasil). É licenciado em filosofia, mestre em teologia, bacharel em administração de empresas e em ciências contábeis, advogado, tradutor juramentado de alemão, italiano, ucraniano e latim. É líder comunitário ativo no âmbito da consolidação e fortalecimento das relações ucraniano-brasileiras, é Cônsul Honorário da Ucrânia na cidade de Paranaguá (Brasil). Recebeu várias condecorações e premiações dos governos do Brasil e da Ucrânia - título de Cidadão Benemérito do município de Paulo Frontin, comenda de Ordem ao Mérito de 3º Grau pela contribuição significativa na elevação da autoridade internacional da Ucrânia, o reforço da cooperação e as relações amistosas com a pátria histórica. No 10º aniversário da independência da Ucrânia, recebeu Diploma de Honra ao Mérito, do Comitê Estatal da Ucrânia sobre Imigração e Nacionalidade, pela contribuição para a consolidação dos ucranianos no mundo e, no 20º aniversário da independência da Ucrânia, recebeu Diploma de Honra ao Mérito, do Ministério das Relações Exteriores da Ucrânia.

АВТОРИ

Маріано Чайковський народився у м.Пауло Фронтін (штат Парана, Бразилія). Студював філософію і теологію у Римі (Італія) та в м. Іннсбрук (Тірол, Австрія) а менеджмент, бухгалтерію і право у м.Курітиба (Бразилія). Спеціаліст філософії, магістр теології, спеціаліст менеджменту та бухгалтерії, адвокат, офіційний перекладач з німецької, італійської, української та латинської мов. Активний громадський діяч на ниві утвердження та зміцнення українсько-бразильських відносин, почесний консул України в м.Паранагуа (Бразилія). Має численні відзнаки та урядові нагороди Бразилії та України - заслужений громадянин муніципалітету Пауло Фронтін, орден "За заслуги" III ст. за вагомий особистий внесок у піднесення міжнародного авторитету України, зміцнення співробітництва і дружніх зв'язків з історичною Батьківщиною та з нагоди 10-ї річниці незалежності України, відзнака Держкомнацміграції України за особистий вагомий внесок у консолідацію світового українства а також з нагоди 20-ї річниці незалежності України - Диплом за заслуги від Міністерства закордонних справ України.

Wira Wowk (Wira Selanski) nasceu em Boryslav (Ucrânia), em família de médico e arqueóloga. Passou sua infância, na Hutschulschena, na cidadezinha Kutu. Estudou no ginásio em Lviv, depois no ensino médio, na escola Klara Schumann, em Dresden (Alemanha). Na emigração, desde 1945. Estudou germanística, musicologia e literatura comparada na Alemanha. Em 1949, junto com a mãe, mudou-se para o Rio de Janeiro, onde concluiu a universidade. Obteve o grau acadêmico de doutor em filosofia. Professora de literatura alemã, na Universidade Santa Úrsula no Rio de Janeiro. Escreve obras em ucraniano, alemão e português. Traduziu para o português e alemão, publicou em diversas edições, doze clássicos e autores recentes ucranianos, e ainda nove antologias de literatura ucraniana. Divulga ativamente a cultura ucraniana, a língua, as belas artes. Recebeu várias premiações literárias: Prêmio Ivan Franko, em Chicago (1957, 1979, 1982) e em Kyiv (1990); Prêmio “Blahovist” (2000). É laureada, pelo Prêmio Nacional da Ucrânia Tarás Chevtchenko, (2008) pelos livros “Poesias”, “Prosa”, “Memórias”, “Sétimo Selo”, “Romen-zhilha” e traduções de obras da literatura ucraniana, para o português. Em 2003, foi premiada com a Ordem da Princesa Olga de 3º grau.

Bipa Вовк (Bipa Селянська) народилася у Бориславі у родині лікаря й археолога. Росла на Гуцульщині в містечку Кути. Навчалася в гімназії у Львові, потім у середній дівочій школі Клари Шуманн у Дрездені. В еміграції з 1945 року. Студіювала германістику, музикологію і порівняльне літературознавство у Німеччині. З 1949 року разом з матір'ю переїхала до Ріо-де-Жанейро, де закінчила університет. Отримала науковий ступінь доктора філософії. Професор німецької літератури в Державному Університеті Ріо-де-Жанейро. Твори пише українською, німецькою, португальською мовами. Переклала на португальську і німецьку мови і видала в окремих випусках дванадцять українських класиків і новаторів, а ще дев'ять антологій української літератури. Активно пропагує українську культуру, мову, красне слово. Відзначена літературними преміями імені Івана Франка в Чикаго (1957, 1979, 1982) та Києві (1990); премією “Благовість” (2000). Є лауреатом Національної премії України імені Т.Шевченка 2008 року за книги “Поезії”, “Проза”, “Спогади”, “Сьома печать”, “Ромен-зілля” та переклади творів української літератури португальською мовою. 2003 року нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня.

Formato: 22x28cm - miolo em papel couché 115g/m² fosco

Capa dura revestida com papel couché 150g/m² laminada, com aplicação localizada de verniz UV

Tiragem: 2000

Data da impressão: Fev/2014

Impressora: Estética Artes Gráficas Ltda. - Curitiba - Paraná - Brasil

Формат: 22x28см - блок куше матова 115г/м.кв

Тверда кольорова палітурка з припресованою лакованою плівкою

Тираж 2000 пр.

Видруковано в місяці лютому 2014 р.

Друкарня: Естетіка Артес Графікас Ltda., м.Курітіба, Парана, Бразилія

“Estudem, meus irmãos!
Pensem, leiam,
e aprendam o que é dos outros,
não se afastem do que é seu...”

“Учіться, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь, -
Свого не цурайтесь...”

